

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL SOSYAL STATÜ
ALGILARININ, AİLE AİDİYETİ, PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI VE
BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FEHİME YILMAZ

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİLİM DALI**

MERSİN

AĞUSTOS-2022

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL SOSYAL STATÜ
ALGILARININ, AİLE AİDİYETİ, PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI VE
BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FEHİME YILMAZ

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİLİM DALI**

**Danışman
Prof. Dr. Binnaz KIRAN**

**MERSİN
AĞUSTOS-2022**

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

Ağustos, 2022

İmza / Signature

Fehime YILMAZ

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL SOSYAL STATÜ ALGILARININ, AİLE AİDİYETİ, PSİKOLOJİK DOĞUM SIRASI VE BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algılarının, aile aidiyetleri ile cinsiyet, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerinin birlikte olup olmamalarına göre incelenmesidir. Bu araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2020-2021 öğretim yılında Mersin Üniversitesi 4 yıllık fakültelere devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Araştırmaya 384'ü kadın, 217'si erkek olmak üzere toplam 601 üniversite öğrencisi katılmıştır. Veriler, Google Forms aracılığıyla online olarak toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ile "Öznel Sosyal Statü Ölçeği", "Aile Aidiyeti Ölçeği" ve "White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri" kullanılmıştır.

Çalışmanın analiz kısmında; öncelikle normallik varsayımlarının karşılanması kontrolü yapılırken örneklemin büyüklüğüne bağlı olarak Shapiro-Wilks ve Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi uygulanmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla çalışmamızda parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan araştırmanın bulgularına göre cinsiyet ve aile aidiyeti düzeyine göre öznel sosyal statü ölçeği puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşırken, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerin birlikte olup olmamama durumlarına göre farklılaşmamaktadır. Ancak değişkenlerin etkileşim etkisinin anlamlı farklılaşmaya yol açmadığı bulunmuştur. Erkek üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algılarının kadınlardan daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Aile aidiyeti düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısının ise aile aidiyeti düzeyi orta ve yüksek olanlardan daha düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca hem öznel sosyal statü algısı hem de aile aidiyeti düzeyi ile büyük çocuk ve küçük çocuk alt boyutu arasında pozitif, ortanca çocuk ve tek çocuk alt boyutu arasında ise negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonucunda ilgili değişkenlerle ilgili uygun farkındalık eğitimleri ve seminerlerin düzenlenmesi, üniversite öğrencilerinin ilgili değişkenler üzerinde çalışmalar yapılarak desteklenmesi ve ülkemizde öznel sosyal statünün farklı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Öznel Sosyal Statü, Aile Aidiyeti, Psikolojik Doğum Sırası

Danışman: Prof. Dr. Binnaz KIRAN, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF UNIVERSITY STUDENT'S SUBJECTIVE SOCIAL STATUS PERCEPTIONS ACCORDING TO FAMILY BELONGING, PSYCHOLOGICAL BIRTH ORDER AND SOME VARIABLES

The aim of this study is to examine university students' perceptions of subjective social status according to their family belonging, gender, psychological birth order, and whether their parents are together or not. This research is a descriptive study based on relational screening model. The universe of the research was be the students attending 4-year faculties of Mersin University in the 2020-2021 academic year. The sample was selected using a easily accessible sampling method. A total of 601 university students, 384 women and 217 men, participated in the study. Data collected online via Google Forms. "Subjective Social Status Scale", "Family Belonging Scale" and "White-Campbell Psychological Birth Order Inventory" were be used with the personal information form as data collection tool in the research.

In the analysis part of the study; Firstly, Shapiro-Wilks or Kolmogorov-Smirnov (K-S) test were be applied depending on the size of the sample while checking the normality assumptions and it was observed that the data showed normal distribution. Therefore, parametric analysis methods were used in our study. According to the findings of the study, while subjective social status scale scores differ statistically significantly according to gender and family belonging level, they do not differ according to psychological birth order and whether parents are together or not. However, it was found that the interaction effect of the variables did not cause significant differentiation. It has been observed that male university students have higher subjective perceptions of social status than females. It was determined that the subjective social status perception of university students with low level of family belonging was lower than those with medium and high level of family belonging. In addition, a positive and statistically significant relationship was found between the subjective perception of social status and the level of family belonging and the older child and young child sub-dimension, and a negative relationship between the median child and the only child sub-dimension. As a result of the research, it is recommended to organize appropriate awareness trainings and seminars about the relevant variables, to support university students by working on the relevant variables, and to examine the relationship between subjective social status and different variables in our country.

Keywords: Subjective Social Status. Family Belonging, Psychological Birth Order

Advisor: Professor Dr. Binnaz KIRAN, Mersin University, Institute of Educational Sciences, Department of Educational Sciences, Psychological Counseling and Guidance, Mersin.

TEŞEKKÜR

Yürüttüğümüz bu çalışma boyunca deneyimi, bilgisi ve sabrı ile yoluma ışık tutan, beni her zaman cesaretlendiren tez danışmanım saygıdeğer Prof. Dr. Binnaz KIRAN'a emekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Hayattaki başarılarımın temel dayanağı ve motivasyonu ailemdir. Beni ben yapan, seçtiğim her yolu destekleyen, yaşamımın her anında bana her daim güvenen ve hep yanımda olan anneme, desteğini hiç esirgemeyip elinden gelenin en iyisini yapan abim Onur YILMAZ'a tüm kalbimle teşekkür ederim.

Başvuru sürecimin son gününde emek harcıyıp belgelerimi yetiştirmemi sağlayan ve çok istediğim yüksek lisans sürecimin başlamasında önemli rol oynayan kuzenim Serkan BOĞAZ ve hem dostum hem de meslektaşım olan Mert Nedim MERCAN'a teşekkür ederim. Bu süreçte yol arkadaşlarım olan, bilgime bilgi, gücüme güç katan yüksek lisans arkadaşlarım ve meslektaşlarım Bihter YOCA, Sidre ÇALIŞKAN ve Merve GÜR'e, her umutsuzluğa düştüğümde bana enerji veren Furkan KAZAZ'a içtenlikle teşekkür ederim. Son olarak, üniversitelerin kapalı olmasından kaynaklı veri toplama işleminin çok zor olduğu pandemi sürecinde katılımcı sayımın tamamlanması için elinden geleni yapan Mersin Üniversitesi lisans öğrencilerine çok teşekkür ederim.

Çok sevdiğim alanıma ve bu alanda çalışan tüm meslektaşlarıma ve araştırmacılara fayda sağlaması dileğiyle...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Alt Problemler	2
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Araştırmanın Sayıtları	3
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.7. Tanımlar	3
1.7.1. Öznel Sosyal Statü	3
1.7.2. Aile Aidiyeti	3
1.7.3. Psikolojik Doğum Sırası	3
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAYNAK ARAŞTIRMALARI	4
2.1. Öznel Sosyal Statü	5
2.2. Aile Aidiyeti	7
2.3. Psikolojik Doğum Sırası	12
2.3.1. En Büyük Çocuk	14
2.3.2. Ortanca Çocuk	15
2.3.3. En Küçük Çocuk	15
2.3.4. Tek Çocuk	16
2.4. Ebeveynlerin Birlikte Olup Olmaması	17
2.5. Yapılan Çalışmalar	18
2.5.1. Öznel Sosyal Statü ile İlgili Çalışmalar	19
2.5.2. Aile Aidiyeti ile İlgili Çalışmalar	23

2.5.3. Psikolojik Doğum Sırası ile İlgili Çalışmalar	29
3. YÖNTEM	34
3.1. Araştırmanın Modeli	34
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	35
3.3. Veri Toplama Araçları	35
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	36
3.3.2. Öznel Sosyal Statü Ölçeği	36
3.3.3. Aile Aidiyeti Ölçeği	36
3.3.4. White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri	37
3.4. Verilerin Analizi	38
4. BULGULAR	40
4.1. Cinsiyete ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	40
4.2. Psikolojik Doğum Sırasına ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	42
4.3. Ebeveynlerin Birlikte Olup Olmama Durumuna ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	43
4.4. Aile Aidiyeti Düzeyi, Psikolojik Doğum Sırası ve Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyi Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular	45
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	47
5.1. Cinsiyete ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma ve Yorum	47
5.2. Psikolojik Doğum Sırasına ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma ve Yorum	49
5.3. Ebeveynlerin Birlikte Olup Olmama Durumuna ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma ve Yorum	51
5.4. Aile Aidiyeti Düzeyi, Psikolojik Doğum Sırası ve Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyi Arasındaki İlişkilere Dair Bulgulara Yönelik Tartışma ve Yorum	52
5.5. SONUÇ	55
5.6. ÖNERİLER	56
5.6.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	56
5.6.2. İleride Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler	56
KAYNAKLAR	58
EKLER	71

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.1. Katılımcıların Sosyodemografik Bilgileri	35
Tablo 3.2. Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler	39
Tablo 4.1. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyetlerine ve Aile Aidiyeti Düzeylerine göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) Puanlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	40
Tablo 4.2. Cinsiyet ve Aile Aidiyeti Düzeyi Açısından Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) Puanlarına İlişkin Çift Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	41
Tablo 4.3. Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) Puanlarının Farklılaşmasına İlişkin Post-Hoc Testi Sonuçları	41
Tablo 4.4 Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Doğum Sırasına ve Aile Aidiyetleri Düzeylerine Göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) Puanlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	43
Tablo 4.5. Psikolojik Doğum Srası ve Aile Aidiyeti Düzeyi Açısından Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) Puanlarına İlişkin Çift Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	44
Tablo 4.6. Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Birlikte Olup Olmama Durumlarına ve Aile Aidiyetleri Düzeylerine Göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) Puanlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	45
Tablo 4.7. Ebeveynlerin Birlikte Olup Olmama Durumu ve Aile Aidiyeti Düzeyi Açısından Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) Puanlarına İlişkin Çift Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	46
Tablo 4.8. ÖSSÖ Toplam, AAÖ Toplam ve White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Alt ölçekleri Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkiye Sair Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları	47

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 3.1. Araştırma Modeli	29

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simg	Tanım
ÖSSÖ	Öznel Sosyal Statü Ölçeği
AAÖ	Aile Aidiyeti Ölçeği

1. GİRİŞ

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine bakıldığında bireylerin gereksinimlerinden biri de ergenlik dönemi ile ortaya çıkan kimlik bunalımı ve bu bunalıma bağlı olarak ait olma ihtiyacıdır. Bireyler ait olma gibi temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra statü gibi yüksek benlik ihtiyaçlarına yönelirler (Kuşat, 2003). Şahin ve Nasır (2019), Maslow'un hiyerarşisindeki aidiyet ihtiyacı sebebi ile insanların bir arada yaşamaya başlamaları ve bu birliktelik güç isteğini doğurunca da sosyal statü kavramının ortaya çıktığını belirtmiştir. Bireyin toplum tarafından nasıl algılandığının yanı sıra kişilerin bu düzen içerisinde kendilerini nasıl algıladıkları da farklılık göstermektedir. Bu bağlamda bireyin kendisi tarafından nasıl algılandığı öznel sosyal statü kavramı ile açıklanmaktadır (Şahin ve Nasır, 2019).

İnsanın temel ihtiyaçlarından birinin de sosyallik olduğu göz önüne alındığında aile, ihtiyaç duyulan ilk temel yapıdır. Aile, bireylerin sosyallik ihtiyacını karşılamasında etkin bir rol oynar. Aile kavramı, ideoloji, din, politika, bilim, devlet, hukuk, sosyoloji, psikoloji ve psikiyatri gibi pek çok alanın da araştırma konusudur (Eşsizoglu, 2012). Gençler için aile; huzur, mutluluk, sosyallik ve güven kaynağıdır (Baş ve Cengiz, 2018). Aile üyelerinin duygusal, sosyal veya zihinsel açıdan aileleri ile ilişki ya da bağ kurması olarak tanımlanan aile aidiyeti (Güneş, 2017), bireylerin problem ve sorunlara karşı güç kazanmasını ve problem çözme becerisi geliştirmesini sağlar (Hagert, Wiliams, Coyne ve Early, 1996).

Bireylerin kişilik özellikleri, psikolojik gelişimi ve yaşam stillerini belirleyen etkenlerden biri de doğum sırasıdır (Jefferson, Herbst ve McCrae, 1998). Sahip olunan gerçek doğum sırası ile hissedilen, yani psikolojik doğum sırası bazen birbirleri ile aynı iken bazen farklılık gösterebilir (Campbell, White ve Stewart, 1991; Kalkan ve Koç, 2008; Lohman, Lohman ve Christensen, 1985). Yaş, cinsiyet, ebeveyn sayısı, ölüm, boşanma, üvey anne ya da babaya sahip olma gibi etkenler bireylerin gerçek doğum sırası ile algıladıkları doğum sırasının farklı olmasına sebep olur (Campbell, White ve Stewart, 1991). Bireyin gerçek doğum sırası ile psikolojik doğum sırası farklı ise; kişilik gelişiminde psikolojik doğum sırası daha önemli bir rol oynamaktadır (Campbell, White ve Stewart, 1991; Çakır ve Şen, 2012; Lohman ve diğerleri, 1985).

Boşanma, ölüm, ayrılık ya da göç gibi çeşitli sebepler ile ebeveynler bir arada olmaya bilir ve böylelikle aile bütünlüğü bozulabilir (Öcal ve Yıldırım, 2014; Özatça, 2009; Şentürk, 2006). Bu durum çocuğun toplumsal hayata adaptasyonunda problem yaşamasına sebep olur. Ayrıca fiziksel, ruhsal ve zihinsel açıdan sorun yaşamasına (Şentürk, 2006) ve mutsuzluk ve huzursuzluk duygusu ile uyum problemleri yaşamasına sebep olur (Erürker, 2007). Bireylerin çocuklukta yaşadıkları bu etkiler ilerideki yaşam dönemlerinde de etkisini gösterir ve olumsuz bir yetişkinlik dönemi geçirmelerinde rol oynar (Erürker, 2007; Kiernan, 1997; Şentürk, 2012). Ebeveynleri birlikte olan çocuklar daha iyi bir ortamda yetişirler (Amato, 1993). Çocukların gelişimi için ebeveynlerin birlikte olması daha faydalıdır (Öcal ve Yıldırım, 2014). Anne babanın varlığı ve

ebeveynler arasındaki olumlu ilişki çocukların yeteneklerinin gelişmesini, başarı kazanmasını ve zorluklar karşısında güçlü bir tutum sergilemesini sağlar. (Şentürk, 2006). Fakat ebeveynleri birlikte olmayan çocukların pek çok açıdan daha dezavantajlı olduğu görülmüştür (Emery, 2009; Türkaslan, 2007). Düşük akademik başarı (Hanson, 1999; Şentürk, 2012), daha düşük psikolojik sağlamlık (Avşar, 2019) ve yaşam doyumu (Richardson ve McCabe, 2001) , daha yoğun yalnızlık duygusu (Alonzo, 1998; Çivitçi, Çivitçi ve Fiyakalı, 2009; Garnefski ve Diekstra, 1997) ebeveynleri birlikte olmayan bireylerin yaşadığı dezavantajlardandır.

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda bu araştırmada üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyleri ile cinsiyet, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerinin birlikte olup olmama durumlarına göre öznel sosyal statü algıları arasında fark olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bireylerin fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimi ailede başlar. Bireylerin bakım, korunma, bağlanma, ilişki kurma, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını aileleri karşılar. Kişinin toplumsal hiyerarşi içerisinde kendi statüsünü algılayışı olarak tanımlanan öznel sosyal statünün öncelikle aile içinde gelişmeye başladığı düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algılarını, aile aidiyetleri, cinsiyet, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerinin birlikte olup olmama durumlarına göre incelemek amaçlanmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırma için problem cümlesi; "Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algıları; aile aidiyetleri, cinsiyet, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerinin birlikte olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?" şeklinde belirlenmiştir.

1.3. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri ise aşağıda sıralanmıştır;

1. Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı, aile aidiyeti düzeylerine ve cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı, aile aidiyeti düzeylerine ve psikolojik doğum sırasına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı, aile aidiyeti düzeylerine ve ebeveynlerin birlikte olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı, aile aidiyeti düzeyleri ve psikolojik doğum sıraları arasında bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma; üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyleri ile birlikte cinsiyet, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerinin birlikte olup olmama durumlarına göre öznel sosyal statü algılarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. İlgili alanyazın incelendiğinde aile aidiyeti ve öznel

sosyal statü değişkenlerinin birlikte hiç ele alınmayıp ayrı ayrı kariyer, madde ve sigara kullanımı, yaşam doyumu, iyi oluş ve mutluluk düzeyi gibi pek çok aynı değişken ile birlikte ele alındığı görülmüştür (Açıkel, Gülel ve Daşbaş, 2019; Autin, Douglass, Duffy, England ve Allan, 2017; Bazzian, Rajaeis ve Afsar, 2014; Feng, Su, Yang, Xia ve Su, 2017; Gök ve Kocayörük, 2019; Haught, Rose, Geers ve Brown, 2015; Reitzel, Buchanan, Nguyen ve Ahluwalia, 2014; Russel ve Odgers, 2019; Slaten ve Baskin, 2013; Yeter, 2019; Zorotovich, Johnson ve Linn, 2016). Aynı değişkenler ile birlikte çalışılıp tutarlı sonuçlar elde edilmesi sebebi ile aile aidiyeti, psikolojik doğum sırası ve öznel sosyal statü değişkenlerinin birbiri ile bağlantısı olduğu ön görülmektedir. Yapılan alanyazın incelemesinde psikolojik doğum sırası ve aile aidiyeti ile öznel sosyal statüyü birlikte ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmadığı için yapılacak olan bu çalışmanın Türkiye’de yapılan özgün bir çalışma olacağı ve alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Aidiyet kavramı bireylerin sosyal ilişkilerinin üzerindedir. Çünkü sosyal ve duygusal bağların temel unsurlarından biri aidiyettir. Bireylerin hem sosyal hem de psikolojik sorunlar karşısında güç kazanması ve bu sorunlarla baş etme becerilerini geliştirmesinde aidiyetin rolü önemlidir (McConnel, Shoda ve Skulborstad, 2012). Bireylerin ait olma bilincini kazandıkları ve aidiyet ihtiyacını karşıladıkları ilk yer ise ailedir. Bu sebeple aile aidiyeti, bireylerin özgüven, öz-yeterlilik ve benlik saygısı geliştirmelerinde çok önemlidir (Kızmaz, 2006). Kısacası bireylerin ruh sağlığını koruması ve iyi oluşunu arttırması için aile aidiyet duygusu önemli bir konumdadır (Choenarom, Williams ve Hagerty, 2005). Öznel sosyal statü bir insanın çevresi ve diğer insanlarla olan ilişkileri ve yaşam olaylarını, bu olay ve ilişkileri nasıl algıladığı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Manstead, 2018). Ayrıca öznel sosyal statü bir şeye ait olma hissiyatının parçası olan psikolojik bir olgudur (Centers, 1949; Akt: Jackman ve Jackman, 1973). Tüm bunlar göz önüne alındığında yapılan bu çalışmanın, üniversite öğrencilerinin aile aidiyet duygularının öznel sosyal statü algıları ile nasıl bir ilişki içerisinde olduğu konusunda hem ileride yapılacak olan araştırmalara hem de uygulamaya yönelik çalışmalara fikir vereceği düşünülmektedir.

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algıları, aile aidiyetleri ve psikolojik doğum sıraları konusunda güvenilir bilgiler ortaya koyabilir. Elde edilen bulgular, öznel sosyal statü, aile aidiyeti ve psikolojik doğum sırasının üniversite öğrencileri üzerinde incelemesi konusunda, ileri yıllarda yapılacak çalışmalara temel olacağı ve bu konuda çalışan araştırmacılara katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca öznel sosyal statü, aile aidiyeti ve psikolojik doğum sırası üzerinde çalışmalar yapılarak üniversite öğrencileri bu alanda desteklenebilir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular kullanılarak üniversite öğrencilerine uygun aile aidiyeti, psikolojik doğum sırası ve öznel sosyal statü temalı farkındalık eğitimleri düzenlenebilir. Böylece üniversite öğrencileri ile çalışan psikolojik danışmanların uygulamalarına da destek sağlanabilir.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

- Öğrencilerin araştırmada kullanılan ölçme araçlarına içten cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma açısından sınırlama oluşturan bazı hususlara aşağıda yer verilmiştir;

- Araştırma, Mersin Üniversitesi'nde 2021-2022 yılında öğrenimlerine online öğrenim yolu ile 4 yıllık fakültelere devam eden ve araştırmaya katılan öğrencilerle sınırlıdır.
- Araştırma, kullanılan ölçme araçlarının ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Bu bölümde öznel sosyal statü, aile aidiyeti ve psikolojik doğum sırası kavramlarının tanımlarına yer verilmiştir.

1.7.1. Öznel Sosyal Statü: Bireylerin statü hiyerarşisinde kendi pozisyonlarına dair algılarıdır (Jackman ve Jackman, 1973).

1.7.2. Aile Aidiyeti: Bireylerin ailelerine duydukları aidiyettir (Mavili, Kesen ve Daşbaş, 2014).

1.7.3. Psikolojik Doğum Sırası: Bireylerin aileleri içinde kendilerini nasıl algıladığı ve konumlandığıdır (Campbell, White ve Stewart, 1991).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAYNAK ARAŞTIRMALARI

Çalışmanın bu bölümünde Öznel Sosyal Statü, Aile Aidiyeti, Psikolojik Doğum Sırası ve ebeveynlerin birlikte olup olmama durumları hakkında bilgilere ve yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Öznel Sosyal Statü

Bireyler de ait oldukları toplumların birer parçasıdır. Bu sebeple her birey toplumda kendine özgü bir “yer” e sahiptir. Bireylerin sahip oldukları bu yer onların statüleridir (Tükay, Mumcu, Kusan, Aydın ve Güngöz, 2018). Bireylerin statülerinin temeli, sahip oldukları ailenin bir üyesi ve bulundukları devletin bir parçası olmaktır. Bu açıdan bakıldığında toplumsal statü; bir grubun üyesi olmak ve o grubun devamında rol oynamaktır. Bu kavramın ortaya çıkışı şehir hayatının başlayıp ihtiyaçların çeşitlenmesi ile gerçekleşmiştir (İbn Haldun, 2013; Akt: Tükay ve diğerleri, 2018). Toplumsal bileşenlerin etkisi sonucu meydana gelen statü, bireylerin yaşam dönemleri ve bulundukları ortama göre değişebilmektedir. Ölçülebilir olması özelliği ile statü, toplumsal yapıların analiz edilmesini de kolaylaştırır (Tükay ve diğerleri, 2018).

İlgili alanyazın bireylerin sosyal statüsünün öznel iyi oluş üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu ve çeşitli alanlardaki davranışlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Kadınların istahdam kararları (Neumark ve Postlewaite, 1998), etik dışı faaliyetler (Charness, Masclet ve Villieval, 2013) ve özellikler erkekler arasında şiddet içeren suçlar bu alanlara verilebilecek örneklerdir (Buccioli, Cavasso ve Zarri, 2015). Yapılan birçok çalışma; sosyal statü kavramının gençlik döneminde psiko-sosyal ve yapısal işlevlerde önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Sweeting ve Hunt, 2014).

Atfedilmiş statü ve kazanılmış statü olarak iki statü boyutundan bahsedilmektedir. Atfedilmiş statü; birey ya da grupların yaş, cinsiyet ya da ırk gibi kendi seçimi olmayan faktörler aracılığı ile belirlenen statü iken ulaşılan statü; bireylerin eğitim gibi sonradan kendi seçimlerine dayalı faktörler ile belirlenen statüdür (Foladare, 1969; Sencer, 1964; Turner, 2000). Schnore (1961), atfedilmiş ve ulaşılan statü kavramlarını açıklığa kavuşturmak amacıyla ek olarak geri döndürülebilir ve geri döndürülemez statü kavramlarını önermiştir. Örneğin; bir bireyin sosyoekonomik durumu değişebilen, geri döndürülebilir statüdür. Çünkü bir bireyin gelir durumu bir sene orta iken bir sene yüksek olabilir. Geri döndürülemez statü ise ya hiç değişmez ya da tek yönde değiştirilebilir. Örneğin; bir bireyin ırkı değiştirilemezken, yaşı her sene bir yaş artar fakat azalmaz (Schnore, 1961). Turner (2000), bireylerin kendilerinin algıladıklarına bağlı olan öznel statü ve dış referanslara bağlı nesnel statü olmak üzere ikinci bir statü ayırımından da bahsetmiştir.

Sosyal statü kavramının meydana gelişi ile birlikte bireylerin bu statü düzeninde kendini nasıl algıladığı da farklılık göstermeye başlamıştır. Statü; bireyin içinde bulunduğu toplum tarafından nasıl algılandığı iken öznel sosyal statü; bireyin kendisi tarafından nasıl algılandığı

iken (Şahin ve Nasır, 2019), öznel sosyal statüyü; bireylerin statü hiyerarşisinde kendi pozisyonlarına dair algılandığı ile ilgili olduğunu belirtmektedir (Adler, Epel, Castellazzo, ve Ichovics, 2000; Franzini ve Fernandez-Esquer, 2006; Jackman ve Jackman, 1973; Ostrove, Adler, Kupperman, ve Washington, 2000). Bir şeye ait olma hissinin bir parçasıdır ve bu nedenle de psikolojik bir olgudur (Centers, 1949; Akt: Jackman ve Jackman, 1973). Öznel sosyal statüyü (Davis, 1956) “bir kişinin bir statü düzenindeki yeri hakkındaki inancı” olarak tanımlanmıştır. Bireyin sosyoekonomik yapıdaki yerini algılaması ile ilgilidir (Singh-Manouxa, Adler ve Marmota, 2003). Buccioli ve diğerleri (2015) ise, bireylerin sahip oldukları kişilik özellikleri ile yakından ilişkili olan öznel sosyal statüyü; bireyin kendisini on basamağa sahip olan sosyal bir merdivende eğitim, meslek ve gelir durumu açısından kendisini hangi basamakta gördüğü olarak tanımlamıştır. Diemer, Mistry, Wadsworth, Lopez ve Reimers (2013), tanıma göre ise öznel sosyal statü; birinin diğerlerine kıyasla göreceli sosyal konumunun değerlendirilmesidir. Öznel sosyal statü, nesnel sosyal statü tarafından ihmal edilen çeşitli varyasyonları açıklayan daha kapsamlı bir kişisel konum ölçüsüdür (Cohen, Alper, Doyle, Adler ve Treanor, 2008; Diemer ve diğerleri, 2013). Ayrıca öznel sosyal statü kavramı, kişinin göreceli pozisyonunun da bir ölçüsüdür (Sakurai, Kawakami, Yamaoka, Ishikawa ve Hashimoto, 2010).

Öznel sosyal statü, bireylerin, çevreleriyle, başkalarıyla ve yaşam olaylarıyla ilişkilerini algılama yollarını etkiler (Manstead, 2018). Bireylerin öznel sosyal statü algılarını oluşturma süreçleri; sosyal karşılaştırma süreci (bireyin kendisini benzer başka bireylerle karşılaştırması) ve yansıyan değerlendirmeleri (öz algı, başkalarının bireyi nasıl algıladığını görme şekli) içerir (Adler ve diğerleri, 2000; Operario ve diğerleri, 2004; Singh-Manoux ve diğerleri, 2003). Yani öznel sosyal statünün oluşması, bireyin başkaları tarafından nasıl görüldüğü, bireyin kendisini nasıl algıladığı ve başkalarını nasıl gördüğü ile oluşur. Bu süreçte bireyler kendilerine benzer olarak gördükleri ile kendilerini kıyaslarlar (Franzini ve Fernandez-Esquer, 2006).

Kişinin toplumsal hiyerarşi içerisinde kendi statüsünü nasıl algıladığı olan öznel (sübjektif) sosyal statü ve bireylerin eğitim durumu, mesleği ve gelir durumu sonucu oluşan nesnel (objektif) sosyal statü birbiri ile ilişkili kavramlardır (Operario ve diğerleri, 2004). Öznel sosyal statü, toplumun bireyi nasıl gördüğü ile benzerlik ve farklılık gösterebilmektedir (Davis, 1956; Şahin ve Nasır, 2019). Eğer bireylerin kendi algıladıkları sosyal statüleri toplumun algıladığından daha yüksek ise bireyler bu algıyı yükseltmeye çalışırlar.

İlgili alanyazın incelendiği zaman bireylerin öznel sosyal statüleri ile nesnel sosyal statüleri arasında bir ilişki olduğu görülmektedir (Şahin ve Nasır, 2019). Buccioli ve diğerleri (2015), bireylerin algıladıkları öznel sosyal statülerinin toplumdaki göreceli konumlarının nesnel bir ölçü ile örtüşmesi gerekmediğini belirtmiş ve yaptıkları çalışmada da bireylerin öznel sosyal statüleri ile nesnel sosyal statüleri arasında pozitif fakat düşük oranda bir ilişki olduğunu vurgulamışlardır. Jackman ve Jackman (1973) de araştırmaları sonucunda bireylerin öznel ve

nesnel sosyal statüleri arasında bir ilişki olduğu gerçeğini göz ardı etmeden bu ilişkinin zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Öznel ve nesnel statü arasındaki bu ilişkide; sosyoekonomik durum, sosyal ilişkiler, sermaye sahibi olma, iş deneyimi ve etnik bölünme gibi değişkenlerinin rolü vardır (Jackman ve Jackman, 1973).

Öznel sosyal statünün belirleyicileri daha geniş sosyal, psikolojik ve ekonomik faktörleri içerir (Sakurai ve diğerleri, 2010). Öznel sosyal statü algısı sadece mevcut koşulları değil, bireyin geçmiş deneyimlerini ve gelecek beklentilerini de ifade eder. Bireyin aile kaynaklarını, fırsatlarını ve yaşam fırsatlarını da kapsar (Jackman, 1979; Akt: Sakurai ve diğerleri, 2010; Singh-Manoux ve diğerleri, 2003). Ayrıca bireylerin sahip oldukları objektif özellikler de öznel sosyal statü algısını etkilemektedir. Örneğin; yaş, cinsiyet, medeni durum ve bireylerin fiziksel sağlıkları öznel sosyal statü algısında önemli bir rol oynamaktadır. Son olarak, söz konusu bireylerin seçimleri ve öznel iyi oluşları olduğu zaman, algılanan öznel sosyal statünün kişinin gerçek sosyal statü pozisyonundan daha önemli bir hal almaktadır (Buccioli ve diğerleri, 2015). Çalışmanın devamında araştırmanın bir diğer değişkeni olan Aile Aidiyeti hakkında bilgi verilmiştir.

2.2. Aile Aidiyeti

Evrensel bir kavram olan aile kavramına farklı işlev ve biçimler atfedilmiştir ve aileyi oluşturan üyeler hususunda farklı görüşler mevcuttur. Herhangi bir kültüre göre yapılan aile tanımı bu açılarından bir başka kültüre uygun olmayabilir (Eşsizoglu, 2012). Gladding (2015), aileyi; ailenin barındırdığı üyelerin biyolojik, tarihsel, duygusal, ekonomik ve psikolojik açıdan bir ilişki gösterdiği ve bu bütünü oluşturan bireylerin her birinin oluşturdukları bütün içerisinde bir yere sahip olduğu yapı olarak tanımlamaktadır.

Normal şartlar altında her birey doğduğu zaman bir aileye sahiptir. İnsan doğasındaki bağımlılık, bireyin yaşamını devam ettirebilmesi açısından gerekli ve önemli olan aile gibi bir toplumsal grubun varlığını oluşturmuştur (Tufan, 1983). Bireylerin fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimi ailede başlar. Bakım, korunma, bağlanma, ilişki kurma, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlar aile tarafından karşılanır (Duru, 2015). İki bireyin birlikte yaşamaları için yapılan ve bir tür toplumsal anlaşma olan evlilik aile yaşam döngüsünün başlangıç noktalarından biridir (Baş ve Cengiz, 2018). Aile yaşam döngüsü; ailenin kurulmasından itibaren eşlerden birinin ölümüne kadar olan süreç boyunca ailenin geçirdiği gelişimsel dönemlerdir. Bu gelişimsel dönemleri evreler halinde ele alır ve aileyi anlamak ve tanımak açısından büyük bir öneme sahiptir (Gladding, 2015).

Aile kavramını nitelik açısından dörde ayırabiliriz. Bu nitelikler; (1) Ev halkı adı verilen ve aileyi oluşturan üyeler genellikle aynı çatı altında yaşarlar ve bütün işleri birlikte yönetirler. (2) Aile üyeleri arasındaki bağ; evlilik, kan ya da evlat edinme ile kurulur. (3) Aile birimini oluşturan eşler, ebeveynler ve kardeşler arasında sürekli bir etkileşim vardır. (4) Yaşadıkları yerlerin kültürlerinden etkilense de her aile bir aile görgüsüne sahiptir ve bu görgü aile bireyleri

arasında olan etkileşim ve bir arada bulunma sonucu aile üyelerinin birbirlerinden etkilenmesi ile ortaya çıkar (Güler ve Ulutak, 1992).

Toplumsal değişimler göz önünde bulundurulduğunda aile ve evlilik kavramlarına atfedilen anlamların da değişime uğradığından söz edilebilir. Dolayısıyla çekirdek aile ve geniş aile olarak sınıflanan aile tipleri de çeşitlenmiştir. Bu aile türlerine örnek olarak; tek ebeveynli aileler, birlikte yaşama ve eşcinsel aileler gösterilebilir (Baş ve Cengiz, 2018). Ailenin tipi, dinamikleri, içinde yaşadığı fiziksel ortam, sosyo-ekonomik durum veya toplumsal değerler, örf ve adetler, toplumun sağladığı hizmet gibi aile ve toplumun sahip olduğu faktörler, aile işlevlerinin oluşması ve düzenlenmesinde büyük rol oynarlar (Demiriz ve Dinçer, 2001).

Birçok disiplinin ele aldığı aile kavramı, ailenin sosyal destek bağlamı ve bireylerin gösterdiği belirti ve bulgular üzerindeki etkisinin araştırılması açısından psikoloji ve psikiyatri alanında da ele alınmaktadır (Eşsizoglu, 2012). Hemen hemen her toplumda temel birim sayılan aile, bireylerin barınma ve bakım gibi fiziksel, sevgi ve şefkat gibi duygusal ve öğrenme gibi sosyal ihtiyaçlarını karşılar. Bireyler ihtiyaçlarını aile aracılığı ile giderirken aileler de toplumun işleyen birer parçaları olarak toplum aracılığı ile giderirler. Aile, hem bireyin kendisinin hem de içinde bulunduğu toplumun güçlenmesini sağlar. Aileler ne kadar güçlü ve sağlıklı ise içinde bulunduğu toplum da o kadar güçlü ve sağlıklı demektir (Güran, 1983). Thomas (1992), sağlıklı ve güçlü ailelerin sadece ailenin bütününe değil, aileyi oluşturan tüm üyelerin gelişimine ve sosyalleşmesine önem verdiklerini belirtmiştir (Akt: Gladding, 2015).

Aile, toplumsallaşmasının birinci basamağıdır. Bireylerin toplum tarafından kabul görmesi için gereken davranış modelleri ailede gelişir. Bu sebepten ötürü, bireylerin ailenin diğer üyeleri ile kurduğu ilişkiler toplumsal tutum ve davranışların da bir belirleyicisidir (Kızmaz, 2006). Ayrıca toplumun temel taşı olarak nitelendirilen aile, toplumsal değerlerin bir sonraki nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynar (Baş ve Cengiz, 2018). Aile, arkadaş grubu, birlikte çalışılan arkadaşlar, din veya başka bir sosyal grubun içinde yer almak bireylere bir bütünü parçası olma duygusunu hissettirir. Özellikle ergenlik döneminde aidiyet duygusu, bireylerin kendini değerli hissetmesini sağlar. Bu dönemde ergen, içinde bulunduğu kimlik sorunlarına başarılı bir çözüm getirirse kendinden emin ve kendine güvenen bir birey haline gelir. Bu sebepten ötürü, aidiyet duygusu, bireylerin, toplumun ve düzenin güçlenmesinde önemli bir rol oynar (Kuşat, 2003). Aidiyet duygusunun en yoğun beklendiği sosyal yapı ailedir. Aile içerisinde oluşan ve karşılanan güven, öz saygı ve öz yeterlilik aidiyet ihtiyacının karşılanması ile ortaya çıkmaktadır (Kızmaz, 2006).

İnsanın doğasında mevcut olan kuvvetli ve kaçınılmaz bir duygu (Brown ve Sacco, 2017) olan aidiyet; bir grubun üyesi olmaya duyulan psikolojik ve güçlü bir ihtiyaç olarak tanımlanır (Baumeister ve Leary, 1995). Eğer bireyler bir aidiyet duygusuna sahip olmazlarsa kendilerini açık bir şekilde tanımlayamazlar (Barr, Budge ve Adelson, 2016). Duru (2015), aidiyet kavramını

kişinin kendisini, çevresinin önemli ve kıymetli bir parçası olarak algılaması şeklinde açıklamıştır. İnsanlığın ilk yıllarından beri aidiyet duygusu bireyler tarafından hissedilen bir gereksinimdir. Yapılan çalışmalar aidiyet duygusunun bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Ait olma tıpkı güvenlik, korunma ve barınma gibi insanların var olması için gerekli bir ihtiyaçtır ve bireyin bir gruba ya da topluma dahil olması ile giderilir (Levett-Jones, Lathlean, Maguire ve McMillan, 2007). Bireylerin hissettiği bu ihtiyaç evrensel olup bütün kültürlerde bulunmaktadır (DeWall, Deckman, Pond ve Bonser, 2011). Aidiyet bir grubun içinde olmaktan farklıdır (Appleton, Christenson, Kim ve Reschly, 2006). Aidiyet, bu gruplara pasif bir katılım değil, o gruba kuvvetli bir psikolojik bağın hissedilmesidir (Mallinckrodt ve Wei, 2005). Bireyin içinde bulunduğu gruba bireysel ve duygusal açıdan kendini dahil hissetmesi aidiyet duygusudur. (Dere ve Kılıç, 2016). Aidiyet, bireylerin çevrelerindeki diğer bireyleri kabul süreci içerisinde o bireylerle geçirilen zaman ve etkileşim sonucu gelişir (Mavili, Kesen ve Daşbaş, 2014).

Aidiyet gereksinimi Maslow'un teorisine göre herkeste görülen evrensel bir ihtiyaçtır (McLaren, Jude ve McLachlan, 2008). Maslow (1954), aidiyetin sevgi ihtiyaçları içerisinde yer alan önemli bir gereksinim olduğunu vurgulamıştır. Fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlar tamamlandıktan sonra aidiyet ihtiyacı ortaya çıkar. Bireyler bu noktada çevresindekilerin yokluğunu daha yoğun hissetmeye başlar ve bu ihtiyacını karşılamak için çaba sarf ederler (Güzel ve Barakazı, 2018). Aynı zamanda bireylerin motivasyon kaynağı da olan sevgi ve aidiyet ihtiyacı, bireyin varoluşunda mevcut olduğu için, Maslow'un hiyerarşisinde en az fizyolojik gereksinimler kadar önemlidir.

Aidiyet; birey, aile ve toplum bağlamında önemli bir rol oynamaktadır. Adler'e göre toplumun bir parçası olan birey, toplum ile arasında sosyal/duygusal bir bağ kurarsa mutlu ve başarılı olur. Aidiyet ise bu noktada, sosyal/duygusal bağların temelini oluşturur ve bu bağların güçlenmesini sağlar. Bazı bireyler aidiyet ihtiyacını karşılamak için anlamlı ilişkilere gerek duymazken bazı bireylerin bu ilişkilere ihtiyacı vardır. Bu ilişkilere duyulan ihtiyacın seviyesi de kişiden kişiye göre değişmektedir (Duru, 2015; Hill, 2006). Sosyal birer varlık olan insanların sosyalleşme süreci sekteye uğrar ise bulundukları topluma yabancılaşır ve dolayısıyla yalnızlaşırlar. Bu durumda aidiyet duygusu, bireyin koruyucu ve topluma dahil olması üzerinde bir rol sahiplenir. Çünkü aidiyet, bireylerin sosyal ve duygusal bağlarının temel unsurudur ve bireylerin hem sosyal ve psikolojik açıdan hem de sorunlar karşısında güç kazanmasına yardımcı olarak problem çözme ve problemlerle baş etme becerilerini geliştirir. Sosyal ilişkiler ise, aidiyet bağının bir güçlendiricisidir ve bireylere empati yeteneği kazandırarak sosyalleşme sürecine katkıda bulunur. Bu durum, aidiyet duygusunun bireylerin sosyal ilişkilerinin üzerinde olduğunu gösterir. (McConnel, Shoda ve Skulborstad, 2012).

Aidiyet ihtiyacı, psikolojik ve fiziksel yönden bireye güven duygusunu veren bir çevre aracılığıyla bireyler arasındaki ilişkiyi güçlendirerek karşılanır (Eryılmaz, 2009). Duygular,

bireylerin sadece bireysel ilişkileri sonucu değil aynı zamanda kolektif, mekan ve nesne ile olan ilişkilerinin de bir sonucu olduğu için aidiyet duygusunu anlamak için bireyin duygu ve hislerini göz önüne almak gerekmektedir (Wright, 2015).

Bireylerin gerçekleştirdiklerinin çoğu aidiyet gereksinimlerini gidermeye yöneliktir. Güç, bağlılık, samimiyet, başarı ve onay gayretleri ait olma gereksiniminden kaynaklanır (DeWall ve diğerleri, 2011). Aidiyet ile ilişkili kavramların başında kişiler arası ilişkiler, sosyal destek ve ihtiyaçlar gelir (Leavy, 1983). Aidiyet duygusunun, bireylerin hastalık ve sağlık durumları üzerinde de etkisi vardır (Hill, 2006). Baumeister ve Leary (1995), tüm insanların düzenli ve tatmin edici sosyal etkileşime ihtiyacı olduğunu, bu ihtiyacın karşılanamamasının; yalnızlık, stres, anksiyete, sağlık problemleri, davranışsal ve psikolojik sorunlara yol açacağını ileri sürer. Aynı zamanda aidiyet duygusu, bireyin kendini gerçekleştirip olumlu benlik saygısı geliştirmesi üzerinde etkilidir. Dolayısıyla, eğer bireyler ait olma gereksinimlerini karşılayamazlarsa düşük psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu düzeyine sahip olurlar (Leary, Kelly, Cottrell ve Schreindorfer, 2013). Aidiyet kavramı, psikopatolojide bazı durumların sebebi iken bazı durumlarda ise koruyucu bir faktördür (Baskin, Wampold, Quintana ve Enright, 2010). Aidiyet ihtiyacını gideremeyen bireylerde psikopatoloji gelişmesi muhtemeldir (Campos ve Holden, 2015; deMoor, Denollet ve Laceulle, 2018). Aidiyet duygusunun eksikliğinde bireylerin umutsuzluk seviyelerinde artış görülür. Aynı zamanda depresyon, stres ve intihar riski de düşük aidiyet duygusuna bağlı olarak yükselir (Hill, 2006). Riberio ve Joiner (2009), intihar riski en yüksek olan bireylerin, aidiyet hissi en düşük olan bireyler olduğunu ileri sürmüşlerdir. Kişilerarası psikolojik intihar teorisine göre de; engellenmiş aidiyet duygusu, yani bireylerin aile, arkadaş ve diğer önemli ilişkilerine karşı yabancılaşması, intihar arzusunu tetikleyen bir faktördür (Joiner, Pfaff ve Acres, 2002).

Evlilik, aile, kulüp, okul, takım, ülke, toplum veya diğer gruplara üyelik bireylere aidiyet duygusunu sağlayabilir ve bazı sosyal ihtiyaçları tatmin edebilir (Reid-Cuningham, 2008). Ait olma gereksiniminin karşılanmaması durumunda bireyler yalnızlık duygusu hisseder ve bu durum intihar gibi olumsuz sonuçlara yol açabilir (Chubb ve Fertman, 1992).

Aile toplumun temelini oluşturur ve bireylerin, ait olmanın da dahil olduğu, pek çok duygu ve ihtiyacı karşıladığı (Gladding, 2015), bireyler için seçme şansı olmadan, özgür iradenin dışında ve doğuştan belirlenen bir yapıdır (Gordon, 2012). Aile, aidiyet ihtiyacının giderildiği ilk toplumsal yapıdır (Aslantürk, Kesen ve Daşbaş, 2020). Kişi sağlıklı bir aile ortamında büyüdüğü takdirde aile aidiyeti gelişir (Gordon, 2012). Yani kişileri psikolojik ve sosyal açıdan güçlendiren aidiyet duygusunun geliştiği yer ailedir (McConnell ve diğerleri, 2012). Bireylerin aidiyet duygusu ailenin soyadını alması, normlarını ve ya beklentilerini öğrenmesi yolu ile ailede başlar. Bir aile kurmak aslında aidiyetin de temellerini atmak demektir (Yıldırım, 2005).

Aile aidiyeti; bireylerin ailelerine duydukları aidiyettir (Mavili ve diğerleri, 2014). Güneş (2017), aile aidiyetini; aile üyelerinin duygusal, sosyal veya zihinsel açıdan aileleri ile ilişki ya da bağ kurması olarak tanımlamıştır. King ve Boyd (2016) ise aile aidiyetini; anne ve babaların çocuklarını anlaması, onlarla ilgilenmesi ve zaman geçirmesi gibi pozitif bağ ve hislerin bireylerin kendisini sahip oldukları aileye ait hissetmesine yol açması olarak tanımlar. Aidiyet kavramı, ilişki ile bağlanma kavramlarının bir bileşenidir (Hill, 2006). Bu sebeple bireylerin aile aidiyet düzeylerini geliştiren en önemli unsur anne ve babadan sevgi ve ilgi görmesidir (Aslantürk ve Kaya Kılıç, 2020). Bir aile içerisinde ebeveynler tarafından desteklenen ve anlaşılan, aile ile olumlu deneyimler yaşayan çocuklar aile aidiyet duygusunu daha kolay hissederler (King ve Boyd, 2016). Fakat aile aidiyeti sadece aile içerisindeki bireysel ilişkileri kapsamaz. Aile aidiyeti dendiği zaman tüm aileyi içeren ve kapsayan bir kavram düşünülmelidir (Kıraç, Erişen ve Çiftçi-Kıraç, 2021). Aile aidiyeti, bireylerin gelişimsel dönemleri boyunca farklı biçim ve düzeylerde meydana gelir (Aslantürk, Kesen ve Daşbaşı, 2020).

Aidiyet duygusu aile aidiyeti ile başlar ve sonrasında, sosyal aidiyet olarak devam eder. Yeni tanışılan kişilerle kurulan aidiyet de ailede öğrenilir. Bireylerin aile aidiyet ihtiyacı karşılanmışsa yeni kişilerle kurulan ilişkiler de sağlıklı olur. En son kurulan ve soyut aidiyet olarak tanımlanan aidiyet ise hem aile aidiyeti hem de sosyal aidiyetten etkilenir. Eğer bireyin aile aidiyeti ve sosyal aidiyet düzeyi yüksek ise soyut aidiyet de başarılı bir şekilde gerçekleşir (Güneş, 2017).

Bireyler düşüncelerini özgürce dile getirebilir ve aile üyeleri arasında saygı olursa ailede hissedilen aidiyet artar ve bireyler ileride sağlıklı ve umutlu bireyler olurlar (Mavili ve diğerleri, 2014). Böylelikle de toplum bilinci, dayanışma ve yardımlaşma becerileri artar ve topluma faydalı bir birey haline gelir (Gordon, 2012). Bunun sebebi ise aidiyet duygusu arttıkça kişinin ailesinden aldığı tatminin ve böylece aile fonksiyonlarının artmasıdır. Kısacası bireyin aidiyet duygusu ne kadar yüksek olursa aile ve toplum içindeki işlevi de o kadar yüksek olur (Mavili ve diğerleri, 2014).

Birey, ait olma bilincini kazandıkları yer olan ailede aidiyet ihtiyacını giderdikten sonra özgüven, öz-yeterlilik ve benlik saygısı geliştirmeye başlarlar (Kızmaz, 2006). Aile üyeleri birbirlerine sosyal destekse bulunursa kişide benlik saygısı ve güven duygusu oluşur. Bu durum da aileye duyulan aidiyet duygusunu güçlendirir ve ailenin temelinde aidiyet hissi oluşur. Aidiyet duygusu, aile üyeleri arasındaki olumlu iletişim ve etkileşimi geliştirir, aile bütünlüğünü korur. Bunun yanı sıra, bireylerin, aileleri ve içinde barındıkları sosyal çevreden kopmalarına engel olur (Mavili ve diğerleri, 2014).

Sahip olunan aile aidiyeti duygusu bireylere problem çözme ve sorunlarla baş etme becerisi kazandırır ve bireylerin ruh sağlığını korur (Choenarom, Williams ve Hagerty, 2005). Bunun yanı sıra, bireylerin duygusal ve sosyal gelişimine katkı sağlar ve sosyal çevreye uyum

sürecini kolaylaştırır (Güneş, 2016). Ailesine karşı aidiyet duygusu barındıran bireyler için aile üyelerinin istek ve ihtiyaçları, kendininkiler ile eş değerdir ve o birey kendi ihtiyaç ve isteklerini ailenin diğer üyeler için erteleyebilir. Bu açıdan bakıldığında aidiyet, sosyalleşme kavramının da bir güçlendiricisidir (Mavili ve diğerleri, 2014). Aile aidiyeti ihtiyacı karşılanan bireyler kendini güçlü hisseder, elde ettiği başarılar artar ve daha fazla olumlu duygulara sahip olurlar (Dere ve Kılıç, 2016). Aile aidiyeti pozitif düzeyde olan bireylerin benlik saygısı da pozitif yönde olmaktadır (Mueller ve Heines, 2012). Aile aidiyet düzeyi yüksek olan bireylerin, diğer insanlara ve toplumsal yapılara ait olma duygusu geliştirme olasılığı, aile aidiyet düzeyi düşük olan bireylere göre daha fazladır (Hagerty ve diğerleri, 2002).

Bireylerin ihtiyaç duyduğu aidiyet ile çevresi tarafından sevilme ve kabul edilip edilmeme durumları yakından ilişkilidir (Murdock, 1999). Aile aidiyet düzeyi yüksek olan bireyler mutlu ve kendini değerli hissederken aile içinde aidiyet duygusunu geliştiremeyen bireyler, bu ihtiyacı gidermek için başka kişilere yönelir. Fakat bu durum olumsuz sonuçlara sebep olabilir (Güneş, 2016). Aile aidiyeti ihtiyacı karşılanmadığında bireyde yalnızlık hissi meydana gelir. Bu durum ise birey için mutsuzluğa neden olur (Kır, 2011). Aile aidiyet duygusundan yoksun olma durumu bireyler kendi ve toplum ile kurduğu bağların zayıflayarak yabancılaşmasına sebebiyet verebilir (Aslantürk, Kesen ve Daşbaş, 2020). Bir sonraki başlıkta, çalışmanın bir diğer değişkeni olan; psikolojik doğum sırası hakkında bilgi verilmiştir.

2.3. Psikolojik Doğum Sırası

Doğum sırası, bireyin benlik algısı ile ilişkili olup bireylerin yaşam biçiminde ve kişilik özelliklerinin belirlenmesinde önemli bir role sahiptir. Bireylerin ailelerindeki konumlarını ve psikolojik gelişimlerini etkileyen önemli bir faktördür (Jefferson, Herbst ve McCrae, 1998; Marjoribanks, 2003). Alfred Adler, kişilik gelişiminde doğum sırasının öneminden bahseden ilk kişidir (Eckstein, Aycock, Sperder, McDonald, Wiesner, Watss ve Ginsburg, 2010). Doğum sırası, çocukların varlığının belirli bir gerçeği ve toplumsal yapıdaki konum olup yetişkin kişiliğini de etkiler (Shulman ve Mosak, 1977). Adler'e göre; aynı ailede dünyaya gelmiş en büyük çocuk ile sonraki çocuklar farklı ortamlarda yetişir (Melillo 1983; Shulman ve Mosak 1977). Bu farklılıklar; ebeveyn tutumu, anne ve babanın ebeveynliğe hazır olup olmama durumu gibi faktörlerden kaynaklanır (Stewart, 2004). Adler, bireylerin sahip olduğu kişilik özellikleri ve doğum sırası arasında bir ilişki olduğunu ve büyük, ortanca, küçük ve tek çocukların birbirinden farklı kişilik özellikleri gösterdiğini savunur (Çakır ve Şen, 2012). Sulloway (1995), beş faktörlü kişilik kuramında, bireylerin doğum sırasının kişilikleri üzerinde etkili olduğundan bahsetmiştir. Özellikle yeniliğe açık olma, sorumluluk, liderlik, uyumluluk ve nevrotiklik kişilik özelliklerinin doğum sırası ile yakından ilgili olduğunu savunur. Kardeşlerin ortak yönleri olsa da, doğum sıraları ile kişilik özellikleri farklılaşır (Çakır ve Şen, 2012).

Shulman ve Mosak (1977), iki tür doğum sırasından bahsetmektedirler; (1) gerçek doğum sırası ve (2) psikolojik doğum sırası. Gerçek doğum sırası; bireylerin kronolojik olarak dünyaya geliş sırasıdır (Eckstein ve diğerleri, 2010). Çocukların aileleri içerisindeki konumudur ve dünyaya hangi sırada geldiklerini gösterir. Sıraların birbirinden daha iyi ya da daha kötü olması söz konusu değildir (Shulman ve Mosak, 1977). Shulman ve Mosak'a (1977) göre, psikolojik doğum sırası ise; bireylerin diğer bireyler ile etkileşiminde üstlendikleri roldür. Psikolojik doğum sırası, algılanan doğum sırası olarak da adlandırılabilir (Fatima ve Ashraf, 2018).

Bireylerin gerçekte olan doğum sıraları ile sahip oldukları psikolojik doğum sıraları aynı olabildiği gibi birbirinden farklı da olabilir. Bir ailede ilk dünyaya gelen çocuk kendini farklı bir psikolojik doğum sırasında hissetme ihtimaline de sahiptir (Campbell, White ve Stewart, 1991; Kalkan ve Koç, 2008; Lohman, Lohman ve Christensen, 1985). Psikolojik doğum sırası; bireylerin aileleri içinde kendilerini nasıl algıladığı ve konumlandığıdır. Bu algı; yaş, cinsiyet, ebeveyn sayısı, ölüm, boşanma, üvey anne ya da babaya sahip olma gibi durumlardan etkilenmektedir (Campbell, White ve Stewart, 1991). Bireylerin biyolojik doğum sıralarından ziyade, aile içinde kendilerine nasıl bir konum belirledikleri, yani psikolojik doğum sıraları, kişilik gelişimi ve davranış biçimlerinde daha önemli bir rol oynar (Campbell, White ve Stewart, 1991; Çakır ve Şen, 2012; Lohman ve diğerleri, 1985). Adler de bireylerin karakterlerinde doğdukları sırayı değil, içinde doğdukları durumu ve bu durumu nasıl yorumladıklarını vurgulamıştır (Eckstein ve diğerleri, 2010). Psikolojik doğum sırası ve bireylerin benlik algısı arasında bir ilişki vardır. Psikolojik doğum sırası bireylerin yaşam biçimlerini etkiler ve kişilik gelişiminde gerçek doğum sırasından daha etkilidir (Gfroerer, Gfroerer, Curlette, White ve Kern, 2003). Yapılan çalışmalara göre; bireylerin sahip oldukları psikolojik doğum sırası ve aile bireyleri ile ilişkileri arasında önemli bir ilişki mevcuttur (Campbell, White ve Stewart, 1991). Ayrıca, bireyin tutum ve davranış biçimleri de algıladıkları doğum sırasından etkilenir (Manaster, 1977).

Adler, bireylerin kişilik özellikleri ve kişisel ilişkileri ile doğum sırası ve bireyin kendini aile içerisinde nasıl algıladığı arasında önemli bir bağlantı olduğunu savunmuştur (Çakır ve Şen, 2012). Bu nedenle büyük, ortanca, küçük ve tek çocukların birbirlerinden farklı özellik ve eğilimleri olduğunu düşünmektedir (Çakır ve Şen, 2012). En büyük çocuk, ortanca çocuk, en küçük çocuk ve tek çocuk olmak üzere 4 tane psikolojik doğum sırası vardır (Campbell, White ve Stewart, 1991; Lohman, Lohman ve Christensen, 1985). Çocukların gelecek yaşamlarını etkileyen bu konumların her birinin görevleri vardır ve bu görevler çocukların ileride nasıl bir yetişkin olacakları üzerinde bir etkiye sahiptir (Shulman ve Mosak, 1977). Obert ve Stewart (2003), bireylerin tanımlanmasında bu 4 doğum sırasından yalnızca birinin kullanılabileceğinin yanı sıra birden fazla doğum sırası kategorisinin de kullanılabileceğini savunmuşlardır (Doğru Çabuker, Epli, Balcı Çelik ve Vural Batık, 2020).

2.3.1. En Büyük Çocuk

En büyük çocuk fazla ilgi gören çocuktur. Bu ilgi görme durumu kardeşe sahip olana kadar devam eder. Anne babalar ilk defa çocuk sahibi oldukları için deneyimsizdirler ve bu durum en büyük çocuğun şımartılmasına yol açar. Aileye yeni bir çocuğun eklenmesi ile en büyük çocuklar tahtını kaybederler ve tek ya da özel olma durumları ortadan kalkar (Çakır ve Şen, 2012). Ailenin ilgisi en büyük çocuktan yeni doğan çocuğa yönelir. Aileden en fazla beklenti en büyük çocuğa karşıdır ve dolayısıyla en çok eleştiriyi de en büyük çocuk alır (Geçtan, 2012). Kardeşinin dünyaya gelmesinden sonra otorite konumunu korumak, güvenilir ve çalışkan olmak için çabalar. Yardımcı ebeveyn görevini üstlenip sorumluluk almaya başlar. Bir adım önde olma konumundan dolayı çaresizlik ve umutsuzluk hissedebilir (Çakır ve Şen, 2012).

En büyük çocuklar lider olma hususunda daha baskın yapıdadırlar. Aile içinde ve çevrelerinde yönlendirme yönelimleri fazladır. Ayrıca özellikle kardeşlerine karşı tavsiye vermeye yatkındırlar. Diğer çocuklara göre daha kuralcı, daha düzen sahibi, daha sert ve sorumluluk alma eğilimleri ile kendilik değerleri daha yüksektir. En büyük çocuklar için başarı önemli bir konudur ve kaybetmekten kaçınırlar (Stewart, 2004). Doğum sırası ve bireylerin akademik başarıları arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar en büyük çocuğun daha iyi bir eğitim aldığını saptamıştır. Ebeveynlerin, ilk çocuklarının başarılarına odaklanırken daha sonra doğan çocukların başarıları hakkında daha az ilgi gösterdiği sonucuna varılmıştır (Liang, 1995). Yapılan araştırmalar da en büyük çocukların kardeşlerine göre daha fazla akademik başarıya ve zeka seviyesine sahip olduğunu göstermektedir (Phillips ve Phillips, 1994; Zajonc, 2001). Ayrıca en büyük çocukların kardeşleri ile iletişim kurma ve temas oluşturma becerileri diğer konumlardaki çocuklara göre daha iyi düzeydedir (Pollet ve Nettle, 2007). Howarth (1982), yaptığı araştırmada en büyük çocukların anksiyete ve kaygı durumlarında daha uyumlu özellikler gösterdiğini vurgularken kişilik özelliği açısından daha az işbirlikçi olduğunu belirtmiştir. Staples ve Walters (1961) de, yaptıkları araştırmada en büyük çocukların sosyal kaygı uyandıran durumlarda diğer doğum sırası kategorilerindeki çocuklara göre daha iyi olduklarını saptamışlardır. En büyük çocukların depresyon ve anksiyete seviyelerinin diğer konumlardaki çocuklara göre daha düşük ve benlik kavram algılarının ise daha yüksek seviyede olduğu da yine yapılan araştırmalarda gözlemlenmiştir (Gates, Lineberger, Crockett ve Hubbard, 1988). Sulloway, daha sonra doğan çocuklar ile karşılaştırıldığında en büyük çocukların karakteristik olarak daha girişken baskın, kendinden daha emin ve kendine daha çok güvenen kişiliğe sahip olduğunu ve fiziksel güç kullanımlarının daha fazla olduğunu savunmuştur (Skinner, 2003).

2.3.2. Ortanca Çocuk

En büyük çocukların öncelikli olması ve en küçük çocukların üzerine fazla düşülmesi sebebi ile ortanca çocuklar aile içerisinde kendilerini dışlanmış olarak hissedebilirler. Bu sebeple aile bireylerinin takdirini alacak ve dikkatini çekecek konulara sahip olmadıklarını ve diğer

konumlardaki çocukların kendisinden daha önemli olduğunu düşünebilirler. Kendilerini önemsiz hisseder ve “zavallı ben” tutumu sergilerler. Adalet ve eşitlik gibi konularda hassas olup dünyanın adaletsiz bir yer olduğu inancına sahiptirler (Çakır ve Şen, 2012). Haksızlığa uğradıkları ve kandırıldıkları düşüncelerine sahiptirler (Doron, 2009). Ortanca çocuk, en büyük çocuğun sahip olduğu ayrıcalığa sahip değildir. Bu sebeple kendilerini en büyük çocuklar ile yarış içerisinde algırlar. Aile içerisinde sahip olduğu ve tam olarak tanımlanamayan role ayak uydururlarsa ilerleyen yaşlarında güçlü ve tutarlı kişiliklere sahip olurlar (Stewart, 2004).

Ortanca çocuklar, kendinden önce ve sonra doğan kardeşlerin yarattığı sorunlar ile uğraşmak zorunda kalabilirler. Bu sebeple diğer kardeşlerden daha zayıf olduğu düşüncesini geliştirir ve yaşlıları ile rekabet içerisinde olmasına yol açar. Bu durum bireyin ileriki yıllarda tepki gösteren ve hırslı ya da mağlup olmayı kabullenen ve kötümser bir karakter olmasına neden olur. Ebeveynler en büyük çocuktan sonra deneyim kazandıkları için ortanca çocukları yetiştirirken daha ılımlı davranırlar. Bu tutum ile yetişen ortanca çocuklar, en büyük çocuklar gibi otorite konumunu korumaya çalışmazlar (Geçtan, 2012). Tartışmalar esnasında ailenin arabulucu rolünü üstlenirler (Doron, 2009). Ayrıca ortanca çocuklar sosyallik ve takım oyunları alanlarında başarı gösterirler. Aidiyet duygusu ile diğer konumlardaki çocuklara göre daha azdır (Eckstein ve diğerleri, 2010). Bohmer ve Sittin (1993), yaptıkları araştırmada doğum sıralarının en büyük çocuğa karşı rekabeti gerektirdiğinden dolayı, ortanca çocukların diğer doğum sıralarına göre daha yenilikçi ve başarılı olmalarının beklendiğini saptamışlardır. Ayrıca yapılan çalışmalar ortanca çocukların iyimserlik düzeylerinin daha yüksek olduğu yönündedir (Gençoğlu ve Kalkan, 2015).

2.3.3. En Küçük Çocuk

Ailenin hiç büyümeyen bebeğidir ve aile bireylerine göre her zaman çocukturlar. Bu sebeple çoğu zaman aile içerisinde ciddiye alınmazlar ve benmerkezci bir tutum geliştirirler (Çakır ve Şen, 2012, Gençtan, 2012). Tıpkı en büyük çocuk gibi en küçük çocuk da şımartılan çocuk konumundadır (Çakır ve Şen, 2012). Ailelerin bu tutumu, ilerleyen zamanlarda en küçük çocukların her durumda imtiyaz isteyen problemlili bir kişilik geliştirmesine sebep olabilir (Stewart, 2004). Bu kategorideki çocuklar asi olarak nitelendirilirler (Zweigenhaft ve Ammon, 2000).

En küçük çocuklar, kendisinden büyük kardeşlerinin yanında kendisini yetersiz hissederler. Çünkü onların daha güçlü ve yetenekli olduğu düşüncesindedirler (Çakır ve Şen, 2012; Gençtan, 2012). Ayrıca; popüler, cana yakın, sevecen, eğlenmeyi seven, sıcakkanlı ve çıkarıcı birey özellikleri geliştirebilirler (Çakır ve Şen, 2012; Stewart, 2004). Dışsal kontrol odaklıdır ve alkol ya da uyuşturucu gibi bağımlılık yapan madde kullanma oranları diğer çocuklara göre daha yüksektir. Diğer konumlarda doğan çocuklara göre daha kıskanç ve kişiler arası ilişkilerde

daha itaatkardırlar (Stewart, 2004). Ebeveyn olma fikrini sevmeyen anne babaya sahip olma gibi durumlarda tek çocukların yaşadığı bir diğer dezavantaj ise istenmeyen ya da sevilmeyen çocuk olma duygusudur (Geçtan, 2012).

2.3.4. Tek Çocuk

Tıpkı büyük çocuklar gibi aile içerisinde eşsiz bir konumda olup şımartılırlar. Tek çocuklar yapmaktan çok almaya alışmış çocuklardır (Çakır ve Şen, 2012). Bu nedenle ailelerinin aşırı koruyucu ve evhamlı tutumlarına maruz kalırlar. Aile içerisinde aşırıya kaçan korumacı davranışlara maruz kaldıkları ve şımartılan aile üyesi durumda olma tutumlarını ilerleyen yaşlarında da çevrelerinde bulunan bireylerden de beklerler (Geçtan, 2012; Stewart, 2004). Duygu ve düşüncelerini ifade etmede en büyük kardeşlere göre daha çekingendirler. Bu durumlar da tek çocukların daha güvensiz kişilik özelliği geliştirmesine yol açar (Stewart, 2004). Tek çocuk diğer doğum sıralarının aksine yalnız yetişir. Bu durum, toplumsal normlara uygun davranışların gelişiminde dezavantaj sağlar (Geçtan, 2012).

Aile içerisinde ilgi ve sevgi odağı olma arzuları vardır. Eğer bu istekleri karşılanmazsa bu durumu haksızlık olarak görürler ve ilgi odağı olmadığı durumlarda güçlük yaşarlar. Paylaşımçı ve işbirlikçi olmayı öğrenemeseler de yetişkin bireyle geçinmeyi öğrenirler (Çakır ve Şen, 2012; Roberts ve White, 2001). Aile sorumlulukları ve duygusal yakınlığa yönelim tutumları gelişmiştir (Spitze ve Logan, 1991). Akranları ile ilişki kurmada ise zorlanırlar (Çakır ve Şen, 2012; Roberts ve White, 2001).

Tek çocukların yarış halinde oldukları, aile bireyleri ile geçirdikleri zamanı, ebeveynlerin ilgi ve maddi ve manevi yönden sahip olduklarını paylaşacak kardeşleri olmaması tek çocuk olmanın olumlu taraflarındandır. Tek çocuk olmanın olumsuz tarafları ise; başka çocuk olmamasından dolayı ailenin tüm dikkati yalnızca tek çocuğun üzerinde olması, ebeveynler başarı konusunda çocuklarına baskı kurması ve ebeveynlerin vefatı durumunda çocukların güçlük çekmesidir (Roberts ve White, 2001).

2.4. Ebeveynlerin Birlikte Olup Olmaması

Aile bireylerinin yaşamını olumsuz etkileyen faktörlerden biri de aile bütünlüğünün bozulmasıdır (Erbaş, Karahan ve Uzun, 2020). Anne ve babanın boşanması, evi terk etmesi ya da ölüm nedeni ile parçalanmış bir aile meydana gelebilir ve ebeveynler birlikte olmayabilir (Öcal ve Yıldırım, 2014; Özatça, 2009; Şentürk, 2006). Ebeveynlerin ayrı olma durumlarına sebep olan faktörlerden biri de göçtür. Anne ya da babanın çeşitli sebepler ile göç etmesi ailenin parçalanmasına neden olur (Öcal ve Yıldırım, 2014).

Amato (1993), ebeveynleri birlikte olan çocukların ebeveynleri birlikte olmayan çocuklara göre daha iyi bir ortamda yetiştiklerini savunur. Anne ve babalar çocukların gelişimleri üzerinde etkili olduğu için ebeveynlerin birlikte olması çocukların gelişimi için daha yararlıdır (Öcal ve Yıldırım, 2014). Ebeveynleri birlikte olan çocuklar paylaşma, uzlaşma ve anlaşma gibi

sosyal yetenekleri öğrenmede şanslı iken ebeveynleri birlikte olmayan çocuklar toplumsallaşmada çeşitli problemler yaşarlar (Öcal ve Yıldırım, 2014). Şentürk (2012), yaptığı çalışmada ebeveynleri hayatta ve birlikte olan çocukların okul başarılarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Çünkü anne ve babası birlikte olan çocuklar diğer çocuklara göre aile ile alakalı konularda daha az sorun yaşarlar ve bu nedenle eğitim ile alakalı konulara daha fazla yönelirler (Aral ve Sağlam, 2012). Sıcak, sevecen ve destekleyici aile içerisinde yetişen çocukların yalnızlık düzeyleri aksi durumları yaşayan çocuklara göre daha düşüktür (Bullock, 1993).

Anne ya da babanın evi terk etmesi çocuğun yara almasına ve kendini suçlamasına sebep olur. Ayrıca; çocuklar giden ebeveynin nerede ve nasıl olduğunu, sağlık durumunu ve geri dönüş dönmeyeceğini merak eder (Özağı, 2007). Anne ve babaları boşanan çocuklar, gelişimsel ve psikolojik problemlere sahip olma bakımından anne ve babaları birlikte olan çocuklara göre daha fazla risk altındadır (Türkmen, 2007). Emery de (2009), aile bireylerinden birinin vefatı, ebeveynlerin boşanması ya da terk etmesi gibi durumlar yaşayan parçalanmış ailelerdeki çocukların risk altında olduğunu belirtmiştir. Bu riskler; depresyon, benlik algısı, sosyal sorumluluk ve özsaygıda düşüklük, okuldan kaçma, ergen hamileliği ve sağlık sorunlarıdır (Emery, 2009). Hanson (1999), ise bu dezavantajları; eğitim hayatında düşük başarı, daha fazla davranışsal probleme sahip olma ve psikolojik ve sosyal zorluklar yaşamaya eğilim gösterme olarak açıklar.

Ebeveynlerin herhangi bir neden ile birlikte olmama durumunda, ailedeki çocuk ve gençlerin emniyet duygusu gelişmez ve rol modellerini kaybettiklerini hissederler. Bu durum, bireylerin yaşadığı sorunların artmasına neden olur (Bayraktar, 1995; Akt: Erbaş, Karahan ve Uzun, 2020). Parçalanmış aileye sahip olan bir birey, yetişkinlik döneminde ebeveynlik görevlerini yerine getirmede zorluk yaşar ve çocuklar ile olan ilişkilerinde doyuma ulaşamazlar (Kiernan, 1997). Ebeveynlerin birlikte olmama durumu çocukların olumlu bir ilişkiden, kaliteli bir iletişimden, paylaşma ve dayanışma becerisinden mahrum kalmasına sebep olmaktadır. Böylelikle ebeveynlerin boşanması, ayrılması ya da anne babadan birinin vefatı gibi sebeplerle parçalanmış veya aile içi ilişkilerin sağlıklı olduğu bir aileye sahip olmak bireylerin eğitim ve sosyallik sürecini olumsuz etkiler (Şentürk, 2012). Avşar (2019), yaptığı çalışmada anne ve babası boşanmış çocukların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti, genel aile aidiyeti algıları ve psikolojik sağlamlıklarının ebeveynleri birlikte olan çocuklara göre daha düşük olduğunu belirtmiştir.

Gençlerde görülen sapkın davranışların meydana gelmesinde rol oynayan önemli etkenlerden biri de ailenin tam ya da parçalanmış olmasıdır. Parçalanmış aileye sahip olan gençlerin sosyal kontrolleri olumsuz yönde etkilenir. Ayrıca gençler bu tip ailelerde kendilerine rol model seçmede zorluk yaşarlar. Bu durum da yetişkinlik sürecinde problem yaşamalarına neden olur. Kendilerine fiziksel zarar verme, madde kullanımı, ilaç bağımlılığı, otorite ile ilgili disiplin sorunları parçalanmış ailede yetişen gençlerde görülen problemlerdir. Profesyonel

yardıma diğer gençlerden daha çok ihtiyaç duydukları saptanmıştır. Kendini fazlalıkmış gibi hissetme ve ileriye yönelik plan yapamama gibi sorunlar yaşarlar. Depresyon belirtileri gösterirler. Yaşadıkları olumsuz olayların sorumluluğunu ebeveynlerinde ararlar ve ebeveynlerinin ayrı olma durumlarını hatalarının sebebi olarak görürler (Ulusoy, Demir ve Baran, 2005).

Alonzo (1989), anne ya da babanın veya her ikisinin yokluğu ailenin çocukları üzerinde yalnızlık hissine yol açtığını ve yalnızlık duygusunun çocuk ve ergenlerde ileri yetişkinliğe göre daha fazla hissedildiğini belirtmiştir (Akt: Erbaş, Karahan ve Uzun, 2020). Parçalanmış bir aile içerisinde yetişen çocuklar diğer çocuklara göre daha fazla yalnızlık hissederler (Erbaş, Karahan ve Uzun, 2020). Bu konuda yapılmış çalışmalarda da parçalanmış ailede yetişen çocukların yalnızlık seviyelerinin daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır (Çivitçi, Çivitçi ve Fiyakalı, 2009; Garnefski ve Diekstra, 1997). Richardson ve McCabe (2001), yaptıkları çalışma sonucunda ebeveynleri boşanmış çocukların daha düşük düzeyde yaşam doyumuna sahip olduklarını saptamıştır. Ebeveynlerin birlikte olmama durumu, ailedeki çocuğun yalnız hissetmesine, uygun ortamı bulamadığı için yeteneğini keşfedememesine ve düşük eğitim başarısına sahip olmasına yol açar (Şentürk, 2012). Çalışmanın devamında Öznel Sosyal Statü, Aile Aidiyeti ve Psikolojik Doğum Sırası değişkenleri hakkında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.5. Kaynak Araştırmaları

İlgili alan yazın incelendiğinde; aile aidiyeti ve psikolojik doğum sırası ile ilgili ülkemizde ve alanyazında yapılan pek çok çalışmaya rastlanılmıştır. Öznel sosyal statü ile ilgili ise ülkemizde çok az çalışma yapıldığı görülürken farklı ülkelerde pek çok yapılan çalışma bulunmaktadır. Aile aidiyeti, psikolojik doğum sırası ve öznel sosyal statü değişkenlerinin ayrı ayrı olarak aynı birçok değişken ile çalışıldığı görülürken birlikte kullanılarak yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açılarından bakıldığında, bu çalışmanın özgün olacağı ve ilgili alanyazına katkı sağlayacağı da belirtilebilir.

2.5.1. Öznel Sosyal Statü ile İlgili Çalışmalar

Ülkemizde öznel sosyal statü ile ilgili yapılan çalışmalara nadir olarak rastlansa da yurt dışında başta sağlık olmak üzere davranış problemleri, depresyon, anksiyete, sosyal kaygı ve akademik başarı gibi pek çok değişken ile çalışıldığı görülmüştür. Aşağıda bu çalışmalara yer verilmiştir.

Antunes, Magalhaes, Ferreira, Cabral ve Jongenelen (2021), bireylerin öznel sosyal statü algılarının, mağduriyet ve ruh sağlığı ilişkisindeki rolünü incelemek amacı ile bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 150 kadın, 150 erkek olmak üzere 300 yetişkin birey katılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öznel sosyal statünün psikolojik mağduriyet ile özerlik, psikolojik mağduriyet ile kendini kabul etme ve cinsel mağduriyet ile özerlik arasında moderatör etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

Mu, Jester, Cawthon, Stone ve Lee (2021), öznel sosyal statünün yaşlı erkeklerde sırt ağrısı ve ruh sağlığı üzerindeki etkisini incelemek amacı ile bir çalışma yapmışlardır. Çalışmaya 65 yaş ve üzeri 5994 tane erkek katılımcı katılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre şiddetli sırt ağrısının düşük öznel sosyal statü algısı ile ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Öznel sosyal statü algısının, yaşlı erkeklerde şiddetli ve sık sırt ağrısının zihinsel sağlık üzerindeki olumsuz ilişkilerini tamponlayan psikososyal bir kaynak olabileceği saptanmıştır.

Rubin (2021), üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algıları ve ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile bir araştırma yürütmüştür. Araştırmaya üniversitede psikoloji bölümü okuyan 402 öğrenci katılmıştır. Araştırma bulguları; para ve zaman eksikliğinin, öznel sosyal statü ile ruh sağlığı arasındaki pozitif ilişkiye aracılık ettiği ve ders değerlendirme maddeleri ve ders notları ise, öznel sosyal statü ile üniversite deneyiminden duyulan memnuniyet arasındaki pozitif ilişkiye aracılık ettiğini göstermiştir.

Nakash, Cruz-Gonzales, Lincoln, Banerjee ve Alegria (2021), klinisyen ve danışanların öznel sosyal statü algılarındaki ve çalışma birliği benzerlikleri ile danışanın anksiyete semptomları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlı bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmaya 68 klinisyen ve 113 danışan katılmıştır. Elde edilen bulgulara, öznel sosyal statü algıları arasında daha az benzerlik bulunan klinisyen ve danışanlar arasında daha az çalışma birliği olduğu saptanmıştır. Bu durumun da danışanların anksiyete semptomlarının kötüleşmesine sebep olduğu görülmüştür.

Russel ve Odgers (2019), ergenlik dönemindeki bireylerin öznel sosyal statülerinin günlük ruh sağlığı (depresyon, anksiyete ve dikkatsizlik / dürtüsellik) ve gelecekteki madde kullanımını ön görüp görmediğini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya erken madde kullanımı ve düşük sosyoekonomik mahallelerde yaşayan 151 ergen birey katılmıştır. Sonuçlar öznel sosyal statünün artması ile ergenlerin günlük yaşamda daha az zihinsel sağlık belirtisi ve gelecekteki madde kullanım riskinin daha düşük olduğunu göstermiştir.

Zvolensky ve diğerleri (2018), sağlık hizmeti arayan Latinler arasında öznel sosyal statü ile depresif, intihar, sosyal anksiyete ve endişe uyarılma semptomlarının yanı sıra anksiyete/depresif bozukluklar arasındaki ilişkide 2 tanılararası faktör, ruminasyon ve anksiyete duyarlılığının açıklayıcı rollerini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, yıllık geliri 30.000 \$ 'dan az olan ve yaş ortalaması 39.1 olan 253 Latin yetişkin oluşturmaktaydı. Sonuçlar ruminasyon ve anksiyete duyarlılığının öznel sosyal statü ile intihar semptomları dışındaki tüm bağımlı değişkenler arasında anlamlı (bağımsız olarak) ilişkilere aracılık ettiğini göstermiştir.

Hoebel, Maske, Zeeb ve Lampert (2017), Almanya'daki yetişkinler arasında hem nesnel hem de öznel sosyal statünün depresif belirtilerle ilişkilerini araştırmak amacıyla bir çalışma yürütmüşlerdir. Veriler, Almanya'daki yetişkin nüfusun ulusal bir sağlık araştırması olan Alman Sağlık Güncelleme çalışmasının 2013 özel dalgasından elde edilmiştir. Bulgular, her iki cinsiyet

için de yetişkinlerde düşük sosyal statü algılarının depresyon oluşumunda rol oynayabileceğini ve objektif sosyal statü ile depresif belirtiler arasındaki ilişkide aracı rol oynayabileceğini göstermektedir.

Liu, Zhang, Pan, Hu, He, Chen ve Wang (2017), yaptıkları çalışmanın amacı psikolojik kalite ve sosyal kaygı arasında benlik kavramı netliği ve öznel sosyal statünün aracı olup olmadığını test etmektir. Çalışmaya, 12-19 yaş aralığında 614 ergen birey katılmıştır. Benlik kavramı netliği ve öznel sosyal statünün psikolojik kalite ve sosyal kaygı arasında tam olarak aracılık ettiği bulunmuştur. Elde edilen bulgular; benlik kavramı netliğinin ve öznel sosyal statünün, psikolojik kalitenin ergenlerin sosyal kaygısı üzerindeki etkisinin altında olduğunu göstermektedir.

Han, Leng, Gu, Li, Wang ve Chen (2021), algılanan sosyal destek ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide nevroitiklik ve öznel sosyal statünün rolünü incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya 18-80 yaşları arasındaki toplam 1161 kadın ve 765 erkek katılımcı katılmıştır. Araştırma sonuçları; düşük öznel sosyal statü algısının, hem nevroitikliğin yaşam doyumu üzerindeki etkisini hem de algılanan sosyal desteğin yaşam doyumu üzerindeki dolaylı etkisini de güçlendirdiğini göstermiş olup öznel sosyal statünün algılanan sosyal destek ile nevroitiklik arasındaki bağlantıyı düzenlediği saptanmıştır.

Younoh ve Vlad (2021), bireylerin öznel sosyal statü algıları ve sigara içme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmanın sonuçları hem nesnel sosyal statünün hem de öznel sosyal statünün sigara içme davranışında etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca bireyin algıladığı yani öznel sosyal statünün sigara içme davranışı üzerindeki etkisinin, gelir ya da eğitim durumu gibi nesnel sosyal statüden daha büyük düzeyde olduğu saptanmıştır.

Reitzel, Buchanan, Nguyen ve Ahluwalia (2014), öznel sosyal statü ve sigara içme düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 2274 yetişkin sigara içicisi katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, daha yüksek öznel sosyal statü, potansiyel olarak daha fazla yaşam doyumu yoluyla orta ila ağır sigara içme olasılığının daha yüksek olmasıyla ilişkili olduğu görülmüştür.

Şahin ve Nasır (2019), objektif ve sübjektif sosyal statü arasındaki ilişkinin incelenmesi isimli bir çalışma yapmışlardır. Araştırmanın amacı; sübjektif sosyal statü ile objektif sosyal statü arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. Araştırmaya çoğunluğu profesyonel meslek mensubu, eğitilmiş ve aylık ortalama 4.000TL ve üzerinde hane gelirine sahip olan 954 katılımcı katılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda sübjektif sosyal statü ve objektif sosyal statü arasında benzerlik ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu ilişkinin, sübjektif sosyal statünün eğitim, meslek ve gelir ile var olan ilişkilerinden daha güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra; evli bireylerin bekar bireylerden, erkeklerin kadınlardan ve otuzlu yaşların üzerinde olan

bireylerin gençlerden daha yüksek objektif ve sübjektif sosyal statüye sahip oldukları görülmüştür. Sübjektif sosyal statü, bireylerin geçmiş tecrübe ve gelecek beklentilerini de dikkate alan bir yapıya sahiptir. Bu açıdan bakıldığında sübjektif sosyal statünün objektif sosyal statü ile birlikte kullanılması durumunda daha gerçekçi ve anlamlı bilgiler elde edileceği sonucuna varılmıştır.

Roy, Isaia ve Li-Grining (2019), ebeveynlerin öznel sosyal statü puanları ve 0-3 yaş arasındaki küçük çocukların davranışları arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın örneklemini Amerika Birleşik Devletleri'nin kuzeydoğusunda bir kentsel bölgede yaşayan 173 aile oluşturmaktadır. Sonuçlar, hem öznel hem de nesnel sosyal statünün ebeveynlerin öznel iyi oluşları ile negatif bir ilişki içerisinde olduğunu göstermiştir. Daha düşük öznel sosyal statüye sahip olan ebeveynlerin daha yüksek düzeyde strese sahip olduğu, bu durumda çocukların daha yüksek düzeyde davranış problemlerine sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Zorotovich, Johnson ve Linn (2016), üniversite öğrencilerinde öznel sosyal statü ve iyi oluş üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya, 18-29 yaşları arasında 383 birey katılmıştır. Araştırmanın sonucunda birey ve aile öznel sosyal statü algısı ile iyi oluş, mutluluk ve yaşam doyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür.

Haight, Rose, Geers ve Brown (2015), öznel sosyal statü ve iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 2 çalışma yürütmüşlerdir. İlk çalışmaya 200 lisans düzeyinde okuyan üniversite öğrencisi katılırken ikinci çalışmaya 121 lisans düzeyinde öğrenim gören üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öznel sosyal statü; depresyon, yaşam doyumu ve benlik saygısının iyi bir belirleyicisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Demakakos, Biddulph, de Oliveira, Tsakos ve Marmot (2018), öznel sosyal statü ve ölüm oranı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmaya, İngiltere'den 50 yaş üstü 9972 katılımcı katılmıştır. Sonuçlar, ileri yaşlarda öznel sosyal statünün kardiyovasküler, kanser ve diğer ölümler ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Zell, Strickhouser ve Krizan (2018), öznel sosyal statü ve sağlık arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlı bir meta-analiz çalışması yapmışlardır. Araştırmaya, kriterlerin sağlandığı 38 çalışma dahil edilmiştir. İncelemenin sonunda; öznel sosyal statünün, bireylerin sağlık davranışları, fiziksel ve zihinsel sağlık ve öz sağlıkları ile bir ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Cundiff ve Matthews (2017), öznel sosyal statünün fiziksel sağlık ile ilişkisini incelemek için bir meta-analiz çalışması yürütmüşlerdir. Araştırmaya yapılan 31 çalışmayı dahil etmişlerdir. Sonuçlar öznel sosyal statünün, nesnel sosyal statü göstergeleri ile orta düzeyde örtüşme gösterdiğini ve fiziksel sağlık ile nesnel göstergelerden daha önemli derecede bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Demakakos, Nazroo, Breeze ve Marmot (2008), sosyoekonomik durum ve sağlıkta öznel sosyal statünün rolünü incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 52 yaş üzeri 3368 erkek ve 4065 kadın katılımcı katılmıştır. Elde edilen bulgular; yaşam boyunca başarıyı ve sosyoekonomik statüyü özetleyebilmesinden dolayı öznel sosyal statünün yaşlılıkta sağlıkla önemli bir ilişkisinin olduğu göstermektedir.

Franzini ve Fernandez-Esquer, (2006), Teksas'taki düşük gelirli Meksika kökenli bireylerde öznel sosyal statü ve sağlık ilişkisini incelemek amacı ile bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Ayrıca çalışmaya katılan bireylerin öznel sosyal statüleri ve nesnel sosyal statüleri arasındaki ilişki de incelenmiştir. Çalışma popülasyonu, Teksas'ta düşük gelirli mahallelerde yaşayan Meksikalı kökenli bireylerden oluşmaktadır. Sonuçlar, bu popülasyonda öznel ve nesnel sosyal statü arasında bir kopukluğun olmadığını göstermektedir. Öznel sosyal statünün zihinsel sağlık ve öz sağlıkla ilişkili olduğu görülürken, fiziksel sağlık ile arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Singh-Manoux,, Marmot, ve Adler (2005), orta yaşlı bireyler arasında, öznel sosyal statünün sağlık durumunu ve zaman içinde sağlık durumundaki değişiklikleri nesnel sosyal statüden daha iyi öngörüp öngörmediğini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda; öznel sosyal statünün de nesnel sosyal statünün de sağlık sonuçları ve zaman içinde sağlık durumundaki düşüş ile anlamlı derecede ilişkili olduğu görülürken öznel sosyal statünün sağlık durumunun daha iyi bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir.

Singh-Manoux, Adler ve Marmot (2003), öznel sosyal statünün bozulmuş sağlık durumu yordayıcısı olarak rolünü araştırmak amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya, Londra merkezli 20 kamu hizmeti departmanında çalışan, yaş aralığı 35-55 arasında değişen 10,308 birey katılmıştır. Sonuçlar öznel sosyal statünün bozulmuş sağlık için güçlü bir belirleyici olduğunu ve eğitim, meslek ve gelirin incelenen tüm sağlık önlemleri için bu ilişkiyi tam olarak açıklamadığını göstermektedir.

Adler, Epel, Castellazzo ve Ickovics (2000), öznel ve objektif sosyal statünün psikolojik ve fizyolojik işlevlerle ilişkisini incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 157 beyaz ve sağlıklı kadın katılmıştır. Araştırma sonucunda; nesnel göstergelerle karşılaştırıldığında, öznel sosyal statünün psikolojik işlevsellik ve sağlıkla ilişki faktörlerle (öz-sağlık, kalp hızı, uyku problemi, vücut yağ dağılımı ve tekrarlayan strese karşı kortizol alışkanlığı) daha tutarlı ve güçlü bir ilişkisinin olduğu görülmüştür.

Loeb ve Hurd (2017), yetersiz temsil edilen (tarihsel olarak yeterince temsil edilmeyen ırksal veya etnik azınlık gruplarından öğrenciler, birinci nesil üniversite öğrencileri veya ekonomik olarak dezavantajlı aile geçmişlerinden gelen öğrenciler) öğrencilerde öznel sosyal statü, algılanan akademik yeterlilik ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmaya 329 yetersiz temsil edilen öğrenci katılmıştır. Araştırmanın

sonucunda; cinsiyet, ırk veya etnik köken, aile geliri, standart test puanları ve depresif belirtiler de hesaba katıldıktan sonra, düşük öznel sosyal statüye sahip öğrencilerin daha düşük algılanan akademik yeterlilik ve akademik başarıya sahip olduğu görülmüştür.

Autin, Douglass, Duffy, England ve Allan (2017), öznel sosyal statü, çalışma iradesi ve kariyer adaptasyonu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Araştırmanın örneklemini 267 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Katılımcılar altı aylık bir süre içinde üçer kez çalışma değişkenlerini değerlendiren bir anket doldurmuşlardır. Her üç değişken arasındaki ilişki incelenmiş ve çalışma iradesinin, sosyal statü ile kariyer uyumu arasındaki ilişkiye önemli ölçüde aracılık ettiği görülmüştür.

Feng, Su, Yang, Xia ve Su (2017), hemşirelerin iş tatmini, ayrılma niyetleri ve öznel sosyal statüleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Çin'in Jinan şehrindeki 10 hastaneden rastgele alınan 581 hemşirede subjektif sosyal statü, iş doyumu ve ayrılma niyetini değerlendirmek için anketler kullanılmıştır. Subjektif sosyal statü, ayrılma niyetinde anlamlı bir doğrudan etki yapmamasına rağmen, iş doyumu yoluyla önemli bir dolaylı etki yaratmıştır.

Gruenewald, Kemeny ve Aziz (2006), öznel sosyal statü ve stres hormonu ilişkisini inceleyen bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmaya, yurtda yaşayan 81 üniversite öğrencisi katılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda, kendini yüksek statüde algılayan bireylerin strese karşı güçlü kortizol yanıtları verdiğini, kendini düşük statüde gören bireylerin ise kortizole yanıt vermediği görülmüştür.

2.5.2. Aile Aidiyeti ile İlgili Çalışmalar

Hem ülkemizde hem de diğer ülkelerde aile aidiyeti ile yapılan pek çok araştırma bulunmaktadır. Bağlanma, tek ebeveyne sahip olma, özgeci davranışlar, spor, evlilik beklentileri, evlilik tutumları, ailenin boşanmış oluşu, üvey aileye sahip olma, duygu düzenleme ve başarı motivasyonu gibi pek çok değişkenle çalışıldığı görülmektedir. Bu çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Akyüz (2021), üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin, aile ile ilişkili olduğu düşünülen sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmaya toplam 726 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerde cinsiyet, annenin eğitim seviyesi ve babanın eğitim seviyesi ile aile aidiyeti arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Yaşanılan yerleşim yerinin büyüklüğü, öznel ekonomik seviye algısı, kardeş ve aile üyelerinin sayısı ile aile aidiyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca 0-6 yaş döneminde annenin çalışıp çalışmadığı ve yine 0-6 yaş döneminde ebeveyn harici bakım almış olma durumlarının da aile aidiyeti ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Aslantürk, Kesen ve Daşbaşı (2020), üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti duygusunun aileye ilişkin değişkenlere göre incelenmesini amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. Bu

araştırmaya toplam 2755 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda; çekirdek ailesi olan katılımcıların geniş ailesi olan katılımcılardan, anne ve babaları birlikte olan katılımcıların anne babaları ayrı olan katılımcılardan daha yüksek aile aidiyet düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aile içi şiddete maruz kalan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha düşük aile aidiyet düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demokratik aile tutumu içerisinde olan katılımcıların diğer aile tutumlarına sahip katılımcılardan daha yüksek aile aidiyeti düzeyine sahip olduğu gözlemlenen sonuçlardan biridir. Ayrıca sahip oldukları aile ile kaliteli vakit geçiren, aile bireyleri ile iletişim kurarken duygularını ifade edebilen ve aile bireyleri tarafından anlaşılan katılımcıların diğer katılımcılara göre daha fazla aile aidiyet duygusu yaşadığı saptanmıştır.

King ve Boyd (2016), ergenlik döneminde aile aidiyeti algısı ile ilişkili faktörler isimli çalışmalarında ise aile üyelerinin birbirleri ile olan bağlarının aile aidiyeti algısına etkisini incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre; ergenlerin anne-babaları ile yaşadığı ilişkinin kalitesi ve ebeveynler arasındaki ilişkinin kalitesinin aile aidiyet duygusu ile doğrudan ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca ergen ve ebeveyn arasındaki ilişkinin pozitif yönde olmasının ergenlerin aile aidiyet algısı açısından önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Kıraç, Erişen, Filiz ve Çiftiçi-Kıraç (2021), üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve aile içi şiddet tutumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmaya toplam 926 üniversite öğrencisi katılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin aile aidiyetleri arttıkça aile içi şiddet tutumlarının azaldığı saptanmıştır. Ayrıca kadınların aile aidiyet düzeylerinin daha yüksek ve aile içi şiddete maruz kalan üniversite öğrencilerinin aile aidiyetlerinin daha düşük olduğu araştırma sonuçları arasındadır. Ailelerin sahip olduğu gelirin aile aidiyetini etkilemediği ve kardeş sayısının artmasının aile aidiyetini düşürdüğü ve akademik başarının artmasının da aile aidiyetini arttırdığı gözlemlenmiştir.

Özyürek ve Basar (2021), yaptıkları çalışmada ergenlerin ahlaki olgunlukları ile aile aidiyeti ve ebeveyn-ergen arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya toplam 560 ergen katılımcı katılmıştır. Katılımcıların aile aidiyeti ve kendilik aidiyeti düzeyi arttıkça ahlaki olgunluklarının da arttığı saptanmıştır.

Aslantürk ve Kaya Kılıç (2020), üvey aile yapısına mensup gençlerin aile aidiyetlerini incelemeyi amaçlayan bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmaya 10 katılımcı katılmış olup katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Çalışma sonunda ailenin üvey bireyleri ile gençler arasındaki ilişkinin ve ailenin yaptığı etkinlikler, bayram, mezuniyet gibi özel zamanlarda birlikte olup olmama durumlarının aile aidiyet düzeyinin önemli bir belirleyicisi olduğu belirlenmiştir.

King, Boyd ve Thorsen (2015), tarafından üvey aileye sahip olan ergenlerin aile aidiyeti algılarını incelemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırmaya 7-12. sınıflar arasında öğrenim görmekte olan 20745 ergenlik dönemindeki katılımcılar katılmıştır. Araştırmada

belirtildiği üzere; üvey ebeveyne sahip olan ergenlerin aile aidiyet düzeyi, biyolojik ebeveyne sahip olan ergenlerin aile aidiyet düzeyine göre daha düşük seviyededir. Aile aidiyeti ile ilişkili en önemli faktörün üvey ebeveyn-ergen arasındaki ilişkinin algılanan kalitesi olduğu belirtilmiştir. Üvey aileye sahip ergenlerin aile aidiyet duygularını arttırmak için anne, baba veya üvey kardeşlerin de çabası gerekmektedir. Ayrıca anne ve üvey baba arasındaki ilişki de ergenlerin aile aidiyetlerini etkilediği ortaya konmuştur.

Leake (2007), üvey aileye sahip ergenler için aile aidiyeti ile ilişkili olduğu düşünülen kişisel, ailesel ve sistemik faktörleri inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırma, küçük bir Orta Batı kentinde, 14-19 yaşları arasında bulunan ve lise ve üniversite lisans düzeyinde öğrenim gören 60 katılımcı ile yürütülmüştür. Aileye aidiyeti ile ilişkili olduğu düşünülen ve bu hususta incelenen faktörler; ergen bireyin yaş ve cinsiyetinin kişisel özellikleri, üvey aile tipinin ailesel özellikleri, üvey kardeşlerin varlığı, aile içi ilişkiler ve mesken dışı biyolojik ebeveyn ile temas gibi sistemik faktörlerdir. Araştırmanın verilerini elde etmek için, araştırmacının kendisi tarafından revize edilmiş ve 10 maddeden oluşan Aile Aidiyeti Ölçeği ile Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; ergenlerin yaşı ile aile aidiyeti duygusu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Üvey babaya sahip aileler ve üvey anneye sahip aileler ile ergenlerin aile aidiyeti arasında bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Ergenlik dönemindeki bireylerin ailesinde üvey kardeşe sahip olması ile ailelerine duydukları aidiyet duygusu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca ergenlerin ebeveynleri ve üvey ebeveynleri arasındaki ilişkilerin ailelerine hissettikleri aidiyet duygusunun önemli bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir.

Korkut ve Gençtürk (2020), üniversite öğrencileri ile yalnızlık düzeyleri ve aile arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmanın katılımcılarını 234 tane üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Yapılan analizler sonucu aile aidiyeti ve alt boyutları ile yalnızlığın negatif yönlü orta bir ilişki gösterdiği, yani aile aidiyet düzeyi arttıkça yalnızlık düzeyinin azaldığı görülmüştür.

Karip, Kesen ve Daşbaşı (2020), genç yetişkinlerin kullandığı duygu stilleri ve aile aidiyeti ilişkisini incelemek amacı ile bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmaya üniversitede okuyan ve yaş ortalamaları 21 olan 1748 lisans öğrencisi katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre kadın katılımcıların aile aidiyetleri, erkek katılımcılara göre daha yüksektir. Aile içi şiddete maruz kalan katılımcıların aile aidiyeti bu durumdan olumsuz etkilendiği saptanmıştır. Ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri tutum ve eğitim düzeyleri ile aile aidiyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca aileye mensup üyelerin duygularını rahat ifade edebilme durumunun aile aidiyeti ile ilişkili olduğu araştırmada elde edilen bulgulardandır.

Özdemir, Daşbaşı ve Kesel (2020), üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve özgeci davranışları arasındaki ilişkiyi ve çeşitli değişkenlerin üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve

özgeci davranışlarına etkisini incelemeyi amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma, Konya ilindeki üniversitelerde eğitim gören ve yaş ortalamaları 20 olan 987 gönüllü üniversite öğrencisi ile yapılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve özgeci davranışları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur. Buna ek olarak; cinsiyet ve aile aidiyeti alt boyutları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Aile ile düzenli zaman geçirme durumu değişkeni ile aile aidiyeti ölçeğinin tüm alt boyutları ile arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Yardım ihtiyacı duyduğunuzda yardım isteyebileceğiniz arkadaş sayıları, ailelerinin duygularını anlama durumu ve yaşamlarında hissettikleri sevinç ve mutluluk duygusu değişkenleri ile aile aidiyeti ölçeğinin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ailenin yanında ağlayabilme durumu ve ailenin kendilerini başkaları ile kıyaslama durumu değişkenleri ile aile aidiyeti ölçeğinin tüm alt boyutları arasında yüksek düzeyde anlamlı bir fark bulunmuştur.

Yeter (2019), üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeyleri, aile aidiyeti ve manevi yönelimleri arasında ilişki olup olmadığını ve bazı demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymayı amaçlayan bir yüksek lisans tezi yazmıştır. Araştırmaya, 517 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; cinsiyet, öğrenim görülen sınıf, bölüm, mezun olunana lise, anne ve baba meslek durumu, anne ve baba eğitim durumu, aile tipi, kardeş sayısı ve barınılan yer değişkenleri ve üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Ancak üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyleri ve maddi durum değişkenleri arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Mutluluk ve aile aidiyet düzeyleri ve manevi yönelim ile aile aidiyet düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüş olup manevi yönelim ve aile aidiyeti puanlarının mutluluk puanları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

İnik ve Kesel (2019), ergenlerde bağlanma ve aile aidiyetinin ilişkisinin incelenmesini amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. 1417 lise öğrencisi ile yaptıkları araştırmanın sonucuna göre; ölçeklerden alınan toplam puanlar ve alt boyutlar incelendiği zaman Aile Aidiyeti Ölçeğinin Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Alt boyutları ile İlişki Ölçekleri Anketinin Korkulu, Kayıtsız ve Güvenli Bağlanma alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Fakat Saplantılı Bağlanma alt boyutu ile düşük düzeyde ve negatif yönde bir ilişki görülmüştür. Kısacası yapılan bu çalışmanın sonucuna göre; ergenlerde aile aidiyet düzeyi arttığı zaman saplantılı bağlanma oranı azalmaktadır.

Gök ve Kocayörük (2019), psikolojik ihtiyaçların karşılanması, aile aidiyeti ve anne-baba algısının öznel iyi oluş üzerindeki etkisini incelemek amacı ile bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya, 10. ve 11. sınıfta öğrenim gören 408 lise öğrencisi katılmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre; temel psikolojik ihtiyaçlar, aile aidiyeti, anne ve baba algısı değişkenleri öznel iyi

oluş değişkeninin etkili bir yordayıcısıdır. Ayrıca, ergenlerin ailelerine karşı hissettikleri aidiyet duygusunun öznel iyi oluşlarına olumlu bir katkı sağladığı görülmüştür.

Tunç (2019), üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasında ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmaya, 472 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; cinsiyet, yaş, ailenin aylık geliri, anne ve babanın eğitim durumu değişkenleri üniversite öğrencilerinin aile aidiyetini etkilememektedir. Elde edilen diğer sonuçlarda ise; üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ile evlilik beklentisi arasında ve aile aidiyeti ile evlilik tutumu arasında pozitif yönde doğrusal bir ilişki saptanmıştır. Yani üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti düzeyi yükseldikçe evlilik beklentileri ve evlilik tutumları da artış göstermektedir.

Avşar (2019), boşanmış ve boşanmamış ailelerin çocuklarının aile aidiyeti ve psikolojik sağlamlığının karşılaştırılmasını araştırmıştır. Araştırmaya, 15-18 yaş aralığında olan 370 katılımcı katılmıştır. Araştırmanın sonucunda; boşanmış aileye sahip olan katılımcıların kendilik aidiyeti, aile aidiyeti ve genel aile aidiyeti algıları, psikolojik sağlamlıkları düşük düzeyde, boşanmamış aileye sahip olan katılımcıların ise orta düzeyde olduğu görülmüştür. Ailelerin boşanma durumlarının aile aidiyeti ve psikolojik sağlamlığı etkilediği saptanmıştır. Ayrıca aile aidiyetinin psikolojik sağlamlığı etkilediği görülmüştür. Ailenin tutumu, karar alma sürecinde çocukların fikirlerine başvurma durumu ve sorunlarını ebeveynleriyle paylaşma durumu değişkenlerinin hem boşanmış hem de boşanmamış aileye sahip olan katılımcıların psikolojik sağlamlıkları ve aile aidiyeti üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aslantürk (2017), tam aileye sahip üniversite öğrencileri ile tek ebeveyne sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeylerinin karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Araştırma nitel ve nicel olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Nicel bölüme 766 üniversite öğrencisi katılırken, nitel bölüme 26 üniversite öğrencisi katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; tek ebeveyne sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyleri, tam aileye sahip üniversite öğrencilerine göre daha düşük düzeydedir. Kardeş sayısı ve bireylerin ebeveynleri ile olan ilişkileri hem tek ebeveynli hem de tam aileye sahip olan katılımcıların aile aidiyeti ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bireylerin cinsiyeti, yaşadıkları yer, öğrenim gördükleri program ve babanın eğitim durumunun tam aileye sahip katılımcıların aile aidiyeti ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Tek ebeveyne sahip olan katılımcılarda ise, hangi ebeveyne sahip oldukları, neden tek ebeveyne sahip oldukları ve diğer ebeveyni ile ilişkisinin aile aidiyetini etkilediği ortaya konmuştur. Her iki katılımcı grubu da sahip olduğu aileye ait olduklarını en fazla ve en az hissettikleri zamanın özel günler ve zor zamanlar olduğunu ortaya konmuştur.

Açıkel Gülel ve Daşbaşı (2019), 15-18 yaş grubunda bulunan 226 suça sürüklenmiş erkek çocuk katılımcı ile suça sürüklenmiş çocukların aile aidiyeti ve yaşam doyumunun incelenmesini amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Yapılan bu çalışmanın sonucuna göre; çocuklarda yaşam

doyumunu arttıkça aile aidiyetinin, aile aidiyeti arttıkça da yaşam doyumunun arttığı görülmüştür. Kardeş sayısı, ailenin birlikte ya da ayrı yaşama durumları, ebeveynlerden birinin ceza evinde olması durumu, evden kaçıp kaçmama durumu ve babanın madde kullanma durumu ile aile aidiyeti arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Aile yapısı ve babanın alkol kullanma durumları ile aile aidiyeti arasındaki ilişkiye bakıldığı zaman ise anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmemiştir.

Saki (2018), üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti düzeylerinin spor ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Çalışmaya toplam 1200 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyleri ile spor yapma durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, spor yapma amacı, sınıf düzeyi ve aile yapısı değişkenleri ve aile aidiyet düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha yüksek düzeyde aile aidiyet duygusu yaşadıkları belirlenmiştir. Beden eğitimi bölümünde okuyan katılımcıların psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde okuyan katılımcılardan ve spor yapma amaçlarına göre sağlıkları için spor yapan katılımcıların, boş zamanlarını değerlendirmek için spor yapan katılımcılardan daha yüksek aile aidiyeti düzeyine sahip oldukları saptanmıştır.

Güneş (2018), genç yetişkinlik döneminde bulunan bireylerin aile aidiyeti ve duygu düzenlemede öz yeterlilik algılarının kendini belirleme ve utangaçlık algıları üzerindeki yordama gücünü araştırmıştır. Çalışmaya, 655 genç yetişkin birey katılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara; genç yetişkinlerin aile aidiyet duygusu ve duygusal düzenlemede öz-yeterlilik ile güvengencilik ve utangaçlık algıları arasında doğrudan bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Genç yetişkinlerin aile aidiyeti ve duygu düzenleme öz yeterlilik algısının birlikte güvengencilik ve çekingenlik düzeyleri ile utangaçlık algılarını anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Ayrıca genç yetişkin bireylerin sahip oldukları ailelerin geniş aile ya da çekirdek aile türünde olması ile aile aidiyeti arasında herhangi bir ilişki olmadığı ortaya konulmuştur. Elde edilen bir diğer sonuç ise; yakın/samimi ilişkileri olan aileye sahip bireylerin aile aidiyet düzeyleri, soğuk/kopuk ilişkileri olan aileye sahip bireylerden daha yüksek düzeyde olduğudur.

Bazzian, Rajaeis ve Afsari (2014), sigara, bağımlılık yapan madde ve alkol tüketiminde dini inançların ve aile aidiyetinin rolünü incelemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Araştırmaya üniversitede okuyan 600 öğrenci katılmıştır. Sonuçlar aileye ait olma, dini inançlar ile uyuşturucu ve alkol eğilimi arasında negatif korelasyon olduğunu ortaya koymuştur.

Slaten ve Baskin (2013), genç yetişkinlerin kariyerleri hakkında karar verme güçlükleri ile algılanan aidiyet, özellikle de akran ve aile aidiyeti arasındaki ilişkileri öngören varsayımsal bir modeli incelemek amacıyla bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmaya üniversitede öğrenim gören 436 lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; genç yetişkinlerde aile aidiyeti kariyerleri hakkında karar verme zorluklarıyla önemli ölçüde ilişkiliyken, akran

aidiyetinin hipotezlenen modeldeki herhangi bir değişken ile anlamlı olarak ilişkili olmadığı saptanmıştır.

Bal ve Barrus (2011), algılanan ebeveyn bağlılığının başarı motivasyonundaki rolünü incelemeyi amaçlayan bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmaya, yaş ortalaması 18.8 olan 50 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın verilerini elde etmek için Ebeveyn Bağlama Anketi, Başarı Hedefleri Anketi ve Performans Hatası Değerlendirme Envanteri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; aile aidiyeti düzeyi ile başarı motivasyonu arasında bir ilişki görülmemiştir.

2.5.3. Psikolojik Doğum Sırası ile İlgili Çalışmalar

İlgili alanyazın incelendiğinde psikolojik doğum sırası ile ilgili ülkemizde ve diğer ülkelerde yapılmış pekçok çalışmaya rastlanmıştır. Psikolojik doğum sırası; bilişsel duygu düzenleme, genel aidiyet, öz-anlayış, kendini affetme, stres, benlik saygısı, depresyon, öz yeterlilik gibi birçok değişken ile çalışmıştır. Bu çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Doğru Çabuker, Epli, Balcı Çelik ve Vural Batık (2020), psikolojik doğum sırasının genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin kimlik algılarını yordama gücü üzerine bir çalışma yürütmüşlerdir. Yürütülen bu çalışmaya 739 tane üniversitenin ilk senesinde olan genç yetişkin katılmıştır. Çalışmanın sonucunda ise sıra ile ortanca çocuk, en büyük çocuk ve en küçük çocuğun olumlu kimlik algısının yordayıcı değişkeni olduğu ve yine sıra ile ortanca çocuk ve tek çocuğun olumsuz kimlik algısının yordayıcı değişkeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Keidasch (2006), Goldberg'in genel kişilik eğilimleri ile psikolojik doğum sırası arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya, üniversitede eğitim gören 72 öğrenci katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; psikolojik doğum sırası ile gerçek doğum sırası arasında herhangi bir ilişki görülmemiştir. Ayrıca doğum sırasının kişilik eğilimleri üzerinde de bir etkisi olmadığı sonucuna varılmıştır.

Erdem (2019), üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sırası, toplumsal ilgi ve akılcı olmayan inançlarının bilişsel duygu düzenleme ile ilişkisini incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya, üniversitede eğitim gören 563 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; küçük çocuk psikolojik doğum sırası ile pozitif yeniden odaklanma, pozitif yeniden değerlendirme, bakış açısına yerleştirme bilişsel duygu düzenleme arasında ters yönlü bir ilişki mevcuttur ve felaketleştirme alt boyutunu yordamaktadır. Büyük, ortanca ve tek çocuk psikolojik doğum sıraları ile bilişsel duygu düzenleme becerileri arasında bir ilişki yoktur.

Çakır (2019), gerçek ve psikolojik doğum sırası, genel aidiyet, öz-anlayış, kendini affetme, başa çıkma tutumları ve problem alanları arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya; yaş aralığı 18-73 arasında olan 403 katılımcı katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; ortanca psikolojik doğum sırasına sahip bireyler akademik, aile, arkadaşlık,

romantik ilişki, cinsellik, uyum ve duygusal problemlere, tek çocuk psikolojik doğum sırasına sahip bireyler ise; akademik, aile, romantik ilişki, sigara/alkol/madde kullanımı, kişilik ve cinsellik problemlerine sahiptirler. Ayrıca; psikolojik doğum sırasının öz anlayış, genel aidiyet, affedicilik ve başa çıkma tutumlarının kısmen yordayıcısı olduğu saptanmıştır.

Uz (2018), psikolojik doğum sırası, kuşak farkı ve öz-anlayış arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya, 375 katılımcı katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; bireylerin gerçek doğum sıraları ve öz-anlayış arasında anlamlı bir ilişki görülürken kuşak farklılıkları ile arasında bir ilişki görülmemiştir. Ayrıca; psikolojik doğum sırası ve öz-anlayış arasında negatif yönlü ve anlamsız bir ilişki saptanmıştır.

Yılmaz (2019), psikolojik doğum sırasının bireylerin stresle başa çıkma tarzları ve benlik saygısının üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlayan bir araştırma yürütmüştür. Araştırmaya, 18 yaşından büyük, üniversite ve üzeri eğitim durumuna sahip olan 266 katılımcı katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; büyük, tek ve küçük çocuk psikolojik doğum sırası ile benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanırken ortanca çocuk psikolojik doğum sırası ile benlik saygısı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Büyük çocuk psikolojik doğum sırası ve stresle sosyal destek arama yolu ile başa çıkma arasında negatif, küçük çocuk psikolojik doğum sırası ve stresle sosyal destek arama yolu ile başa çıkma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca; ortanca çocuk psikolojik doğum sırası ve stresle kaçınmacı başa çıkma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Kalkan ve Koç (2008), psikolojik doğum sırası ve bireylerin stresle başa çıkma stratejilerinin ilişkisini inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 436 üniversite öğrencisi katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; psikolojik doğum sırası büyük ve ortanca olan bireylerin; kendine güvenli, iyimser, sosyal destek arama, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım ile anlamlı bir ilişki göstermektedir. Küçük çocuk psikolojik doğum sırasına sahip olan bireylerin; kendine güvenli, iyimser ve boyun eğici yaklaşım ile anlamlı bir ilişki gösterirken tek çocuk psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin ise; kendine güvenli, iyimser, çaresiz ve boyun eğici yaklaşım ile anlamlı bir ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda; büyük, ortanca ve küçük çocuk psikolojik doğum sıralarının stresle başa çıkma stratejilerini yordadığı belirlenmiştir.

Ay (2018), psikolojik doğum sırası ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile depresyon ve aleksitimi düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya, yaş aralığı 18-50 arasında değişen 233 katılımcı katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; ortanca ve tek çocuk psikolojik doğum sırası ile depresyon ve aleksitimi arasında pozitif yönlü bir ilişki görülürken, büyük ve küçük çocuk psikolojik doğum sırası ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Büyük çocuk psikolojik doğum sırası ve aleksitimi arasında anlamlı bir

ilişki görülmemiş olup küçük çocuk psikolojik doğum sırası ve aleksitimi arasında ise negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Fatima ve Ashraf (2018), öğrencilerde psikolojik doğum sırası, öz yeterlilik ve başarı motivasyonu arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmaya, yaş aralığı 17-25 olan 440 lisans ve yüksek lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda, büyük çocuk psikolojik doğum sırası ile öz yeterlilik arasında pozitif ve başarı motivasyonu arasında negatif yönde bir ilişki görülmüştür. Orta ve tek psikolojik doğum sırası ile öz yeterlilik ve orta ve küçük çocuk psikolojik doğum sırası ile başarı motivasyonu arasında negatif yönde bir ilişki saptanmıştır.

Kırdök ve Alibekiroğlu (2016), üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sıraları ve yaşam doyumlarının kariyer kararlarındaki yetkinlik beklentilerini yordayıp yordamadığını incelemek amacı ile bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmaya üniversitede öğrenim gören 227 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; yaşam doyumu, ilk ve tek çocuk psikolojik doğum sırası, kariyer kararı yetkinlik beklentisinin bir yordayıcısıdır. Fakat son ve ortanca psikolojik doğum sırasının, kariyer kararı yetkinlik beklentisi üzerinde bir yordayıcı gücü yoktur.

Ekşi, Sevim ve Kurt (2016), yetişkin bağlanma stillerinin psikolojik doğum sırası ve yetersizlik duygusu bakımından yordama düzeyini incelemek için bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmaya 264 üniversitede öğrenim gören öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; büyük çocuk psikolojik doğum sırası ile kaçınması bağlanma stili arasında, tek çocuk psikolojik doğum sırası ile kaygılı bağlanma stili arasında ve tek çocuk psikolojik doğum sırası ile yetersizlik duygusu arasında pozitif anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Küçük çocuk psikolojik doğum sırası ve kaçınmacı bağlanma stili arasındaki ilişki ise negatif yöndedir. Sonuçlara cinsiyet açısından bakıldığında ise; kadınlar erkeklerden daha büyük oranda kendini büyük ve küçük çocuk psikolojik doğum sırasında algılamaktadırlar. Bireylerin psikolojik doğum sırası ve yetersizlik duygularının yakın ilişkilerindeki bağlanma stillerini anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir.

Kayacı ve Özbal (2016), üniversitede öğrenim gören öğrencilerin travmatik yaşantıya sahip olma, psikolojik doğum sırası ve sosyal ilgi düzeylerinin, psikolojik dayanıklılık düzeylerini yordamadaki rolünü incelemeyi amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Araştırmaya 438 üniversite öğrencisi katılım göstermiştir. Elde edilen bulgulara göre; psikolojik dayanıklılık ve kendini adama, kontrol, meydan okuma alt boyutları ile sosyal ilgi arasında pozitif bir ilişki mevcuttur. Ayrıca; büyük ve küçük psikolojik doğum sırası ve psikolojik dayanıklılık ile sosyal ilgi arasında pozitif bir ilişki saptanırken ortanca çocuk psikolojik doğum sırası ve sosyal ilgi arasında negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucuna göre; sosyal ilgi ve tek çocuk psikolojik doğum sırası meydan okuma için, büyük ve tek çocuk psikolojik doğum sıraları ile sosyal ilginin, kontrol için ve büyük çocuk psikolojik doğum sırası, travmatik yaşam olayı ile sosyal ilginin, kendini adama için anlamlı bir yordayıcıdır.

Oktan, Odacı ve Çelik (2014), psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlığın yordanmasındaki rolünü incelemek amacı ile bir araştırma yürütmüşlerdir. Yapılan bu araştırmaya 450 tane üniversite öğrencisi katılmış olup araştırma sonunda psikolojik doğum sırası ile psikolojik sağlamlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Psikolojik doğum sıraları en büyük ve en küçük çocuk olan katılımcıların psikolojik sağlamlık düzeyi ile negatif yönde bir ilişki görülürken, psikolojik doğum sıraları ortanca ve tek çocuk olan katılımcıların psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır.

Çakır ve Şen (2012), bireylerin psikolojik doğum sırasının adil dünya inancı üzerine etkisi araştırmayı amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Çalışmaya 354 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonunda; bireylerin psikolojik doğum sıralarına göre adil dünya inancında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik doğum sırası büyük, küçük ve tek olan bireylerin adil dünya inançlarının, psikolojik doğum sırası ortanca bulunan bireylerin genel ve bireysel adil dünya inançlarından yüksek olduğu görüşmüştür.

Herndon (2012), yaşam tarzı ve psikolojik doğum sırası ile kariyer kararı öz yeterliliği arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya, lisans düzeyinde öğrenim gören 156 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; aidiyet / sosyal ilgi ve mükemmellik alt ölçeği dahil olmak üzere kariyer kararı öz yeterlilik ile yaşam tarzları arasında anlamlı bir ilişki görülürken psikolojik doğum sırası ve kariyer kararı vermede öz yeterlilik arasında daha az anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Başaranoğlu (2011), üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sıraları ve karşı cins ile ilişkide sosyal yetkinlik beklentisinin cinsiyete göre incelenmesini amaçlayan bir araştırma yürütmüştür. Araştırmaya, üniversitede öğrenim gören 421 öğrenci katılmıştır. Elde edilen sonuçlarda; erkeklerin kadınlara göre daha büyük oranda büyük ve küçük psikolojik doğum sırasında gördükleri ve karşı cinsle ilişkiyi başlatmada daha fazla puan aldıkları saptanmıştır. Ayrıca; büyük psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin ilişkiyi sürdürebilme ve ortanca psikolojik doğum sırasına sahip bireylerin ilişkiyi sonlandırabilme hususunda daha yetkin oldukları görülmüştür.

Kalkan ve Odacı (2010), bireylerin psikolojik doğum sıraları ve anne babaya bağlanma örüntüleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmaya, yaş ortalamaları 20.67 olan ve üniversitede öğrenim gören 193 öğrenci katılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre; bireylerin psikolojik doğum sıraları ve anne-babaya bağlanma örüntüleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ek olarak; bireylerin psikolojik doğum sıralarının anne-babaya bağlanma örüntülerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu da saptanmıştır.

Marjoribanks (2003), doğum sırası, aile sosyal statüsü, aile öğrenme ortamları ve bir dizi akademik ve etkileyici sonuçları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlı bir çalışma yürütmüştür. Çalışmaya 4.171 kadın ve 3.718 erkek katılımcı katılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, aile

sosyal statüsü ve aile öğrenme ortamlarındaki farklılıklar göz önünde bulundurularak doğum sırasının, ergen bireylerin benlik anlayışı ve eğitime olan istekleri ile genç yetişkin bireylerin eğitimsel kazanımları ile ilişkili olduğu sonucuna varmıştır.

Skinner (2003), 76 en büyük çocuk ve 75 daha sonra doğan çocuk konumunda olan bireyler ile yaptığı çalışmada doğum sırası ve baskınlık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda en büyük çocukların baskınlık puanı ile daha sonra doğan çocukların baskınlık puanı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Campbell, White ve Stewart (1991), psikolojik doğum sırası ve gerçek doğum sırası arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya, yaş aralığı 16-65 olan, mezun ya da öğrenimine devam eden 556 birey katılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; bireylerin gerçek doğum sırası ve psikolojik doğum sıraları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

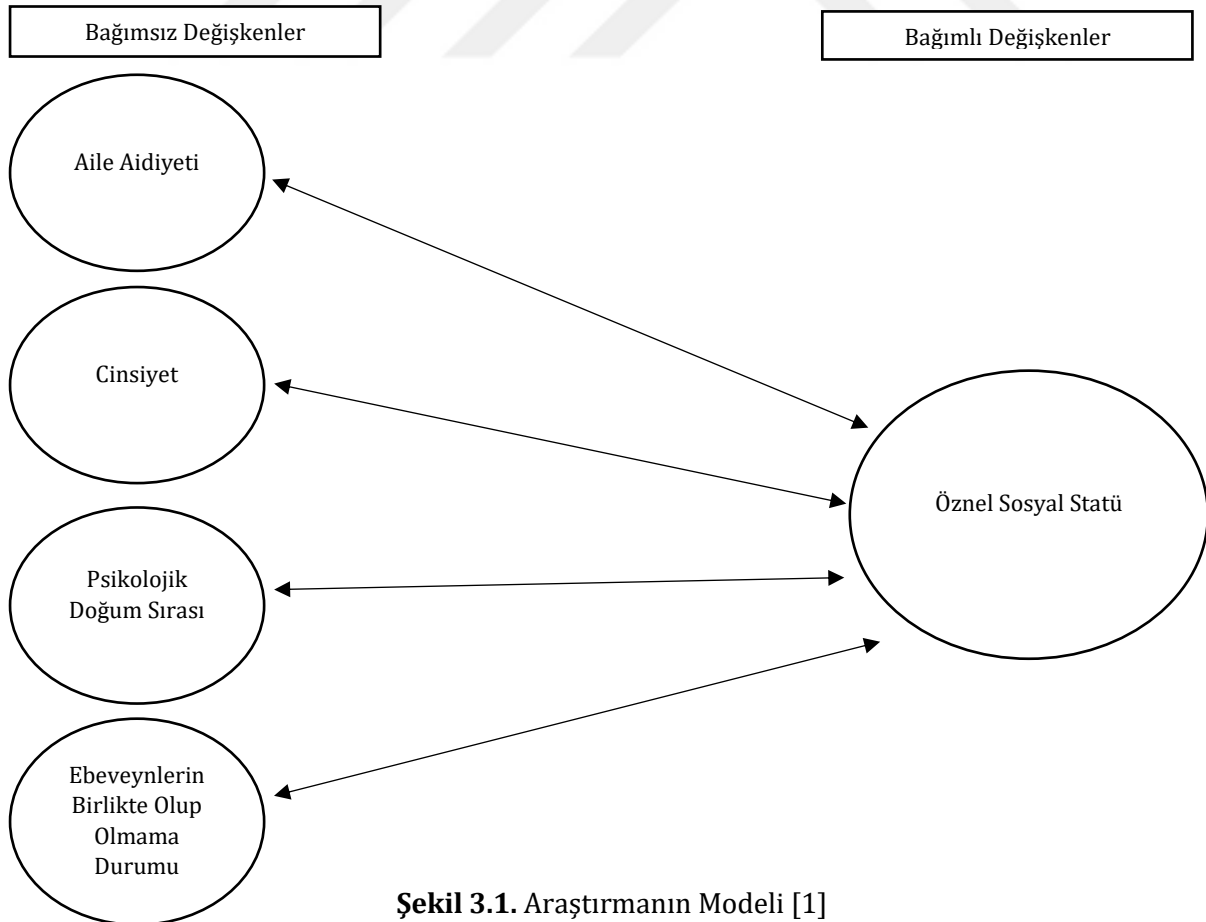
3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algılarının, aile aidiyeti düzeyleri, cinsiyet, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerin birlikte olup olmama durumlarına göre farklılık gösterip göstermediklerini incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir çalışma olarak yürütülmüştür. Araştırmanın bağımsız değişkeni; aile aidiyeti, cinsiyet, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerin birlikte olup olmama durumu iken bağımlı değişken; öznel sosyal statüdür.

Betimsel çalışma, bilimin betimleme amacına hizmet eden, ilişki ya da farkın üzerinde durmadan, amacı neyin ne olduğunu saptamak olan ve olayı ya da durumu anlamaya yönelik yapılan çalışmadır. Genellikle tarama çalışması olarak ele alınır. Bu çalışmalarda gözlem/görüşme teknikleri ve ölçekler veri toplamak için kullanılır ve toplanan verilerde fark ya da ilişki araştırılabilir. İlişkisel çalışmalar ise; nedensellik olmadan ilişki aranan çalışmalardır. Bu çalışmalarda neden-sonuç ilişkisi kurulmaz, değişim ve denetim ya hiç yapılmaz ya da kısmen yapılır (Erkuş, 2019).

Şekil 3.1. Araştırmanın Modeli [1]

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın genel evreni Türkiye’deki üniversite öğrencileridir. Fakat Türkiye’nin her şehrinden katılımcı sağlanması zor olduğu için çalışma evreni Mersin Üniversitesi 4 yıllık Fakültelere devam eden üniversite öğrencileri olarak belirlenmiştir. Örneklem grubu ise; Mersin Üniversitesi’nde okuyan ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile seçilmiş öğrencilerden oluşmuştur. Eğer evreni oluşturan birimler benzer ve sonlu ise bu birimlerin tümü listelenir. Evrene ait her birimin örnekleme dahil olma olasılığı eşit ve birbirinden bağımsızdır.

Çalışmaya Mersin Üniversitesi’nde 4 yıllık fakültelerde öğrenimine devam eden 601 üniversite öğrencisi dahil edilmiştir. Katılımcıların 384’ü (%63.89) kadın, 217’si (%36.11) ise erkektir. 31 öğrenci (%5.16) hazırlık sınıfında, 208 kişi (%34.61) 1. sınıfta, 151 kişi (%25.12) 2. sınıfta, 95 kişi (%15.81) 3. sınıfta, 116 kişi (%19.30) 4. sınıfta öğrenim görmektedir. 541 öğrencinin (%90.02) ailesi birlikteyken 60 öğrencinin (%9.98) ailesi birlikte değildir.

Tablo 3.1.

Katılımcıların Kişisel Bilgileri

	<i>n</i>	%
Cinsiyet		
Kadın	384	63.89
Erkek	217	36.11
Sınıf		
Hazırlık	31	5.16
1. Sınıf	208	34.61
2. Sınıf	151	25.12
3. Sınıf	95	15.81
4. Sınıf	116	19.30
Birliktelik Durumu		
Birlikteler	541	90.02
Birlikte değil	60	9.98

3.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan bu araştırmada katılımcılar ilk etapta kişisel bilgi formunu doldurmuştur. Daha sonra; Öznel Sosyal Statü Ölçeği, Aile Aidiyet Ölçeği ve White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri olmak üzere 3 ölçek uygulanmıştır. Veriler, pandemi sürecinde üniversitelerin kapalı olduğu dönem, Google Forms aracılığı ile online olarak toplanmıştır. Bir kişinin birden fazla kez doldurmasının önüne geçmek amacıyla 1 yanıtla sınırlandırılmıştır. Ölçeklerde cevaplanmamış soru kalma ihtimaline karşı yanıtlamanın zorunlu olduğu seçenek seçilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinden, ölçeklerden önce 8 soruluk kişisel bilgi formunu doldurmaları istenmiştir. Kişisel bilgi formunun soruları cinsiyet, okunan üniversite, okudukları bölüm ve bölümün hangi fakülteye bağlı olduğu, sınıf, ebeveynlerinin birlikte olup olmadığı, kardeş sayısı ve gerçek doğum sırası şeklindedir.

3.3.2. Öznel Sosyal Statü Ölçeği

Öznel Sosyal Statü Ölçeği, Sweeting ve diğerleri tarafından geliştirilen, orijinali İngilizce olan “Scale of Subjective Social Status” ölçeğinin, 2018 yılında Türkay, Mumcu, Kusan, Aydın ve Güngöz tarafından Türkçeye uyarlanmış halidir. Bu ölçek, gençler arasında sosyal statü göstergelerini ve kendilerini akranları arasında nasıl bir sosyal statüde gördüklerini belirlemektedir. Onlu likert tipi bir ölçektir ve ölçekten elde edilen puan arttıkça öznel sosyal statü algısı da artmaktadır. Çeviri çalışmasının ilk aşamadasında, orijinali İngilizce olan ölçeğin Türkçeye çevirisi birbirinden bağımsız iki dile de hakim olan iki uzman tarafından yapılmıştır. Daha sonra öncekilerden farklı iki uzman tarafından Türkçeye çevrilen formlar tekrar İngilizceye çevrilerek iki formun tutarlılığı dil ve gramer açısından incelenmiştir. İkinci aşamada, Türkçe form psikoloji, sosyoloji, beden eğitimi ve spor ve ölçme değerlendirme anabilim dallarında görev yapan 4 öğretim üyesi tarafından tartışılmış ve son düzenlemeler yapılarak ölçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir (Türkay, Mumcu, Kusan, Aydın ve Güngöz, 2018).

Öznel Sosyal Statü Ölçeği'nin iç tutarlılığını belirlemek için ölçeğin her bir faktörü ve ölçeğin tümü için Cronbach Alpha güvenirlik katsayılarının (.72) yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; Türkçeye uyarlanan ölçeğin, ergenlerin kendilerini akranlarıyla kıyasladıklarında, kendilerini hangi sosyal statüde algıladıklarını belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak kullanılabileceği ortaya çıkmıştır (Türkay, Mumcu, Kusan, Aydın ve Güngöz, 2018).

Ölçeğin 2 alt boyutu ve 7 maddesi bulunmaktadır. İlk alt boyut olan akademik başarı algısında 4 madde (popüler, başarılı, çekici ve saygı gören) bulunurken ikinci alt boyut olan akranlar arası spor algısında 3 madde (güç, spor ve sorun çıkaran) bulunmaktadır (Türkay, Mumcu, Kusan, Aydın ve Güngöz, 2018). Bu çalışmada Öznel Sosyal Statü ölçeği iç tutarlılık güvenirliği için Cronbach Alpha katsayısı 0.72 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Aile Aidiyeti Ölçeği

2015 yılında Mavili, Kesen ve Daşbaş tarafından, bireylerin ailelerine duydukları aidiyetlerini belirlemeye yönelik olarak geliştirilen beş dereceli likert tipi bir ölçektir. Kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti olmak üzere iki alt boyuta sahiptir. Ölçekte 13 tane olumlu ve 4 tane olumsuz madde bulunmaktadır. 5,7,9 ve 12. maddeler olumsuz maddelerdir ve tersten puanlanmaktadır. Ters çevirme işlemi tamamlandıktan sonra 1, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17. soruların toplamı “kendilik aidiyeti alt boyutunu”; 2, 5, 8, 9, 16. soruların toplamı “aile

aidiyeti alt boyutu"nu ölçmektedir. Her ikisinin toplamı da "aile aidiyeti toplam puanını" vermektedir ve ölçekten elde edilen puan arttıkça aile aidiyeti de artmaktadır (Mavili, Kesen ve Daşbaşı, 2014).

Ölçeğin ölçüt bağlantılı geçerliliği için "Algılanan Aile Desteği Ölçeği" ve "Ait Olma Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin bütününe ait iç tutarlık katsayısı Cronbach Alpha testine göre 0,94 olarak bulunmuştur. Kendilik aidiyeti alt boyutu için Cronbach Alpha 0,93, aile aidiyeti alt boyutu için 0,82'dir. Ölçek üç hafta ara ile iki kez uygulanmıştır. Bu iki uygulama arasında hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı 0,84 ($p<0,01$) olarak bulunmuştur (Mavili, Kesen ve Daşbaşı, 2014). Bu çalışmada Aile Aidiyeti Ölçeği iç tutarlılık güvenilirliği için Cronbach Alpha katsayısı "Kendilik Aidiyeti" alt boyutu için 0.94, "Aile Aidiyeti" alt boyutu için 0.80 ve Toplam puan ise 0.93 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin 2 alt boyutu ve 17 maddesi bulunmaktadır. Birinci alt boyut olan kendilik aidiyeti ile ilgili 12 madde (örneğin; "Ailemin önemli bir parçasıyım.") yer alırken ikinci alt boyut olan aile aidiyeti ile ilgili 5 madde (örneğin; "Ailemde kararları birlikte almalıyız.") bulunmaktadır (Mavili, Kesen ve Daşbaşı, 2014).

3.3.4. White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri

Campbell, White ve Stewart (1991) tarafından geliştirilen, orijinali "White-Campbell Psychological Birth Order Inventory" olan ölçeğin, Kalkan (2005) tarafından Türkçeye uyarlanmış halidir. Psikolojik Doğum Sırası Envanteri, bireylerin psikolojik doğum sırasını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. "Evet" ve "hayır" şeklinde cevaplandırılan ölçek toplam 42 maddeden oluşmaktadır. Puanlama sistemi kadınlar ve erkekler için ayrı ayrıdır. "Büyük Çocuk (Memnun Edici/Düzenleyici)", "Ortanca Çocuk (Dışlanmış/İhmal Edilmiş)", "Küçük Çocuk (Sevimli/İkna Edici)" ve "Tek Çocuk (Dikkatle Bakılan)" olmak üzere 4 alt boyuta sahiptir. Her alt boyutun madde sayısı farklıdır. Bu sebeple; elde edilen ham puanlar, standart puana çevrilir ve en yüksek puan bireylerin psikolojik doğum sırasını belirler (Kalkan, 2005)

Envanterin yapı geçerliliği için uygulanan faktör analizinde elde edilen sonuçlara göre; kadınlar için varyansın %49.85'ini, erkekler için ise %50.27'sini açıklayan dört faktör belirlenmiştir. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ise; kadınlarda .78-.89 arasında ve erkeklerde .77-.89 arasında değişmektedir. Güvenirlik ise Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ile hesaplanmış olup sonuçlar; kadınlar için ilk alt ölçek .79, ikinci alt ölçek .86, üçüncü alt ölçek .82 ve sonuncu alt ölçek .74 şeklinde iken erkekler için ilk alt ölçek .65, ikinci alt ölçek .75, üçüncü alt ölçek .68 ve sonuncu alt ölçek .82 olarak bulunmuştur. Yapılan uyarılama çalışmasının sonucuna göre; envanter kabul edilebilir düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahiptir (Kalkan, 2005). Bu çalışmada ise kadınlar için iç tutarlılık katsayıları ilk alt ölçek için .68, ikinci alt ölçek için .88, üçüncü alt ölçek için .64 ve sonuncu alt ölçek için ise .82 olarak bulunmuştur. Erkekler için iç

tutarlılık katsayıları ilk alt ölçek için .70, ikinci alt ölçek için .83, üçüncü alt ölçek için .65 ve sonuncu alt ölçek için ise .75 olarak bulunmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

601 kişiden elde edilen verilerin analizinde Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı (SPSS v.26) kullanılmıştır. Veri analizi sürecine geçmeden önce veri girişleri kontrolleri yapılmış ve kayıp veri analizleri gerçekleştirilmiştir. Daha sonra verilerin normallik analizlerine geçilmiştir. Verilerin normal dağılımını incelemek amacıyla ilk olarak “Kolmogorov-Smirnov” ve “Shapiro-Wilk” testleri yapılmıştır. Daha sonra değişkenlerin “Skewness (çarpıklık)” – “Kurtosis (basıklık)” değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin -0.99 ile 1.13 aralığında olduğu bulunmuştur. Veri gruplarında bu değerlerin +1.5 ile -1.5 aralığında olması verilerin normal dağılımı için kabul edilebilir olarak değerlendirilmektedir (Cooper Cutting, 2010). Çalışmamızdaki basıklık ve değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olması nedeniyle ve histogram ile beklenen olasılık grafiklerinin normal dağılıma yakın olduğu görüldüğünden veri setinin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Dolayısıyla çalışmamızda parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Daha sonra Aile Aidyeti Ölçeği (AİÖ) toplam puanları standart puanlara (z) dönüştürülmüştür. Ardından bağıl bir değerlendirme yoluna gidilmiş olup -1/2 üstü standart puanlar düşük, $\pm 1/2$ standart puanlar orta ve +1/2 üstü standart puanlar yüksek aile aidyeti düzeyi olarak belirlenmiştir (Erkuş, 2012). Aile aidyet düzeyi ile cinsiyet, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerin birlikte olup olmama durumuna göre Öznel Sosyal Statü puan ortalamalarında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla çift yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. İlişkisiz (bağımsız) ölçümler için iki yönlü varyans analizi; bağımlı değişken üzerinde etkisi olduğu düşünülen birden fazla değişkenin etkisi incelemek için kullanılır (Alpar, 2018).

Elde edilen bulguların anlamlı olup olmadığı yorumlanırken anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.2.’de verilmiştir.

Tablo 3.2.
Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	Min.	Maks.	Ort.	Ss	Skewness	Kurtosis
ÖSSÖ Toplam	12.00	70.00	41.72	9.34	-0.21	0.03
AAÖ Toplam	17.00	85.00	65.28	13.28	-0.99	0.73
Büyük Çocuk	0.00	1.00	0.71	0.23	-0.62	-0.31
Ortanca Çocuk	0.00	1.00	0.25	0.29	1.13	0.18
Küçük Çocuk	0.00	1.00	0.47	0.26	0.13	-0.71
Tek Çocuk	0.00	1.00	0.41	0.28	0.38	-0.81

4. BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara dair bilgi verilmiştir.

4.1. Cinsiyete ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

“Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı, aile aidiyeti düzeylerine ve cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla yapılan betimsel istatistik sonuçları Tablo 3’te, Çift Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 4.1.’de sunulmuştur.

Tablo 4.1.
Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyetlerine ve Aile Aidiyeti Düzeylerine Göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (Össö) Puanlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Öznel Sosyal Statü Algısı				
Aile Aidiyeti Düzeyi	Cinsiyet	Ort.	Ss.	N
Düşük	Kadın	36.68	10.15	72
	Erkek	41.37	9.92	46
	Toplam	38.51	10.28	118
Orta	Kadın	41.87	8.86	173
	Erkek	43.66	8.84	88
	Toplam	42.48	8.88	261
Yüksek	Kadın	41.05	8.80	139
	Erkek	45.02	8.83	83
	Toplam	42.54	9.00	222
Toplam	Kadın	40.60	9.27	384
	Erkek	43.70	9.13	217
	Toplam	41.72	9.34	601

Öğrencilerin cinsiyet ve aile aidiyeti düzeyine göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği’nden (ÖSSÖ) aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamak amacıyla çift yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.2.’de sunulmuştur.

Tablo 4.2.

Cinsiyet ve Aile Aidiyeti Düzeyi Açısından Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) Puanlarına İlişkin Çift Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	1516.11	1	1516.11	18.35	0.00**
Aile Aidiyeti Düzeyi	1347.58	2	673.79	8.16	0.00**
Cinsiyet*Aile Aidiyeti	209.92	2	104.96	1.27	0.28
Hata	49147.94	595	82.60		
Toplam	1098301.00	601			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.001$

Tablo 4.2. incelendiğinde, cinsiyete göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [$F_{(1, 595)} = 18.35, p < 0.001$]. Aynı zamanda aile aidiyeti düzeyine göre de Öznel Sosyal Statü Ölçeği puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [$F_{(2, 595)} = 8.16, p < 0.001$]. Ancak her iki değişkenin etkileşim etkisinin anlamlı farklılaşmaya yol açmadığı bulunmuştur [$F_{(2, 595)} = 1.27, p = .281$].

Cinsiyete ilişkin farkın kaynağı t testi ile incelendiğinde erkek üniversite öğrencilerinin Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puan ortalaması (Ort. = 43.70, Ss = 9.13) kadın öğrencilerin puan ortalamasından (Ort. = 40.60, Ss = 9.27) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulguya göre erkek üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algıları kadınlardan daha yüksektir.

Tablo 4.3.

Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (Össö) Puanlarının Farklılaşmasına İlişkin Post-Hoc Testi Sonuçları

Aile Aidiyeti Düzeyi		Ortalama Fark	Std. Hata	p
(I)	(J)	(I-J)		
Düşük	Orta	-3.967	1.008	0.00**
	Yüksek	-4.028	1.035	0.00**

* $p < 0.05$, ** $p < 0.001$

Aile aidiyeti düzeyine göre farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, aile aidiyeti düzeyi düşük olan katılımcıların Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puan ortalaması (Ort. = 38.51, Ss = 10.28) aile aidiyeti düzeyi orta (Ort. = 42.48, Ss = 8.88) ve yüksek olan (Ort. = 42.54, Ss = 9.00) katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Buna göre aile aidiyeti düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı düzeyi aile aidiyeti düzeyi orta ve yüksek olanlardan daha düşüktür.

4.2. Psikolojik Doğum Sırasına ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

“Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı, aile aidiyeti düzeylerine ve psikolojik doğum sırasına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla yapılan betimsel istatistik sonuçları Tablo 6’da Çift Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 4.4’te sunulmuştur.

Tablo 4.4.
Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Doğum Sırasına Ve Aile Aidiyetleri Düzeylerine Göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (Össö) Puanlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

		Öznel Sosyal Statü Algısı		
Aile Aidiyeti Düzeyi	Psikolojik Doğum Sırası	Ort.	Ss.	N
Düşük	Büyük Çocuk (Memnun Edici/Düzenleyici)	39.28	9.82	54
	Ortanca Çocuk (Dışlanmış/İhmal Edilmiş)	34.32	11.26	28
	Küçük Çocuk (Sevimli/İkna Edici)	41.00	10.44	3
	Tek Çocuk (Dikkatle Bakılan)	40.58	9.58	33
	Toplam	38.51	10.28	118
Orta	Büyük Çocuk (Memnun Edici/Düzenleyici)	42.56	9.01	207
	Ortanca Çocuk (Dışlanmış/İhmal Edilmiş)	43.00	8.83	15
	Küçük Çocuk (Sevimli/İkna Edici)	41.55	9.44	11
	Tek Çocuk (Dikkatle Bakılan)	41.96	8.07	28
	Toplam	42.48	8.88	261
Yüksek	Büyük Çocuk (Memnun Edici/Düzenleyici)	42.34	9.16	179
	Ortanca Çocuk (Dışlanmış/İhmal Edilmiş)	54.00	1.41	2
	Küçük Çocuk (Sevimli/İkna Edici)	42.85	9.09	27
	Tek Çocuk (Dikkatle Bakılan)	42.86	6.47	14
	Toplam	42.54	9.00	222
Toplam	Büyük Çocuk (Memnun Edici/Düzenleyici)	42.06	9.21	440
	Ortanca Çocuk (Dışlanmış/İhmal Edilmiş)	38.09	11.47	45
	Küçük Çocuk (Sevimli/İkna Edici)	42.37	9.05	41
	Tek Çocuk (Dikkatle Bakılan)	41.52	8.46	75
	Toplam	41.72	9.34	601

Öğrencilerin psikolojik doğum sırasına ve aile aidiyetleri düzeylerine göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği’nden (ÖSSÖ) aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını

saptamak amacıyla çift yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.5.'de sunulmuştur.

Tablo 4.5.

Psikolojik Doğum Sırası ve Aile Aidiyeti Düzeyi Açısından Öznel Sosyal Statü Ölçeği (Össö) Puanlarına İlişkin Çift Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	<i>sd</i>	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>
Psikolojik Doğum Sırası	87.12	3	29.04	0.34	0.79
Aile Aidiyeti Düzeyi	719.90	2	359.95	4.26	0.02*
Psikolojik Doğum Sırası* Aile Aidiyeti	756.81	6	126.13	1.49	0.18
Hata	49792.81	589	84.54		
Toplam	1098301.00	601			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 4.5. incelendiğinde psikolojik doğum sırasına göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur [$F_{(3, 589)} = 0.34, p = 0.794$]. Aile aidiyeti düzeyine göre de Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [$F_{(2, 589)} = 4.26, p = 0.015$]. Her iki değişkenin etkileşim etkisinin ise anlamlı farklılaşmaya yol açmadığı bulunmuştur [$F_{(6, 589)} = 1.49, p = 0.178$].

4.3. Ebeveynlerin Birlikte Olup Olmama Durumuna ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

“Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı, aile aidiyeti düzeylerine ve ebeveynlerin birlikte olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla yapılan betimsel istatistik sonuçları Tablo 4.6’da Çift Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 4.7.’de sunulmuştur.

4.6.

Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Birlikte Olup Olmama Durumlarına ve Aile Aidiyetleri Düzeylerine Göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (Össö) Puanlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Öznel Sosyal Statü Algısı				
Aile Aidiyeti Düzeyi	Ebeveynlerin Birlikte Olup Olmama Durumu	Ort.	Ss.	N
Düşük	Birlikte	38.70	10.43	105
	Birlikte Değil	36.92	9.24	13
	Toplam	38.51	10.28	118
Orta	Birlikte	42.45	8.83	238
	Birlikte Değil	42.70	9.55	23
	Toplam	42.48	8.88	261
Yüksek	Birlikte	42.25	9.17	198
	Birlikte Değil	44.88	7.19	24
	Toplam	42.54	9.00	222
Toplam	Birlikte	41.65	9.38	541
	Birlikte Değil	42.32	8.98	60
	Toplam	41.72	9.34	601

Öğrencilerin ebeveynlerinin birlikte olup olmama durumlarına ve aile aidiyetleri düzeylerine göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği'nden (ÖSSÖ) aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını saptamak amacıyla çift yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.7.'de sunulmuştur.

Tablo 4.7.

Ebeveynlerin Birlikte Olup Olmama Durumu Ve Aile Aidiyeti Düzeyi Açısından Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) Puanlarına İlişkin Çift Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Ebeveyn Birliktelik Durumu	6.48	1	6.48	0.08	0.78
Aile Aidiyeti Düzeyi	1047.29	2	523.64	6.16	0.00*
Ebeveyn Birliktelik Durumu * Aile Aidiyeti Düzeyi	154.61	2	77.30	0.91	0.40
Hata	50586.63	595	85.02		
Toplam	1098301.00	601			

* p<0.05, ** p<0.01

Tablo 4.7. incelendiğinde ebeveynlerin birlikte olup olmama durumuna göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur [$F_{(1, 595)} = 0.08, p = 0.783$]. Aile aidiyeti düzeyine göre de Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [$F_{(2, 595)} = 6.16, p = 0.002$]. Her iki değişkenin etkileşim etkisinin ise anlamlı farklılaşmaya yol açmadığı bulunmuştur [$F_{(2, 595)} = 0.91, p = 0.403$].

4.4. Aile Aidiyeti Düzeyi, Psikolojik Doğum Sırası ve Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyi Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

“Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı, aile aidiyeti düzeyleri ve psikolojik doğum sıraları arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 4.8.’de sunulmuştur.

Tablo 4.8.
ÖSSÖ Toplam, AAÖ Toplam ve White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Alt Ölçekleri Puan Ortalamaları Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları

	1	2	3	4	5	6	7
1.ÖSSÖ Toplam	0.051	-					
2.AAÖ Toplam	-0.163**	0.170**	-				
3.Büyük Çocuk	0.061	0.146**	0.123**	-			
4.Ortanca Çocuk	0.125**	-0.102**	-0.632**	-0.051	-		
5.Küçük Çocuk	-0.143**	0.175**	0.433**	0.169**	-0.435**	-	
6.Tek Çocuk	0.077	-0.080*	-0.485**	-0.021	0.603**	-0.138**	-

Not. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, ÖSSÖ: Öznel Sosyal Statü Ölçeği, AAÖ: Aile Aidiyeti Ölçeği

Tablo 4.8. incelendiğinde, ÖSSÖ Toplam ile AAÖ Toplam ($r = 0.170, p < 0.01$), Büyük Çocuk ($r = 0.146, p < 0.01$) ve Küçük Çocuk ($r = 0.175, p < 0.01$) alt boyutu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. ÖSSÖ Toplam ile Ortanca Çocuk ($r = -0.102, p < 0.01$) ve Tek Çocuk ($r = -0.080, p < 0.05$) alt boyutu arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

AAÖ Toplam ile Büyük Çocuk ($r = 0.123, p < 0.01$) ve Küçük Çocuk ($r = 0.433, p < 0.01$) alt boyutu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. AAÖ Toplam ile Ortanca Çocuk ($r = -0.632, p < 0.01$) ve Tek Çocuk ($r = -0.485, p < 0.01$) alt boyutu arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algılarının, aile aidiyetleri ve psikolojik doğum sırasına göre incelenmesi amacıyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular, bulguların yorumlanması ve bulguların tartışılması bulunmaktadır. Buna ek olarak, ileride yapılacak araştırma ve çalışmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Cinsiyete ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma ve Yorum

Katılımcıların aile aidiyet düzeyi ve cinsiyetleri ile öznel sosyal statü algılarının arasında bulunan ilişkiyi incelemek amacı ile çift yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda bireylerin hem cinsiyetine hem de aile aidiyeti düzeyine göre öznel sosyal statü algılarının anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna varılmıştır. Fakat her iki değişkenin etkileşim etkisinin anlamlı bir farklılaşmaya yol açmadığı bulunmuştur.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular erkek üniversite öğrencilerinin kadın üniversite öğrencilerine göre daha yüksek öznel sosyal statü algısına sahip olduğunu göstermiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde ise cinsiyet ve öznel sosyal statü arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların sonuçlarının tutarlılık göstermediği belirlenmiştir. Gerek ülkemizde gerek yurt dışında gerçekleştiren çalışmaların çoğunluğu bireylerin cinsiyet ve öznel sosyal statü algıları arasında bir ilişki olduğu sonucuna varsa da yapılan bazı çalışmaların sonucu cinsiyet ve öznel sosyal statü arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yönündedir (Güler, Türkay ve Çolakoğlu, 2021). Cinsiyet ve öznel sosyal statü algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşan çalışmaların bir kısmı cinsiyeti erkek olan bireylerin öznel sosyal statü algısının bu çalışmadaki gibi daha yüksek olduğunu saptamıştır (Şahin ve Nasır, 2019). Fakat yapılan çalışmaların bir kısmında ise kadın bireylerin öznel sosyal statü algısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Cardoso, Ferrari, Pereira, Lima, Medeiros, Vieira ve Melo (2016); Düren ve Yalçın, 2022).

Çalışmadan elde edilmiş sonuçlarla tutarlı olarak, ülkemizde öznel sosyal statü ile ilgili sayılı çalışmalardan birini yürüten Şahin ve Nasır (2019), öznel sosyal statü ve nesnel sosyal statü arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile yaptıkları çalışmanın sonucunda cinsiyeti erkek olan bireylerin kadın olan bireylere göre daha yüksek öznel sosyal statü algısına sahip olduklarını gözlemlemişlerdir. Düren ve Yalçın (2022), Suriyeli mülteci ergenler ile yaptıkları ve öznel sosyal statünün içselleştirme ve dışsallaştırma sorunlarını nasıl etkilediğini araştırdığı çalışmada erkek ergen mültecilerin kadın ergen mültecilere göre daha düşük öznel sosyal statü algısına sahip olduğunu gözlemlemiştir. Cardoso, Ferrari, Pereira, Lima, Medeiros, Vieira ve Melo (2016), Judo sporcularının kendine özgü ve bağımsız profil, benlik kavramının cinsiyet şemaları ve öznel sosyal statü algılarını incelemek için bir araştırma yapmışlardır. Yapılan bu araştırma cinsiyeti

kadın olan bireylerin cinsiyeti erkek olan bireylere göre daha yüksek öznel sosyal statü algısına sahip olduğunu saptamıştır. Güler, Türkay ve Çolakoğlu (2021), spor lisesi öğrencilerinin sosyal statü algılarının incelenmesi amacıyla bir araştırma yürütmüşlerdir. Öğrencilerin sosyal statü algılarını ölçmek için Öznel Sosyal Statü Ölçeği kullanılmış olup sosyal statü algıları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Maslow (1954), bireylerin sahip olduğu ait olma duygusunun sevgi ihtiyaçları içerisinde yer alan evrensel ve önemli bir ihtiyaç olduğunu savunur ve bireylerin aidiyet hissi ilk olarak ailede giderilir (Aslantürk, Kesen ve Daşbaş, 2020). Bireyler ait olma ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra statünün de içinde bulunduğu benlik ihtiyaçlarını karşılamayı arzularlar (Kuşat, 2003). Öznel sosyal statü de bireylerin ait olma hissinin bir parçası olan psikolojik bir olgudur (Centers, 1949; Akt: Jackman ve Jackman, 1973). Zaten Maslow'un hiyerarşisine bakıldığı zaman bireylerin aidiyet ihtiyacı sonucunda bir arada yaşama olgusunu geliştirdikleri ve bu birlikteliğin güç isteğini doğurması sonucunda sosyal statü kavramını ortaya çıkarmıştır. Daha sonra bireylerin bu kavram içerisinde kendini nasıl algıladığı olan öznel sosyal statü kavramı meydana gelmiştir (Şahin ve Nasır, 2019). Nesnel sosyal statü; atfedilmiş statü ve kazanılmış statü olarak iki boyutta incelenmektedir ve bireylerin cinsiyetleri toplumun onlara atfettiği bir nesnel sosyal statü noktasıdır (Foladare, 1969; Sencer, 1964; Turner, 2000). Yapılan çalışmalar nesnel sosyal statü ve öznel sosyal statü arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ile sonuçlanmış olup cinsiyetin de algılanan sosyal statü üzerinde bir etkisi olduğunu göstermiştir (Şahin ve Nasır, 2019). Buccioli ve diğerleri de (2015), cinsiyetin öznel sosyal statü algısının üzerinde bir etkisi olduğunu savunmuşlardır.

Ayrıca yapılan bu çalışma sonucunda aile aidiyet düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısının, aile aidiyet düzeyi orta ve yüksek olan üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısına göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. İlgili alanyazında, aile aidiyeti ve öznel sosyal statü değişkenlerinin birlikte çalışıldığı bir araştırma bulunmamaktadır. Fakat ayrı ayrı kariyer, madde ve sigara kullanımı, yaşam doyumu, iyi oluş ve mutluluk düzeyi gibi pek çok ortak çalışılan değişkenler mevcut olup benzer sonuçlar elde edilmiştir (Autin, Douglass, Duffy, England ve Allan, 2017; Feng, Su, Yang, Xia ve Su, 2017; Gök ve Kocayörük, 2019; Russel ve Odgers, 2019; Zorotovich, Johnson ve Linn, 2016). Cinsiyet hem aile aidiyeti hem de öznel sosyal statü ile sıklıkla ele alınan bir değişkendir (Akyüz, 2021; Özdemir, Daşbaş ve Kesel, 2020; Tunç, 2019; Yeter, 2019). Ayrıca Öznel Sosyal Statü ölçeğinin Akademik Başarı Algısı ve Akranlar Arasında Spor Algısı olmak üzere 2 alt boyutu vardır (Türkay, Mumcu, Kusan, Aydın ve Güngöz, 2018). Bireylerin hem aile aidiyeti düzeyleri hem de öznel sosyal statü algıları ile spor ilişkisini inceleyen pek çok çalışmaya rastlanılmış olup birbirleri ile tutarlı sonuçlar gözlemlenmiştir (Branscombe ve Wann, 1991; Saki, 2018).

Yapılan çalışmaların sonucunda elde edilen sonuçlar birlikte çalışılan değişkenler, katılımcı sayıları ve cinsiyet oranları gibi etmenler sebebi ile birbirinden farklılık göstermektedir. Tunç (2019), üniversite öğrencileri ile yürüttüğü bir araştırmada katılımcıların aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasında ilişkiyi araştırmıştır. Elde ettiği sonuçlar arasında bireylerin sahip oldukları cinsiyetin, aile aidiyetini etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Ülkemizde yapılan bazı çalışmaların sonucu da cinsiyet değişkeninin aile aidiyet düzeyini etkilemediği yönündedir (Akyüz, 2021; Özdemir, Daşbaş ve Kesek, 2020; Yeter, 2019). Saki (2018), üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti düzeylerini spor ve çeşitli değişkenler açısından incelediği bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyleri ile spor yapma durumları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Cinsiyet ve aile aidiyet düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre daha yüksek düzeyde aile aidiyet duygusu yaşadıkları belirlenmiştir. Branscombe ve Wann (1991), spor takımı kimliğinin pozitif sosyal ve benlik kavramı sonuçları isimli bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırmada elde edilen bulgulardan biri de; bir spor takımı ile güçlü bağlar kuran bireylerin aile ve toplumsal aidiyet duygularının yüksek düzeyde olduğudur.

Bireyler, ait olma bilincini ailede deneyimler ve ailede aidiyet ihtiyacını giderdikten sonra özgüven, öz-yeterlilik ve benlik saygısı geliştirmeye başlar (Kızmaz, 2006). Ayrıca eğer bireyin aile aidiyeti ihtiyacı karşılanmışsa kendini güçlü bir birey olarak hisseder, elde ettiği başarılar artar ve daha fazla olumlu duygulara sahip olurlar (Dere ve Kılıç, 2016). Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda ve yapılan çalışmalar incelendiğinde cinsiyetin ve birlikte çalışılan aynı değişkenlerin vermiş olduğu benzer sonuçlar öznel sosyal statü değişkeninin cinsiyet ve aile aidiyeti değişkenleri ile ilişkilendirilebileceği sonucuna varılabilir. Bireylerin içinde bulundukları aile, ailelerine olan aitlik duygusu ve cinsiyetin algılanan sosyal statünün düşük ya da yüksek seviyede olması ile ilişkili olduğu söylenebilir.

5.2. Psikolojik Doğum Sırasına ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma ve Yorum

İlgili alanyazın incelendiğinde psikolojik doğum sırası, aile aidiyeti ile öznel sosyal statü değişkenlerinin birlikte çalışıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Fakat akademik başarı ve akademik yeterlilik (Loeb ve Hurd, 2017; Marjoribanks, 2003,), bağlanma (İnik ve Kesel, 2019; Kalkan ve Odacı, 2010), kariyer (Autin, Douglass, Duffy, England ve Allan, 2017; Slaten ve Baskin, 2013), psikolojik sağlamlık (Avşar 2019; Oktan, Odacı ve Çelik, 2014), yaşam doyumu (Han, Leng, Gu, Li, Wang ve Chen, 2021; Reitzel, Buchanan, Nguyen ve Ahluwalia, 2014) gibi pek çok değişkenle ayrı ayrı çalışılmıştır. Elde edilen sonuçların pek çoğu kendi aralarında tutarlı olduğu için bireylerin psikolojik doğum sırasına ve aile aidiyet düzeyine göre öznel sosyal statü algısının farklılaştığı hipotezi düşünülebilir boyuttur.

Yapılan bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyi ve psikolojik doğum sıraları ile öznel sosyal statü algıları arasındaki ilişkiyi incelemek için çift yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları incelendiğinde psikolojik doğum sırasına göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülürken yukarıda belirtildiği gibi aile aidiyeti düzeyine göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Her iki değişkenin etkileşim etkisinin ise anlamlı farklılaşmaya yol açmadığı bulunmuştur.

Bireyler aile içindeki konumlarını psikolojik doğum sırası ile belirlerler (Campbell, White ve Stewart, 1991). Cinsiyet, ebeveyn sayısı ve boşanma faktörleri ise doğum sırasının algılanışında önemli bir etkidir ve gerçek doğum sırası ile farklı algılanmasının birer sebebidir (Campbell, White ve Stewart, 1991). Öznel sosyal statü ve aile aidiyeti gibi psikolojik doğum sırası da cinsiyet değişkenine göre pek çok kez incelenmiştir. Başaranoğlu (2011), üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sıraları ve karşı cins ile ilişkide sosyal yetkinlik beklentisinin cinsiyete göre incelenmesini amaçlayan bir araştırma yürütmüştür. Elde edilen sonuçlarda; erkeklerin kadınlara göre daha büyük oranda büyük çocuk ve küçük çocuk psikolojik doğum sırasını algıladıkları saptanmıştır.

Bireylerin geliştirdikleri kişilik yapıları ve benlik algısında psikolojik doğum sırası önemli bir rol oynamaktadır ve bu rol gerçek doğum sırasından daha etkilidir (Campbell, White ve Stewart, 1991; Çakır ve Şen, 2012; Gfroerer, Gfroerer, Curlette, White ve Kern, 2003; Lohman ve diğerleri, 1985). Ayrıca psikolojik doğum sırasının bireylerin nasıl bir yetişkinlik hayatı yaşayacakları üzerinde önemli bir etkisi vardır (Shulman ve Mosak, 1977). Doğru Çabuker, Epli, Balcı Çelik ve Vural Batık (2020), üniversite öğrencilerinin katıldığı bir örneklem ile psikolojik doğum sırasının bireylerin kimlik algılarını yordama gücü üzerine bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmanın sonucunda sıra ile ortanca çocuk, en büyük çocuk ve en küçük çocuğun olumlu kimlik algısının yordayıcı değişkeni olduğu ve yine sıra ile ortanca çocuk ve tek çocuğun olumsuz kimlik algısının yordayıcı değişkeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz (2019), gerçekleştirdiği çalışmasında psikolojik doğum sırasının bireylerin stresle başa çıkma tarzları ve benlik saygısının üzerindeki etkisini incelemek istemiştir. Büyük, tek ve küçük çocuk psikolojik doğum sırası ile benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülürken ortanca çocuk psikolojik doğum sırası ile benlik saygısı arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Psikolojik doğum sırası aile aidiyeti ve öznel sosyal statü ile daha önce çalışılmasa bile ilgili olabilecek değişkenler ile çalışıldığı gözlemlenmiştir. Kalkan ve Odacı (2010), bireylerin psikolojik doğum sıraları ve anne babaya bağlanma örüntüleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile yaptıkları çalışmada elde edilen bulgulara göre; bireylerin psikolojik doğum sıraları ve anne-babaya bağlanma örüntüleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ek olarak; bireylerin

psikolojik doğum sıralarının anne-babaya bağlanma örüntülerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu da saptanmıştır.

Tüm bu bilgiler ve çalışmalar göz önüne alındığında bireylerin öznel sosyal statü algılarının psikolojik doğum sırası ve aile aidiyet düzeylerine göre farklılaştığı söylenebilir. Fakat bu çalışmada veriler pandemi sürecinde toplanmış olup pandemi şartlarının bireylerin aile aidiyet duyguları ve psikolojik doğum sıraları üzerinde normalinden daha farklı algı yarattığı düşünülmektedir. Bu sebeple alışlagelmiş normal hayata döndüğünde yapılan çalışmaların literatür ile tutarlılık göstereceği ön görülmektedir.

5.3. Ebeveynlerin Birlikte Olup Olmama Durumuna ve Aile Aidiyeti Düzeyine Göre Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyinin Farklılaşmasına İlişkin Bulgulara Yönelik Tartışma ve Yorum

Yapılan literatür taraması sonucunda ebeveynlerin birlikte olup olmama durumu, aile aidiyeti ve öznel sosyal statü değişkenlerinin üçünün birlikte çalışıldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Fakat depresyon, akademik başarı ve yaşam doyumu gibi pek çok ortak değişkenle ayrı ayrı çalışılan araştırmalara rastlanmış olup sonuçların birbiri ile tutarlı olduğu gözlemlenmiştir (Emery, 2009; Hanson, 1999; Haught, Rose, Geers ve Brown, 2015; Kırac, Erişen, Filiz ve Çiftiçi-Kırac, 2021; Loeb ve Hurd, 2017; Reitzel, Buchanan, Nguyen ve Ahluwalia, 2014; Russel ve Odgers, 2019; Şentürk, 2021). Bu sebeple bu çalışmada, bireylerin ebeveynlerin birlikte olmama durumuna ve aile aidiyet düzeyine göre öznel sosyal statü algısının farklılaşacağı hipotezi düşünülmüştür.

Üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyi ve ebeveynlerin birlikte olup olmama durumları ile öznel sosyal statü algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla çift yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde bireylerin ebeveynlerinin birlikte olup olmama durumlarına göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülürken yukarıda belirtildiği gibi aile aidiyeti düzeyine göre Öznel Sosyal Statü Ölçeği (ÖSSÖ) puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine her iki değişkenin etkileşim etkisinin ise anlamlı farklılaşmaya yol açmadığı saptanmıştır.

İlgili alanyazında gerek ülkemizde gerekse yurt dışında bireylerin aile aidiyeti düzeyi ve ebeveynlerinin birlikte olup olmama durumları üzerine yapılan pek çok araştırma mevcuttur. Yapılan bu araştırmaların sonuçları birbirleri ile tutarlıdır. Aslantürk ve Mavili (2020), tek ya da iki ebeveyne sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeylerini inceleme amacıyla yaptıkları çalışmada, ebeveynleri birlikte olan bireylerin olmayan bireylere göre daha yüksek aile aidiyet düzeyine sahip oldukları gözlemlenmiştir. Aslantürk, Kesen ve Daşbaşı (2020), üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyleri ve aileye ilişkin değişkenlerinin incelenmesi amacı ile yürüttükleri çalışmada da benzer sonuçlar görülmüştür. Ebeveynleri birlikte olan bireylerin, ebeveynleri birlikte olmayan bireylere göre daha yüksek düzeyde aile aidiyet duygusuna sahip

olduğu sonucuna varılmıştır. Avşar (2019), boşanmış ve boşanmamış ailelerin çocuklarının aile aidiyeti ve psikolojik sağlamlığının karşılaştırılmasını amaçlayan bir çalışma yürütmüştür. Elde edilen sonuçlardan biri ailelerin boşanma durumlarının aile aidiyeti ve psikolojik sağlamlığı etkilediğidir. Ayrıca ebeveynleri birlikte olan çocukların aile aidiyet düzeyinin ebeveynleri birlikte olmayan çocuklara göre daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Aslantürk (2017), tam aileye sahip üniversite öğrencileri ile tek ebeveyne sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeylerinin karşılaştırılması amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Çalışmanın sonucunda tek ebeveyne sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeylerinin, tam aileye sahip üniversite öğrencilerine göre daha düşük düzeyde olduğu gözlemlenmiştir.

Bireylerin çocukluk döneminde sağlıklı bir gelişimsel süreç izlemesinde ebeveynlerin birliği önemli bir nokta olup (Öcal ve Yıldırım, 2014) aile bütünlüğünün bozulması bu süreci olumsuz etkileyen bir faktördür (Erbaş, Karahan ve Uzun, 2020). Tüm bunlar göz önüne alındığında ve ilgili araştırmalar incelendiğinde, ebeveynlerinin birlikte olup olmama durumlarına ve aile aidiyet düzeyine göre bireylerin öznel sosyal statü algısının farklılaştığını söyleyebiliriz. İleride yürütülecek olan çalışmalarda daha geniş örneklem ile çalışıldığı takdirde bireylerin öznel sosyal statü algılarının ebeveynlerinin birlikte olup olmama durumlarına göre farklılaştığı sonucuna ulaşılabileceği ön görülmektedir.

5.4. Aile Aidiyeti Düzeyi, Psikolojik Doğum Sırası ve Öznel Sosyal Statü Algısı Düzeyi Arasındaki İlişkilere Dair Bulgulara Yönelik Tartışma ve Yorum

Yapılan çalışmada “Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısı, aile aidiyeti düzeyleri ve psikolojik doğum sıraları arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. Yapılan analizlere göre kardeş sayısı ile Aile Aidiyeti Ölçeği toplam puanları ve Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Küçük Çocuk alt boyutu arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu ve kardeş sayısı ile Orta Çocuk alt boyutu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Öznel Sosyal Statü Ölçeği toplam puanı ve Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Büyük ve Küçük Çocuk alt boyutları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken Orta Çocuk alt boyutları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca Aile Aidiyeti Ölçeği toplam puanı ile Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Büyük ve Küçük Çocuk alt boyutları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlemlenmiş olup Orta Çocuk alt boyutları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Daha önce de belirtildiği gibi, ilgili alanyazın incelendiğinde psikolojik doğum sırası, aile aidiyeti ve öznel sosyal statü değişkenlerinin birlikte çalışıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Fakat akademik başarı (Kıraç, Erişen, Filiz ve Çiftçi-Kıraç, 2021; Loeb ve Hurd

2017; Phillips ve Phillips, 1994; Zajonc, 2001), bağlanma (Ekşi, Sevim ve Kurt, 2016; İnik ve Kesel 2019; Kalkan ve Odacı, 2010), kariyer (Autin, Douglass, Duffy, England ve Allan, 2017; Herndon, 2012; Kırdök ve Alibekiroğlu, 2016; Slaten ve Baskin, 2013), psikolojik sağlamlık ve yaşam doyum (Açıkel Gülel ve Daşbaşı, 2019; Avşar, 2019; Oktan, Odacı ve Çelik, 2014; Zorotovich, Johnson ve Linn, 2016) gibi pek çok ortak değişkenle ayrı ayrı yapılan çalışmalara rastlanmıştır. Yapılan bu çalışmalar sonucunda biribiri ile tutarlı sonuçlar elde edildiği görülmüş olup öznel sosyal statü, aile aidiyeti ve psikolojik doğum sırası değişkenleri arasında bir ilişki olduğu var sayımı yapılmıştır.

Akademik başarı değişkeni, hem öznel sosyal statü hem aile aidiyeti hem de psikolojik doğum sırası değişkenleri ile pek çok kez çalışılmış olup benzer ve tutarlı sonuçlar göstermiştir. Akademik başarı aynı zamanda Öznel Sosyal Statü Ölçeğinin 2 alt boyutundan biri olması sebebi ile önemli bir değişkendir (Türkay, Mumcu, Kusan, Aydın ve Güngöz, 2018). Kırac, Erişen, Filiz ve Çiftiçi-Kırac (2021), 926 üniversite öğrencisinin katılımıyla, üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve aile içi şiddet tutumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmanın sonucunda akademik başarının artmasının aile aidiyetini arttırdığı gözlemlenmiştir. Loeb ve Hurd (2017), öğrencilerde öznel sosyal statü, algılanan akademik yeterlilik ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmaya 329 katılımcı katılmıştır. Araştırmanın sonucunda düşük öznel sosyal statüye sahip öğrencilerin daha düşük algılanan akademik yeterlilik ve akademik başarıya sahip olduğu görülmüştür. Yapılan eski araştırmalar da en büyük çocukların kardeşlerine göre daha fazla akademik başarıya sahip olduğunu göstermektedir (Phillips ve Phillips, 1994; Zajonc, 2001).

Aidiyet kavramı, ilişki ve bağlanma kavramlarının bir bileşeni olup (Hill, 2006) bağlanma ihtiyacı aile tarafından karşılanır (Duru, 2015). Bu açıdan bakıldığında bağlanma, aile aidiyeti ve bireylerin aile içindeki konumlarını algılayışları olan psikolojik doğum sırası açısından önemli bir değişkendir. İnik ve Kesel (2019), bağlanma ve aile aidiyeti ilişkisini incelediği çalışmalarında aile aidiyet düzeyi arttığında saplantılı bağlanma oranının azaldığı sonucuna erişmişlerdir. Ekşi, Sevim ve Kurt (2016), bağlanma stillerinin psikolojik doğum sırası bakımından yordanma düzeyini incelemek için yaptıkları çalışmada ise iki değişken arasında bir ilişki olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde Kalkan ve Odacı (2010), bireylerin psikolojik doğum sıraları ve anne babaya bağlanma örüntüleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlı bir araştırma yürütmüş ve çalışmada elde edilen bulgulara göre; bireylerin psikolojik doğum sıraları ve anne-babaya bağlanma örüntüleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ek olarak; bireylerin psikolojik doğum sıralarının anne-babaya bağlanma örüntülerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu da saptanmıştır.

Kariyer değişkeni de öznel sosyal statü, aile aidiyeti ve psikolojik doğum sırası değişkenleri ile pek çok çalışılmış olup birbirine benzer sonuçlar veren bir değişkendir. Autin,

Douglass, Duffy, England ve Allan (2017), yürüttükleri araştırmada öznel sosyal statü ile kariyer adaptasyonu arasında bir ilişki olduğunu saptamıştır. Slaten ve Baskin (2013), genç yetişkinler ile yürüttükleri çalışmada genç yetişkinlerde aile aidiyetinin kariyerleri hakkında karar verme zorluklarıyla önemli ölçüde ilişkili olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Kırdök ve Alibekiroğlu (2016), üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sıraları ve yaşam doyumlarının kariyer kararlarındaki yetkinlik beklentilerini yordayıp yordamadığını incelemek amacı ile bir araştırma yürütmüşlerdir. Araştırmanın sonucuna göre; yaşam doyumu, ilk ve tek çocuk psikolojik doğum sırası, kariyer kararı yetkinlik beklentisinin bir yordayıcısıdır. Fakat son ve ortanca psikolojik doğum sırasının, kariyer kararı yetkinlik beklentisi üzerinde bir yordayıcı gücü yoktur. Herndon (2012), gerçekleştirdiği çalışmada aidiyet duygusu ve kariyer kararı öz yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki gözlemlerken psikolojik doğum sırası ve kariyer kararı vermede öz yeterlilik arasında daha az anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır.

Psikolojik sağlık ve yaşam doyumu değişkenleri de hem ülkemizde hem de farklı ülkelerde, ilgili değişkenler ile pek çok kez çalışılmış olup birbirleri ile benzer ilişkilerinin olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca bu çalışmanın bir başka değişkeni olan ebeveynlerin birlikte olup olmama durumları ile psikolojik sağlık ve yaşam doyumu değişkenlerinin birlikte alındığı pek çok çalışma olduğu görülmüştür. Richardson ve McCabe (2001), yaptıkları çalışma sonucunda ebeveynleri boşanmış çocukların daha düşük düzeyde yaşam doyumuna sahip olduklarını saptamıştır. Ebeveynleri birlikte olmayan bireylerin pek çok açıdan dezavantajlı olduğu (Emery, 2009; Türkaslan, 2007) ve bu dezavantajlar arasında düşük akademik başarı (Hanson, 1999; Şentürk, 2012), daha düşük psikolojik sağlık (Avşar, 2019) ve yaşam doyumu (Richardson ve McCabe, 2001) olduğu bilgisi literatürde mevcuttur. Bireylerin ait olma gereksinimlerini karşılayamadıkları durumda düşük psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu düzeyine sahip olduğu da literatürde gözlemlenen bilgiler arasındadır (Leary, Kelly, Cottrell ve Schreindorfer, 2013). Açikel Gülel ve Daşbaşı (2019), suça sürüklenmiş erkek çocuklar ile yaptıkları araştırmada yaşam doyumu arttıkça aile aidiyetinin, aile aidiyeti arttıkça da yaşam doyumunun arttığı bilgisine ulaşmıştır. Avşar (2019), yaptığı çalışmada anne ve babası boşanmış çocukların aile aidiyet düzeyleri ve psikolojik sağlıklarının ebeveynleri birlikte olan çocuklara göre daha düşük olduğunu belirtmiştir. Oktan, Odacı ve Çelik (2014), psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlık ile ilişkisini inceledikleri araştırma sonunda psikolojik doğum sırası ile psikolojik sağlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Zorotovich, Johnson ve Linn (2016), yaptığı araştırmada öznel sosyal statü ve yaşam doyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

En çok ilgi gören, şımartılan çocuk olan en büyük çocuk, kardeşi doğduktan sonra güvenilir ve çalışkan olmaya çabası içindedir (Çakır ve Şen, 2012). Aile içerisinde en fazla beklenti büyük çocuğa karşıdır. Bu sebeple en çok eleştiriyi en büyük çocuk alır (Geçtan, 2012). Lider olma

arzusu en fazla olan çocuk en büyük çocuktur (Stewart, 2004). Ortanca çocuklar “zavallı ben” tutumu sergileyip dünyanın adaletsiz bir yer olduğunu savunurlar (Çakır ve Şen, 2012). Aile içerisinde arabulucu rolü oynayan ortanca çocuklar, genelde haksızlığa uğradıkları ve kandırıldıkları düşüncesine sahiptirler (Doron, 2009). Kendilerini en büyük çocuk ile yarış içinde algılarlar (Stewart, 2004). Aidiyet duygusu ile diğer konumlardaki çocuklara göre daha azdır (Eckstein ve diğerleri, 2010). En küçük çocuklar, aile içerisinde ciddiye alınmayan benmerkezci tutuma sahip çocuklardır ve büyük kardeşlerinin daha güçlü olduğu düşüncesinden dolayı kendisini yetersiz hissederler (Çakır ve Şen, 2012; Gençtan, 2012) ve asi olarak nitelendirilirler (Zweigenhaft ve Ammon, 2000). Tek çocuklar, duygu ve düşüncelerini ifade etmede daha çekingen oldukları için güvensiz kişilik özelliği geliştirmeye yatkınlardır (Stewart, 2004). Tek çocuk diğer doğum sıralarının aksine yalnız yetişir. Bu durum, toplumsal normlara uygun davranışların gelişiminde dezavantaj sağlasa da (Geçtan, 2012) aile sorumlulukları ve duygusal yakınlığa yönelim tutumları gelişmiştir (Spitze ve Logan, 1991). Tüm bu psikolojik doğum sırası özellikleri göz önüne alındığında yapılan çalışmada elde edilen; büyük ve küçük çocuk sırası ile aile aidiyeti ve öznel sosyal statü arasında pozitif, ortanca ve tek çocuk sırası ile aile aidiyeti ve öznel sosyal statü arasında görülen negatif yönlü ilişki bulguları tutarlıdır.

Tüm bu bilgiler ve yapılan çalışmalar göz önüne alındığında çalışmamızda elde edilen sonuçların literatür ile uyumlu olduğu gözlemlenmiştir. Bu sebeple üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeyleri, psikolojik doğum sıraları ve öznel sosyal statüleri arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

5.5. Sonuç

Üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algılarının, aile aidiyet düzeyleri, psikolojik doğum sıraları ve çeşitli sosyodemografik değişkenlere göre incelendiği bu araştırmanın sonunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir;

- 1) Erkek üniversite öğrencilerinin kadın üniversite öğrencilerine göre daha yüksek öznel sosyal statü algısına sahip olduğu bulunmuştur.
- 2) Aile aidiyet düzeyi düşük olan üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algısının, aile aidiyet düzeyi orta ve yüksek olan üniversite öğrencilerine göre daha düşük olduğu bulunmuştur.
- 3) Üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sıraları ile öznel sosyal statü algıları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur.
- 4) Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinin birlikte olup olmama durumları ile öznel sosyal statü algıları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur.
- 5) Öznel Sosyal Statü Ölçeği toplam puanı ve Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Büyük Çocuk alt boyutu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

- 6) Öznel Sosyal Statü Ölçeği toplam puanı ve Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Küçük Çocuk alt boyutu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
- 7) Öznel Sosyal Statü Ölçeği toplam puanı ve Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Orta Çocuk alt boyutu arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
- 8) Öznel Sosyal Statü Ölçeği toplam puanı ve Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Tek Çocuk alt boyutu arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
- 9) Aile Aidiyeti Ölçeği toplam puanı ile Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Büyük Çocuk alt boyutu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
- 10) Aile Aidiyeti Ölçeği toplam puanı ile Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Küçük Çocuk alt boyutu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
- 11) Aile Aidiyeti Ölçeği toplam puanı ile Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Orta Çocuk alt boyutu arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
- 12) Aile Aidiyeti Ölçeği toplam puanı ile Psikolojik Doğum Sırası Envanterinin Tek Çocuk alt boyutu arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

5.6. Öneriler

5.6.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Ülkemizde öznel sosyal statü değişkeni ile ülkemizde yeterli düzeyde çalışmaları mevcut değildir. Bu konuda psikolojik danışmanların bilgilendirilmesi amacı ile eğitim ve seminerler düzenlenebilir. Bireylerin sosyal statülerini nasıl algıladıkları, ailelerine duydukları aidiyet duygusu ve algıladıkları doğum sıralarının temelleri genç yetişkinlik döneminden önce oluşmaktadır. Bu sebeple üniversiteden önceki eğitim kademelerinde okul psikolojik danışmanları tarafından okullarda psikoeğitim çalışmaları, akran rehberliği, grupla psikolojik danışma ya da grup rehberliği uygulamaları, seminer vb. çalışmalar yürütülmelidir. Velilerin bilgilendirilmesi amacı ile aile eğitimi, yine seminer, veli görüşmeleri, ilgili konu ile alakalı etkinlikler vb. çalışmalar planlanabilir. Üniversitelerin psikolojik danışmanlık birimlerinde de aynı çalışmalar yürütülebilir ve ilgili konu ile ilgili konferans, seminer gibi bilgilendirici etkinlikler düzenlenebilir. Erkek üniversite öğrencilerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde öznel sosyal statü algısına sahip oldukları göz önünde bulundurulduğunda üniversiteler bünyesinde toplumsal cinsiyet rolleri ve bu durumun bireylerin öznel sosyal statü algılarına yansıması ile ilgili çalışma ve etkinlikler yapılabileceği önerilmektedir. Bu tarz uygulamalar ile bireylerin öznel sosyal statü algılarına dair farkındalığı arttırılabilir.

5.6.2. İleride Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırmanın örneklemini Mersin Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. İleride yapılacak olan araştırmalar için ilgili değişkenlerin farklı gruplarla olan ilişkisinin incelenmesi amacıyla örneklem farklı üniversite, şehir ve bölgelerden seçilebilir. Gelecekteki çalışmaların örneklemi yaşam dönemi olarak ergen, genç yetişkinler, yetişkinler ya da yaşlı bireylerden seçilebilir. Yapılan bu çalışmaya, sadece dört yıllık lisans bölümleri dahil edilmiş olup iki, beş ve altı yıllık lisans bölümleri ile, önlisans ya da lisansüstü bölümlerde okuyan öğrenciler dahil edilmemiştir. İleride yapılacak olan araştırmalarda, eğer örneklem yine üniversite öğrencileri ise üniversitelerin dört yıllık lisans bölümleri dışında lisans, önlisans veya lisansüstü kademelerde öğrenciliğini sürdüren bireyler ile çalışılabilir. Farklı yaş gruplarında olan öğrenciler ile ilgili değişkenlerin ilişkisinin incelenmesi amacıyla ortaöğretim, lise vb. kademelerde öğrenim gören öğrenciler ile çalışılabilir. İleride yapılacak olan çalışmalar, öğrenciler ile sınırlanmayıp çalışma hayatında olan bireyleri, belirli bir sektör ya da meslek grubunu kapsayabilir, aile, dezavantajlı gruplar, göçmenler gibi gruplara yönelik araştırmalar planlanabilir.

İlgili alan yazın incelendiğinde yurtdışında uzun yıllardan beri öznel sosyal statü pek çok değişken ile çalışılırken ülkemizde yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Öznel sosyal statünün farklı değişkenler ve araştırma modelleri ile çalışması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- [1]. Açıklı Gülel, E. ve Daşbaşı, S. (2019). Suça sürüklenmiş erkek çocuklarda aile aidiyeti ve yaşam doyumu ilişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 965-987. doi: 10.33417/tsh.622589
- [2]. Adler, N. E., Epel, E. S., Castellazzo, G. ve Ickovics, J. R. (2000). Relationship of subjective and objective social status with psychological and physiological functioning: Preliminary data in healthy, white women. *Health Psychology*, 19(6), 586-592. doi: 10.1037//0278-6133.19.6.586
- [3]. Akın, A., Raba, S., Rada, S., Yılmaz, S. ve Rada M. (2016). Genel aidiyet ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(7), 271-277. doi: 10.16989/TIDSAD.161
- [4]. Akyüz, İ. (2021). Üniversite öğrencilerinde aile aidiyetinin sosyodemografik değişkenler bağlamında incelenmesi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 33-44. doi: 10.25272/j.2149-8385.2021.7.1.04
- [5]. Alpar, R. (2018). *Uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik* (5. Baskı). Detay Yayıncılık.
- [6]. Amato, P. R. (1993). Children's adjustment to divorce: Theories, hypotheses, and empirical support. *Journal of Marriage and the Family*, 55(1), 23. doi: 10.2307/352954
- [7]. Antunes, C., Magalhaes, E., Ferreira, C., Cabral, J. ve Jongenelen, I. (2021). When subjective social status matters: Moderating effects in the association between victimization and mental health. *Victims and Offenders*, 16(2), 165-182. doi: 10.1080/15564886.2020.1804029
- [8]. Appleton, J. J., Christenson, S. L., Kim, D., ve Reschly, A. L. (2006). Measuring cognitive and psychological engagement: Validation of the student engagement instrument. *Journal of School Psychology*, 44(5), 427-445. doi: 10.1016/j.jsp.2006.04.002
- [9]. Aral, N. ve Sağlam, M. (2012). Ebeveynleri boşanma sürecinde olan çocuklar ile ebeveynleri ile birlikte yaşayan çocuklarının duygularının cinsiyete göre incelenmesi. *Ankara Sağlık Birimleri Dergisi*, 1(2), 71-88. doi: 10.1501/Asbd_0000000019
- [10]. Aslantürk, H. (2017). *Tam aileye ve tek ebeveynli aileye sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyetlerinin karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- [11]. Aslantürk, H. ve Kaya Kılıç, A. (2020). Üvey aileye sahip gençlerde aile aidiyeti: Nitel bir analiz. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(3), 1171-1189. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisobil/issue/57299/781502>
- [12]. Aslantürk, H., Kesen, N. F. ve Daşbaşı, S. (2020). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin aileye ilişkin değişkenler açısından incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1579-1598. doi: 10.33417/tsh.739505
- [13]. Autin, K. L., Douglass, R. P., Duffy, R. D., England, J. W. ve Allan, B. A. (2017). Subjective social status, work volition, and career adaptability: A longitudinal study. *Journal of Vocational Behavior*, 99, 1-10. doi: 10.1016/j.jvb.2016.11.007
- [14]. Avşar, E. (2019). *Boşanmış ve boşanmamış ailelerin çocuklarının aile aidiyeti ve psikolojik sağlamlığının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- [15]. Ay, T. (2018). *Aleksitimi ve depresyon düzeylerinin psikolojik doğum sırası ve çocuklukta algılanan ebeveynlik biçimleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [16]. Bal, M. ve Baruş, I. (2011). Perceived parental attachment and achievement motivation. *Psychological Reports*, 109(3), 940-948. doi: 10.2466/09.10.21.PR0.109.6.940-948
- [17]. Barr, S. M., Budge, S. L. ve Adelson, J. L. (2016). Transgender community belongingness as a mediator between strength of transgender identity and well-being. *Journal of Counseling Psychology*, 63(1), 87-97. doi: 10.1037/cou0000127
- [18]. Baskin, T. W., Wampold, B. E., Quintana, S. M. ve Enright, R. D. (2010). Belongingness as a protective factor against loneliness and potential depression in a multicultural middle school. *The Counseling Psychologist*, 38(5), 626-651. doi: 10.1177/0011000009358459
- [19]. Baş, E. ve Cengiz, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve aileyi anlamlandırma biçimleri: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği. *İmgelem*, 2(2), 5-27. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/imgelem/issue/38228/441956>

- [20]. Başaranoğlu, Y. (2011). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre psikolojik doğum sırası ile karşı cinsle ilişkide sosyal yetkinlik beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- [21]. Baumeister, R. F. ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529. doi: 10.1037/0033-2909.117.3.497
- [22]. Bazzian, S., Rajaeis, Y. ve Afsari, L. (2014). The inhibitör role of religious beliefs and family belonging in tendency towards smoking, addictive substance and alcohol consumption. *Journal of Family Psycholog* 1(1). 19-28. Erişim adresi: <http://ijfp.ir/article-1-51-en.html>
- [23]. Branscombe, N. R. ve Wann, D. L. (1991). The positive social and self concept consequences of sports team identification. *Journal of Sport and Social Issues*, 15(2), 115-127. doi: 10.1177/019372359101500202
- [24]. Brown, M. ve Sacco, D. F. (2017). Greater need to belong predicts a stronger preference for extraverted faces. *Personality and Individual Differences*, 104, 220-223. doi: 10.1016/j.paid.2016.08.012
- [25]. Buccioli, A., Cavasso, B. ve Zarri, L. (2015). Social status and personality traits. *Journal of Economic Psychology*, 51, 245-260. doi: 10.1016/j.joep.2015.10.002
- [26]. Bullock, J. R. (1993). Children's loneliness and their relationships with family and peers. *Family Relations*, 42(1), 46-49. doi: 10.2307/584920
- [27]. Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2019). *Sosyal bilimler için istatistik* (21. Baskı). Pegem Akademi.
- [28]. Campbell, L., White, J. ve Stewart, A. (1991). The relationship of psychological birth order to actual birth order. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research and Practice*, 47(3), 380-391. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/1992-12455-001>
- [29]. Campos, R. C. ve Holden, R. R. (2015), Testing Models Relating Rejection, Depression, Interpersonal Needs, and Psychache to Suicide Risk in Nonclinical Individuals. *Journal of Clinical Psychology* 71(10), 994-1003. doi: 10.1002/jclp.22196
- [30]. Cardoso F. L., Ferrari E. P., Pereira R. G., Lima, L. C., Medeiros, T. E., Vieira, M. P. Ve Melo, G. F. (2016). Idiocentric and allocentric profile, gender schemas of self-concept, and subjective social status of judo athletes. *Arch Budo* 12, 293-300. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/ThiagoMedeiros/publication/318886879_Idiocentric_and_allocentric_profile_gender_schemas_of_selfconcept_and_subjective_social_status_of_judo_athletes/links/5b746e7ea6fdcc87df802ec3/Idiocentric-and-allocentric-profile-gender-schemas-of-self-concept-and-subjective-social-status-of-judo-athletes.pdf
- [31]. Choenarom, C., Williams, R. A. ve Hagerty, B.M. (2005). The role of sense of belonging and social support on stres and depression in individuals with depression. *Archives of Psychiatric Nursin* 19(1), 19-29. doi: 10.1016/j.apnu.2004.11.003
- [32]. Chubb, N. H. ve Fertman, C. I. (1992). Adolescents perceptions of belonging in their families. *The Journal of Contemporary Human Services*, 73(7), 378-394. doi: 10.1177/104438949207300701
- [33]. Cohen, S., Alper, C. M., Doyle, W. J., Adler, N., & Treanor, J. J. (2008). Objective and subjective socioeconomic status and susceptibility to the common cold. *Health Psychology*, 27(2), 268-274. doi: 10.1037/0278-6133.27.2.268
- [34]. Cundiff, J. M. ve Matthews, K. A. (2017). Is subjective social status a unique correlate of physical health? A meta-analysis. *Health Psychology*, 36(12), 1109-1125. doi: 10.1037/hea0000534
- [35]. Çakır, K. ve Şen, E. (2012). Psikolojik doğum sırasına göre adil dünya inancı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32(1), 57-69. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23766/253346>
- [36]. Çakır, S. (2019). *Gerçek ve psikolojik doğum sırasına göre genel aidiyet, öz anlayış, kendini affetme, başa çıkma tutumları ve problem alanlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- [37]. Çivitci, N., Çivitci, A. ve Fiyakalı, C. (2009). Anne-babası boşanmış ve boşanmamış olan ergenlerde yalnızlık ve yaşam doyumu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 493-525. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRZMU9EazFOUT09>
- [38]. Davis, J. A. (1956). Status symbols and the measurement of status perception. *Sociometry*, 19(3), 154-165. doi: 10.2307/2785629
- [39]. Demakakos, P., Biddulph, J. P., de Oliveira, C., Tsakos, G. ve Marmot, M. G. (2018). Subjective social status and mortality: the English Longitudinal Study of Ageing. *European Journal of Epidemiology*, 33(8), 729-739. doi: 10.1007/s10654-018-0410-z
- [40]. Demakakos, P., Nazroo, J., Breeze, E. ve Marmot, M. (2008). Socioeconomic status and health: The role of subjective social status. *Social Science and Medicine*, 67(2), 330-340. doi: 10.1016/j.socscimed.2008.03.038
- [41]. Demiriz, S. ve Dinçer, Ç. (2001). 5-6 yaş çocuklarının öz bakım becerilerinin cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma durumlarına göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 58-60. Erişim adresi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/150/demiriz_dincer.htm
- [42]. De Moor, E. L., Denollet, J. ve Laceulle, O. M. (2018). Social inhibition, sense of belonging and vulnerability to internalizing problems. *Journal of Affective Disorders*, 225, 207-213. doi: 10.1016/j.jad.2017.08.034
- [43]. Dere, G. ve Kılıç, E. (2016). Aidiyet perspektifinden çatışma yönetimi üzerine kuramsal bir çalışma. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 26(2), 127-154. Erişim adresi: <https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/205694/makaleler/26/2/arastirmax-aidiyet-perspektifinden-catisma-yonetimi-uzerine-kuramsal-bir-calisma.pdf>
- [44]. DeWall, C., Deckman, T., Pond, R. S. ve Bonser, I. (2011). Belongingness as a Core Personality Trait: How Social Exclusion Influences Social Functioning and *Personality Expression*. *Journal of Personality*, 79(6), 979-1012. doi: 10.1111/j.1467-6494.2010.00695.x
- [45]. Diemer, M. A., Mistry, R. S., Wadsworth, M. E., Lopez, I. ve Reimers, F. (2013). Best practices in conceptualizing and measuring social class in psychological research. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 13(1), 77-113. doi: 10.1111/asap.12001
- [46]. Doğru Çabuker, N., Epli, H., Balci Çelik, S. ve Vural Batık, M. (2020). Does psychological birth order predict identity perceptions of individuals in emerging adulthood? *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(5), 164-176. doi: 10.15345/iojes.2020.05.012
- [47]. Doron, H. (2009). Birth order, traits and emotions in the sibling system as predictive factors of couple relationships. *The Open Family Studies Journal*, 2(1), 23-30. doi: 10.2174/1874922400902010023
- [48]. Duru, E. (2015). Genel aidiyet ölçeğinin psikometrik özellikleri: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 68-72. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/42746/515943>
- [49]. Düren, R. ve Yalçın, Ö. How does subjective social status affect internalizing and externalizing problems among Syrian refugee adolescents. *Curr Psychol* (2022). doi: 10.1007/s12144-022-03002-4
- [50]. Eckstein, D., Aycok K.J., Sperder, M.A., McDonald, J., Wiesner, V., Watts, R.E ve Ginsburg, P. (2010). A review of 200 birth-order studies: lifestyle characteristics. *Journal of Individual Psychology*, 66(4), 408-434. Erişim adresi: <https://houstonfamilyservices.com/wp-content/uploads/2015/10/A-Review-of-200-Birth-Order-Studies-Lifestyle-Characteristics.pdf>
- [51]. Eder, D. (1985). The cycle of popularity: Interpersonal relations among female adolescents. *Sociology of education*, 58(3), 154-165. doi: 10.2307/2112416
- [52]. Ekşi, H., Sevim, E. ve Kurt, B. (2016). Psikolojik doğum sırası ile yetersizlik duygusunun yetişkin bağlanma stillerini yordama düzeyinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(3), 1054-1065. doi: 10.17051/io.2016.90300
- [53]. Emery, C. R. (2009). Stay for children? Husband violence, marital stability and children's behavior problems. *Journal of Marriage and Family*, 71(4), 905-916. doi: 10.1111/j.1741-3737.2009.00643.x

- [54]. Erbaş, M., Karahan, T. ve Uzun, T. (2020). Sokakta çalışan çocukların yalnızlık ve depresyon düzeylerinin ebeveyn durumları açısından incelenmesi: İstanbul örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 223-249. doi: 10.18026/cbayarsos.643823
- [55]. Erdem, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sırası, toplumsal ilgi ve akılcı olmayan inançlarının bilişsel duygu düzenleme ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- [56]. Erkuş, A. (2019). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci* (6. Baskı). Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.
- [57]. Erürker, B. (2007). *Aileye ve parçalanmış aileye sahip 5-6 yaş çocuklarının bilişsel işlevlerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [58]. Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/ergen-oznel-iyi-olus-olcegi-toad.pdf>
- [59]. Eşsizoglu, A., Yenilmez, Ç., Güleç G. ve Yazıcıoğlu, Y. (2012). Aile yapısı ve ilişkileri. Anadolu Üniversitesi Yayınları. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/2653903-Aile-yapisi-ve-iliskileri.html>
- [60]. Fatima, Z. ve Ashraf, R. (2018). Psychological birth order, self-efficacy and achievement motivation in students. *European Journal of Research in Social Sciences*, 6(6), 25-39. Erişim adresi: <http://www.idpublications.org/wp-content/uploads/2019/02/Abstract-PSYCHOLOGICAL-BIRTH-ORDER-SELF-EFFICACY-AND-ACHIEVEMENT-MOTIVATION-IN-STUDENTS.pdf>
- [61]. Feng, D., Su, S., Yang, Y., Xia, J. ve Su, Y. (2017). Job satisfaction mediates subjective social status and turnover intention among Chinese nurses.. *Nursing and Health Sciences*, 19(3), 388-392. doi: 10.1111/nhs.12357
- [62]. Foladare, I. S. (1969). A clarification of "Ascribed Status" and "Achieved Status.". *The Sociological Quarterly*, 10(1), 53-61. doi: 10.1111/j.1533-8525.1969.tb02061.x
- [63]. Franzini, L. ve Fernandez-Esquer, M. E. (2006). The association of subjective social status and health in low-income mexican-origin individuals in Texas. *Social Science and Medicine*, 63(3), 788-804. doi: 10.1016/j.socscimed.2006.01.009
- [64]. Garnefski, N. ve Diekstra, R. F. (1997). Adolescents from one parent, stepparent and intact families: emotional problems and suicide attempts. *Journal of Adolescence*, 20(2), 201-208. doi: 10.1006/jado.1996.0077
- [65]. Gates, L., Lineberger, M. R., Crockett, J. ve Hubbard, J. (1988). Birth order and its relationship to depression, anxiety, and self-concept test scores in children. *The Journal of Genetic Psychology*, 149(1), 29-34. doi: 10.1080/00221325.1988.10532136
- [66]. Geçtan, E. (2012). *Psikanaliz ve sonrası* (15. Basım). Metis Yayıncılık.
- [67]. Gfroerer, K. P., Gfroerer, C. A., Curlette, W. L., White, J. ve Kern, R. M. (2003). Psychological birth order and the BASIS-A inventory. *Journal of Individual Psychology*, 59(1), 31-41.
- [68]. Gladding, S.T. (2015). *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları* (3. Basım) (İ. Keklik ve İ. Yıldırım. Çev.). PDR Yayınları.
- [69]. Gordon, F. C. (2010). *School belonging: An exploration of secondary students' perceptions of life at school* (Doktora Tezi). University of Washington. Erişim adresi: <https://search.proquest.com/openview/8d6b99fbf58b2a73a3cec93fd4604b28/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- [70]. Gök, E. ve Kocayörük, E. (2019). Temel psikolojik ihtiyaçlar, aile aidiyeti ve ebeveyn algısı değişkenlerinin öznel iyi oluş üzerindeki etkisi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(2), 21-51. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/apdad/issue/51116/572190>
- [71]. Gruenewald, T. L., Kemeny, M. E. ve Aziz, N. (2006). Subjective social status moderates cortisol responses to social threat. *Brain, Behavior, and Immunity*, 20(4), 410-419. doi: 10.1016/j.bbi.2005.11.005
- [72]. Güler, D. ve Ulutak, N. (1992). Aile kavramının tarihsel gelişimi ve Türk toplum yaşantısında aile. *Kurgu Dergisi*, 11, 56-76. Erişim adresi:

http://sdl.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/34/14/349902/dosyalar/2018_03/23151710_Aile_ve_Toplum.pdf

- [73]. Güler, Y. E., Türkay, H. ve Çolakoğlu, T. (2021). Spor lisesi öğrencilerinin sosyal statü algılarının incelenmesi. *ROL Spor Bilimleri Dergisi* 2(1), 73-79. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/350592139_SPOR_LISESI_OGRENCILERININ_SOSYAL_STATU_ALGILARININ_INCELENMESI
- [74]. Güneş, A. (2016). *Tutunma çabası: Aidiyet*. Timaş Yayınları.
- [75]. Güneş, A. (2017). *Aile ile bağlanma: Aidiyet*. Timaş Yayınları.
- [76]. Güneş, F. (2018). *Genç yetişkinlerde güvengelenlik ve utangaçlık: Aile aidiyet duygusunun ve duygu-düzenlemede öz-yeterlilik algısının belirleyici etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [77]. Güran, N. (1983). Aile hizmetleri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*, 1(1), 13-21. Erişim adresi: <http://fs.hacettepe.edu.tr/tsh/Dergiler/1983-1.pdf>
- [78]. Güzel, M. O. ve Barakazı, M. (2018). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı kapsamında insanların turizm hareketlerine katılma durumları üzerine ilişkisel bir değerlendirme. *Social, Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 4(14), 1001-1010. doi: 10.31576/smryj.145
- [79]. Hagerty, B. M., Williams, R. A., Coyne, J. C. ve Early, M. R. (1996). Sense of belonging and indicators of social and psychological functioning. *Archives of Psychiatric Nursing*, 10(4), 235-244. doi: 10.1016/S0883-9417(96)80029-X
- [80]. Hagerty, B. M., Williams, R. A. ve Oe, H. (2002). Childhood antecedents of adult sense belonging. *Journal of Clinical Psychology*, 58(7), 793-801. doi: 10.1002/jclp.2007
- [81]. Han, J., Leng, X., Gu, X., Li, Q., Wang, Y. ve Chen, H. (2021). The role of neuroticism and subjective social status in the relationship between perceived social support and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 168, 110356. doi: 10.1016/j.paid.2020.110356
- [82]. Hanson, T. (1999). Does parental conflict explain why divorce is negatively associated with child welfare?. *Social Forces*, 77(4), 1283- 1315. doi: 10.2307/3005877
- [83]. Haught, H. M., Rose, J., Geers, A. ve Brown, J. A. (2015). Subjective social status and well-being: The role of referent abstraction. *The Journal of Social Psychology*, 155(4), 356-369. doi: 10.1080/00224545.2015.1015476
- [84]. Herndon, R. M. (2012). *The relationship of lifestyle and psychological birth order with career decision self-efficacy* (Doktora Tezi). Georgia State University. Erişim adresi: https://scholarworks.gsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1070&context=cps_diss
- [85]. Hill, D. L. (2006). Sense of belonging as connectedness. American Indian worldview and mental health. *Archives of Psychiatric Nursing*, 20(5), 210-216. doi: 10.1016/j.apnu.2006.04.003
- [86]. Hoebel, J., Maske, U. E., Zeeb, H. ve Lampert, T. (2017). *Social inequalities and depressive symptoms in adults: The role of objective and subjective socioeconomic status*. *Plos One*, 12(1), e0169764. doi: 10.1371/journal.pone.0169764
- [87]. Howarth, E. (1982). Birth order and personality: Some empirical findings and a biobehavioral theory. *Personality and Individual Differences*, 3(2), 205-210. doi: 10.1016/0191-8869(82)90034-4
- [88]. İlik, D. ve Kesen, N. (2019). Ergenlerde bağlanma ve aile aidiyetinin ilişkisinin incelenmesi. The relationship between attachment and family belonging in adolescents. *Pediatric Practice and Research*, 7(4), 116-120. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pprjournal/issue/51342/668757>
- [89]. Jackman, M. R., ve Jackman, R. W. (1973). An interpretation of the relation between objective and subjective social status. *American Sociological Review*, 38(5), 569. doi: 10.2307/2094408
- [90]. Jefferson, T., Herbst, J. H. ve McCrae, R. R. (1998). Associations between birth order and personality traits: Evidence from self-reports and observer ratings. *Journal of Research in Personality*, 32(4), 498-509. doi: 10.1006/jrpe.1998.2233
- [91]. Joiner, T.E., Pfaff, J.J. ve Acres, J.G. (2002). Characteristics of suicidal adolescents and young adults presenting to primary care with non-suicidal (indeed non-psychological) complaints. *European Journal of Public Health*, 12(3), 177-179. doi: 10.1093/eurpub/12.3.177

- [92]. Kalkan, M. (2005). White-Campbell psikolojik doğum sırası envanterinin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 13(3), 169-174. Erişim adresi: <http://psikiyatridizini.net/viewarticle.aspx?articleid=5538>
- [93]. Kalkan, M. ve Koç, H. (2008). Psikolojik doğum sırası bireylerin stresle başa çıkma stratejilerinin yordayıcısı mıdır? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 45-59. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21450/229846>
- [94]. Kalkan, M. ve Odacı, H. (2010). Psikolojik doğum sırası ve ana babaya bağlanma: Okul öncesi öğretmen adayları üzerine bir çalışma. *Education Sciences*, 5(3), 810-819. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsaedu/issue/19823/212291>
- [95]. Karip, S., Kesen, N. F. ve Daşbaş, S. (2020). Genç yetişkinlerin kullandıkları duygu stilleri ile aile aidiyetinin ilişkisi üzerine bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 823-848. doi: 10.33417/tsh.773683
- [96]. Kayacı, Ü. ve Özbay, Y. (2016). Üniversite öğrencilerinin travmatik yaşantı, psikolojik doğum sıraları ve sosyal ilgilerinin psikolojik dayanıklılıklarını yordaması. *The Journal of Happiness and Well-Being*, 4(1), 128-142. Erişim adresi: <http://www.journalofhappiness.net/frontend/articles/pdf/v04i01/2.pdf>
- [97]. Keidasch, C. (2006). *The effects of psychological birth order and goldberg's "BIG 5" personality traits*. (Yüksek Lisans Tezi). Rowan University, New Jersey.
- [98]. Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6150/82609>
- [99]. Kırac, R., Erişen, M. A., Filiz, E. ve Çiftçi-Kırac, F. (2021). Üniversite öğrencilerinde aile aidiyeti ile aile içi şiddet tutumu ilişkisinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 79-95. doi: 10.33417/tsh.814511
- [100]. Kırdök, O. ve Alibekiroğlu, P. B. (2016). Üniversite öğrencilerinde psikolojik doğum sırası ve yaşam doyumunun kariyer kararı yetkinlik beklentisini yordama gücünün incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47), 497-503. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Oguzhan_Kirdok/publication/311904336_UNIVERSITE_OGRENCILERINDE_PSIKOLOJIK_DOGUM_SIRASI_VE_YASAM_DOYUMUNUN_KARIYER_KARARI_YETKINLIK_BEKLENTISINI_YORDAMA_GUCUNUN_INCELENMESI_AN_INVESTIGATION_OF_PREDICTIVE_POWER_OF_PSYCHOLOGICAL_BIRTH_ORDER/links/586b86b208ae8fce4919bc51/UeNI-VERSITE-OeGRENCILERINDE-PSIKOLOJIK-DOGUM-SIRASI-VE-YASAM-DOYUMUNUN-KARIYER-KARARI-YETKINLIK-BEKLENTISINI-YORDAMA-GUeCUeNUeN-INCELENMESI-AN-INVESTIGATION-OF-PREDICTIVE-POWER-OF-PSYCHOLOGICAL-BIRT.pdf
- [101]. Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 47-70. Erişim adresi: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1362.pdf>
- [102]. Kiernan, K. (1997). The legacy of parental divorce: Social, economic and demographic experiences in adulthood. *Journal of Law, Policy and the Family*, 10(2), 233-249.
- [103]. King, V., Boyd, L. M. ve Thorsen, M. L. (2015). Adolescents' perceptions of family belonging in stepfamilies. *Journal of Marriage and Family*, 77(3), 761-774. doi: 10.1111/jomf.12181
- [104]. King, V. ve Boyd, L. M. (2016). Factors associated with perceptions of family belonging among adolescents. *Marriage and Family Journal*, 78(4), 1114-1130. doi: 10.1111/jomf.12322
- [105]. Korkut, G. ve Gençtürk, Z. (2020). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile aile aidiyeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Özel sayı, 209-231. doi: 10.33692/avrasyad.831622
- [106]. Kuşat, A. (2003). Bir değerler sistemi olarak "kimlik" duygusu ve Atatürk. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 45-61. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/issue/23748/252999>
- [107]. Leake, V. S. (2007). Personal, familial, and systemic factors associated with family belonging for stepfamily adolescents. *Journal of Divorce and Remarriage*, 47(1-2), 135-155. doi: 10.1300/J087v47n01_08

- [108]. Leary, M. R., Kelly, K. M., Cottrell, C. A. ve Schreindorfer, L. S. (2013). Construct validity of the need to belong scale: Mapping the nomological network. *Journal of personality assessment*, 95(6), 610-624. doi: 10.1080/00223891.2013.819511
- [109]. Leavy, R. (1983). Social support and psychological disorders: A Review. *Journal of Community Psychology*, 11(1), 3-21. doi: 10.1002/1520-6629(198301)11:1<3::AID-JCOP2290110102>3.0.CO;2-E
- [110]. Levett-Jones T, Lathlean J, Maguire J, McMillan M. (2007). Belongingness: A critique of the concept and implications for nursing education. *Nurse Education Today*, 27(3), 210-218. doi: 10.1016/j.nedt.2006.05.001
- [111]. Liang, S. (1994). *Contributions of family size, birth order, socioeconomic status, and parent-child relationships to young children's intellectual development* (Yüksek Lisans Tezi). Oregon State University. Erişim adresi: https://ir.library.oregonstate.edu/concern/graduate_thesis_or_dissertations/4f16c537j
- [112]. Liu, G., Zhang, D., Pan, Y., Hu, T., He, N., Chen, W. ve Wang, Z. (2017). Self-concept clarity and subjective social status as mediators between psychological suzhi and social anxiety in Chinese adolescents. *Personality and Individual Differences*, 108, 40-44. doi: 10.1016/j.paid.2016.11.067
- [113]. Loeb, E. ve Hurd, N. M. (2017). Subjective social status, perceived academic competence, and academic achievement among underrepresented students. *Journal of College Student Retention: Research, Theory and Practice*, 0(0), 1-16. doi: 10.1177/1521025117696821
- [114]. Lohman, J. F., Lohman, T. G. ve Christensen, O. (1985). Psychological position and perceived sibling differences. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research and Practice*, 53, 89-104. Erişim adresi: <https://search.proquest.com/openview/4bb7f110ba9a68bac71ea3bd99ad6b2d/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1816606>
- [115]. Mallinckrodt, B. ve Wei, M. (2005). Attachment, social competencies, social support, and psychological distress. *Journal of Counseling Psychology*, 52(3), 358-367. doi: 10.1037/0022-0167.52.3.358
- [116]. Manaster, G.J. (1977). Birth order: an overview. *Journal of Individual Psychology*, 33(1), 3-8. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/1979-13291-001>
- [117]. Manstead, A. S. R. (2018). The psychology of social class: How socioeconomic status impacts thought, feelings, and behaviour. *British Journal of Social Psychology*, 57(2), 267-291. doi: 10.1111/bjso.12251
- [118]. Marjoribanks, K. (2003). Birth order, family environments, academic and affective outcomes. *Psychological Reports*, 92(3), 1284-1286. doi: 10.2466/pr0.2003.92.3c.1284
- [119]. Mavili, A., Kesen, N. F. ve Daşbaş, S. (2014). Aile Aidiyeti Ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33), 29-45. doi: 10.21560/spcd.19507
- [120]. McConnell A. R., Shoda T. M. ve Skulborstad H. M. (2012). The self as a collection of multiple self-aspects: Structure, development, operation, and implications. *Social Cognition*, 30(4), 380-395. doi: 10.1521/soco.2012.30.4.380
- [121]. McLaren, S., Jude, B. ve McLachlan A. J. (2008). Sense of belonging to the general and gay communities as predictors of depression among Australian gay men. *International Journal of Men's Health* 7(1), 90-99. doi: 10.3149/jmh.0701.90
- [122]. Melillo, D. (1983). Birth order, perceived birthorder, and family position of academic women. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research and Practice*, 39(1), 57-62. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/1984-20016-001>
- [123]. Mu, C., Jester, D. J., Cawthon, P. M., Stone, K. L. ve Lee, S. (2021).) Subjective social status moderates back pain and mental health in older men. *Aging and Mental Health*, 1-8. doi: 10.1080/13607863.2021.1899133
- [124]. Mueller, C. ve Haines, R. T. (2012). Adoslescent perceptions of family connectedness and school belonging: Links with self-concept and depressive semptoms among gifted African American and Hispanic youth. *Gifted Children*, 5(2), 3. Erişim Adresi: <https://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1059&context=giftedchildren>

- [125]. Murdock, T. B. (1999). The social context of risk: status and motivational predictors of alienation in middle school. *Journal of Educational Psychology*, 91(1), 62-75. doi: 10.1037/0022-0663.91.1.62
- [126]. Nakash, O., Cruz-Ganzales, M., Lincoln, A. K., Banerjee, S. ve Alegria, M. (2021). Similarities in client-clinician perceptions of subjective social status and its association to similarities in the quality of working alliance and client anxiety symptoms. *Psychotherapy Research*, 1-13. doi: 10.1080/10503307.2021.1900618
- [127]. Oktan, V., Odacı, Ç. ve Çelik, Ç. B. (2014). Psikolojik doğum sırasının psikolojik sağlamlığın yordanmasındaki rolünün incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (14)1, 140-152. doi: 10.17240/aibuefd.2014.14.1-5000091506
- [128]. Operario, D., Adler, N. E., ve Williams, D. R. (2004). Subjective social status: Reliability and predictive utility for global health. *Psychology and Health*, 19(2), 237-246. doi: 10.1080/08870440310001638098
- [129]. Ostrove, J. M., Adler, N. E., Kupperman, M., ve Washington, A. E. (2000). Objective and subjective assessments of socioeconomic status and their relationship to self-rated health in an ethnically diverse sample of pregnant women. *Health Psychology*, 19(6), 613-618. doi: 10.1037//0278-6133.19.6.613
- [130]. Öcal, A. ve Yıldırım, E. (2014). Dış güçler sebebiyle parçalanmış aile çocuklarının değer algılarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 155-183. doi: 10.17152/gefd.27414
- [131]. Özağı, A. (2007). *Depresyon düzeyi yüksek parçalanmış aile çocuklarıyla yapılan eğitsel grup oyunlarının depresyon düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- [132]. Özatça, A. (2009). *Ergenlerde sosyal ve duygusal yalnızlığın yordayıcısı olarak aile işlevleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- [133]. Özdemir, S., Daşbaş, S. ve Kesen, N. (2020). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve özgeci davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Konya ili örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(1), 101-111. doi: 10.29249/selcuksbmyd.621842
- [134]. Özyürek, A. ve Nehir, G. (2021). Ergenlerde ahlaki olgunluk, aile aidiyeti ve ergen-ebeveyn ilişkilerinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 247-265. doi: 10.15869/itobiad.831241
- [135]. Phillips, A. S. ve Phillips, C. R. (1994). Birth order and achievement attributions. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research and Practice*, 50(1), 119-124. Erişim adresi: <https://psycnet.apa.org/record/1994-45098-001>
- [136]. Pollet, T. V. ve Nettle, D. (2007). Birth order and face-to-face contact with a sibling: Firstborns have more contact than laterborns. *Personality and Individual Differences*, 43(7), 1796-1806. doi: 10.1016/j.paid.2007.05.021
- [137]. Reitzel, L. R., Buchanan, T. S., Nguyen, N. ve Ahluwalia, J. S. (2014). Associations of subjective social status with nondaily and daily smoking. *American Journal of Health Behavior*, 38(2), 245-253. doi: 10.5993/AJHB.38.2.10
- [138]. Riberio, J. D. ve Joiner, T. (2009). The Interpersonal-psychological theory of suicidal behavior: Current status and future directions. *Journal of Clinical Psychology*, 65(12), 1291-1299. doi: 10.1002/jclp.20621
- [139]. Richardson, S. ve McCabe, M.P. (2001). Parental divorce during adolescence and adjustment in early adulthood. *Adolescence*, 36(143), 467-489. Erişim adresi: <http://dro.deakin.edu.au/eserv/DU:30001425/mccabe-parentaldivorce-2001.pdf>
- [140]. Roberts, L. C. ve White, P. B. (2001). I always knew mom and dad loved me best: Experiences of only children. *The Journal Of Individual Psychology*, 57(2), 125-140. Erişim adresi: https://www.domspe.org/only_child/article2.html
- [141]. Roy, A. L., Isaia, A. ve Li-Grining, C. P. (2019). Making meaning from money: Subjective social status and young children's behavior problems. *Journal of Family Psychology*, 33(2), 240-245. doi: 10.1037/fam0000487

- [142]. Rubin, M. (2021). Explaining the association between subjective social status and mental health among university students using an impact ratings approach. *SN Social Science*, 1(20), 1-21. doi: 10.1007/s43545-020-00031-3
- [143]. Russell, M. A. ve Odgers, C. L. (2019). Adolescents' subjective social status predicts day-to-day mental health and future substance use. *Journal of Research on Adolescence*. 1-13. doi: 10.1111/jora.12496
- [144]. Saki, Ü. (2018). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyet düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- [145]. Sakurai, K., Kawakami, N., Yamaoka, K., Ishikawa, H. ve Hashimoto, H. (2010). The impact of subjective and objective social status on psychological distress among men and women in Japan. *Social Science and Medicine*, 70(11), 1832-1839. doi: 10.1016/j.socscimed.2010.01.019
- [146]. Schnore, L. F. (1961). Social mobility in demographic perspective. *American Sociological Review*, 26(3), 407-423. doi: 10.2307/2090668
- [147]. Sencer, M. (1964). Sosyal sınıf kriterleri üzerine eleştirmeli bir deneme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi* 2(19-20), 122-155. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosyoloji/issue/558/5482>
- [148]. Shulman, B. H. ve Mosak, H. H. (1977). Birth order and ordinal position: two adlerian views. *Journal of Individual Psychology*, 33, 114-121. Erişim adresi: <http://www.carterandevans.com/storage/app/media/library/Adlerian-Theory/article-birth-order-and-ordinal-position.pdf>
- [149]. Singh-Manoux, A., Adler, N. E., ve Marmot, M. G. (2003). Subjective social status: its determinants and its association with measures of ill-health in the Whitehall II study. *Social Science and Medicine*, 56(6), 1321-1333. doi: 10.1016/s0277-9536(02)00131-4
- [150]. Singh-Manoux, A., Marmot, M. G. ve Adler, N. E. (2005). Does subjective social status predict health and change in health status better than objective status? *Psychosomatic Medicine*, 67(6), 855-861. doi: 10.1097/01.psy.0000188434.52941.a0
- [151]. Skinner, N. F. (2003). Birth order effects in dominance: Failure to support sulloway's view. *Psychological Reports*, 92(2), 387-388. doi:10.2466/pr0.2003.92.2.387
- [152]. Slaten, D. C. ve Baskin, W. T. (2013). Examining the impact of peer and family belongingness on the career decision-making difficulties of young adults: A path analytic approach. *Journal of Career Assessment Published*, 22(1), 59-74. doi: 10.1177/1069072713487857
- [153]. Stewart, A. E. (2004). Can knowledge of client birth order bias clinical judgment? *Journal of Counseling and Development*, 82(2), 167-176. doi: 10.1002/j.1556-6678.2004.tb00298.x
- [154]. Sweeting, H., ve Hunt, K. (2014). Adolescent socio-economic and schoolbased social status, health and well-being. *Social science and medicine*, 121, 39- 47. doi: 10.1016/j.socscimed.2014.09.037
- [155]. Şahin, O. ve Nasır, S. (2019). Objektif ve sübjektif sosyal statü arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Economy Culture and Society*, 59(1), 143-156. doi: 10.26650/JECS2018-0013
- [156]. Şentürk, Ü. (2006). *Parçalanmış aile çocuk ilişkisinin sebep olduğu sosyal problemler* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- [157]. Şentürk, D. (2012). Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya Örneği 2006). *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29), 105-126. doi: 10.21560/spcd.99961
- [158]. Tufan, B. (1983). Aile içi ilişkilerin ruh sağlığına etkisi üzerine bir inceleme. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi, 1(1), 13-21. Erişim adresi: <http://fs.hacettepe.edu.tr/tsh/Dergiler/1983-1.pdf>
- [159]. Tunç, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [160]. Turner, B. S. (2000). Statü. Doruk Yayınları.

- [161]. Türkaslan, N. (2007). Boşanmanın çocuklar üzerine olumsuz etkileri ve bunlarla baş etme yolları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 11(11), 99-108. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21120/227484>
- [162]. Türkay, H., Mumcu H. E., Kusan, O., Aydın A. D. ve Güngöz, E. (2018). Öznel Sosyal Statü Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 2391-2403. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/oznel-sosyal-statutoad.pdf>
- [163]. Ulusoy, D., Demir, N. Ö. ve Baran, A. G. (2005). Parçalanmış aile ve gençlerde sapmış davranışlar: Lise son sınıf gençliği örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(2), 61-66. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/huefd/issue/41202/504838>
- [164]. Uz, İ. (2018). *Psikolojik doğum sırası, kuşak farkı ve öz-anlayış arasındaki ilişki üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [165]. Yeter, İ. S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin aile aidiyeti ve manevi yönelimlerine göre yordanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [166]. Yıldırım, E. (2005). Bir Modernite rüyası: Ailenin sonu mu? Kütahya yetiştirme yurdu örneği. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(9). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21112/227391>
- [167]. Yılmaz, B. (2019). *Psikolojik doğum sırasının bireylerin stresle başa çıkma tarzları ve benlik saygısı tarzları üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [168]. Younoh, K. ve Vlad, R. (2021). Risk and time preferences, subjective social status and smoking behaviors. *American Journal of Health Behavior*, 45(2), 239-245. doi: 10.5993/AJHB.45.2.4
- [169]. Zajonc, R. B. (2001). The family dynamics of intellectual development. *American Psychologist*, 56(6-7), 490-496. doi: 10.1037/0003-066X.56.6-7.490
- [170]. Zell, E., Strickhouser, J. E. ve Krizan, Z. (2018). Subjective social status and health: A meta-analysis of community and society ladders. *Health Psychology*, 37(10), 979-987. doi: 10.1037/hea0000667
- [171]. Zorotovich, J., Johnson, E. I. ve Linn, R. (2016). Subjective social status and positive indicators of well-being among emerging adult college students. *College Students Journal*, 50(2), 624-635. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1121542>
- [172]. Zvolensky, M. J., Paulus, D. J., Bakhshaie, J., Garza, M., Valdivieso, J., Ochoa-Perez, M., Reitzel, L. R., Viana, A. G., Lemaire, C., Bogiaizian, D., Robles, Z., Manning, K., Mayorga, N. A., Schmidt, N. B. ve Collado, A. (2018). Anxiety sensitivity and rumination: Transdiagnostic factors involved in the relation between subjective social status and anxiety and depressive symptoms and disorders among economically disadvantaged Latinos in primary care. *American Journal of Orthopsychiatry*, 88(5), 571-58. doi: 10.1177/1363461520946557
- [173]. Wright, S. (2015). More-than human emergentbelongings: A weaktheory approach. *Progress in Human Geography*, 39(4), 391-411. doi: 10.1177/0309132514537132

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcı,

Bu araştırma, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Yüksek Lisans programı öğrencisi Fehime Yılmaz tarafından Prof. Dr. Binnaz Kıran danışmanlığında, "üniversite öğrencilerinin öznel sosyal statü algılarının, aile aidiyetleri ile birlikte cinsiyet, psikolojik doğum sırası ve ebeveynlerinin birlikte olup olmamalarına göre incelenmesi" amacı ile yürütülmektedir. Araştırma kapsamında sorular üzerinden öznel sosyal statü, aile aidiyeti ve psikolojik doğum sırası ile ilgili düşüncelerinize dair cevaplarınız alınacaktır. Araştırmada sorulara size en uygun yanıtı vermeniz ve boş bırakmamanız oldukça önemlidir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Elde edilen bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup yanıtlarınız anonim ve gizli tutulacaktır. Çalışma ortalama 10-15 dakika arası sürmekte olup bütün soruların eksiksiz cevaplanması gerekmektedir. Soru ve görüşleriniz için [REDACTED] adresinden Fehime Yılmaz ile iletişime geçebilirsiniz.

Katılımınız ve katkınız için teşekkür ederiz.

Fehime YILMAZ, Yüksek Lisans Öğrencisi

MEÜ, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Binnaz KIRAN

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: Kız ( ) Erkek ( )
2. Okuduğunuz Üniversite: .....
3. Okuduğunuz Fakülte: .....
4. Okuduğunuz Bölüm: .....
5. Okuduğunuz Sınıf: .....
6. ebeveynlerin Birlikte Olup Olmama Durumu: Birlikteler ( ) Birlikte Değiller ( )
7. Kaç Kardeşsiniz? : .....
8. Doğum Sıranız Nedir? : .....

Ek 2. Öznel Sosyal Statü Ölçeği Örnek Maddeler

Yaş grubunuza kıyasla okulda

Ne Kadar Başarılısınız?

Üst = en iyi notları alan kişiler.

- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....

Yaş grubunuza kıyasla Ne Kadar

Güçlüsünüz?

Üst = en güçlü kişiler – diğerlerine
istediklerini yaptırabilenler, iyi
veya kötü şekilde.

- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....
- ☐ .....

Ek 3. Aile Aidiyeti Ölçeği Örnek Maddeler

Sorular	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.	Aileme güçlü bir şekilde bağlılık hissediyorum.				
2.	Ailemde hayır deme hakkımız hep korunur.				
3.	Ailemin önemli bir parçasıyım.				
4.	Ailemin beni desteklediğini hissediyorum.				
5.	Ailemde birçok kişi benim için bazı zevklerinden vazgeçmez.				
6.	Ailemde kendimi değerli hissediyorum.				
7.	Ailemin bana güvendiğini hiç hissetmedim.				
8.	Ailemin bana saygı gösterdiğini hep görmüşümdür.				
9.	Ailemde kararları birlikte almayız.				
10.	İhtiyaç içinde ve hasta olduğumda ailem hemen destek olur.				

Ek 4. White-Campbell Psikolojik Doğum Sırası Envanteri Örnek Maddeler

EVET HAYIR 1. Ana-babamın benimle ilgili beklentilerinin çok yüksek olduğuna inanırdım.

EVET HAYIR 2. Aile bireylerim bana bebekmişim gibi davranırlardı.

EVET HAYIR 3. Ailem benim yaşamıma istemediğim kadar çok karıştırdı.

EVET HAYIR 4. Sürekli bir yarış içinde gibiydim.

EVET HAYIR 5. Benim için, büyükleri mutlu etmek önemliydi.

EVET HAYIR 6. Ailem benim özel yaşamıma saygı göstermezdi.

EVET HAYIR 7. Kendimi başkalarından soyutlanmış hissederdim.

EVET HAYIR 8. Kız ve erkek kardeşlerimden bir şeyler istemem kolaydı.

EVET HAYIR 9. Anne-babamın benimle ilgili endişeleri vardı.

EVET HAYIR 10. Ailemdeki herhangi birinden daha az ciddiye alınırdım.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Fehime YILMAZ

Doğum Tarihi : [REDACTED]

E-mail : [REDACTED]

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	Yeditepe Üniversitesi	2012-2017
Yüksek Lisans	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	Mersin Üniversitesi	2019-2022

Görevler :

Görev Ünvanı	Görev Yeri	Yıl
Okul Psikolojik Danışmanı	Çapa Eğitim Kurumları	2020-2021
Okul Psikolojik Danışmanı	Özel Pozitif Bilgi Koleji	2021-2022
Okul Psikolojik Danışmanı	Özel Toros Koleji	2022-Devam Ediyor